

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 87.

Lördagen den 3 juni, e. m.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes förhandlingarna till en början av herr vice talmannen.

§ 1.

Herr vice talmannen anmälde till fortsatt handläggning särskilda utskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, dels ock i anledning därav väckta motioner.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Det under punkten A) 1:o) upptagna *förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete.*

5 §.

Kungl. Maj:t hade föreslagit att paragrafen skulle lyda sålunda:

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

Försäkringsrådets organisation bestämmes av Konung och riksdag.

I avseende å förevarande paragraf hemställde utskottet, att åtdensamma måtte givas följande avfattning:

5 §.

Besvär och framställningar, som i 33 § omförmälas, prövas av ett för hela riket gemensamt försäkringsråd, som jämväl i övrigt har

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

att med uppmärksamhet följa försäkringens tillämpning och utveckling.

Rörande grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet stadgas i särskild lag.

Reservation hade emellertid avgivits av herrar *Branting, Mannheimer, Lars Olsson, von Koch*, vice talmannen *D. Persson, Lindqvist* i Stockholm, *Holmström* och *Cederborg*, vilka föreslagit, att riksdagen måtte godkänna 5 § med den lydelse, som angäves i Kungl. Maj:ts förslag.

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid denna punkt av herr *Branting* m. fl. avgivna reservationen, som innefattar förslag om godkännande av Kungl. Maj:ts förslag till lydelse av paragrafen ifråga.

Herr *Lindman*: Herr talman! För min del skall jag däremot be att få yrka bifall till utskottets hemställan. Utskottet hemställer nämligen uti denna paragraf: »Rörande grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet stadgas i särskild lag.» I den reservation, till vilken den siste talaren yrkade bifall, hemställas, att riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del. Gentemot detta yrkande av herr *Lindqvist* vill jag emellertid endast säga, att då utskottet beträffande försäkringsrådet föreslagit, att dess organisation och verksamhet skola fastställas i särskild lag, så är detta icke något annat än en mycket naturlig och riktig sak. Jag vill erinra dem, som äro närvarande i kammaren, därom, att det här gäller tillsättandet av en högsta domstol. Försäkringsrådet skall nämligen icke vara något mindre än högsta domstol i de frågor, som hänskjutas till dess behandling; och jag tillåter mig fråga, om det verkligen finnes möjlighet för att tänka sig genomförandet av en högsta domstol på annat sätt än genom lag?

På grund härav ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Herr talman! Det torde kanske vara nödvändigt, något som jag först icke trodde, att här särskilt yttra sig angående det förslag till ändring, som utskottet gjort i förevarande paragraf. I Kungl. Maj:ts förslag har föreslagits, att försäkringsrådets organisation bestämmas av Konung och riksdag. Om det förslaget antages, är därmed klart uttryckt, att organisationen av försäkringsrådet kommer att prövas av riksdagen, och riksdagen har då sitt medinflytande över detta råds organisation. Utskottsmajoriteten har nu emellertid infört något annat. Det har gällt för förstakammarledamöterna inom utskottet att få in en bestämmelse, genom vilken första kammaren skulle tillförsäkra sig vetorätt, då det gäller

att fastställa reglerna för försäkringsrådets organisation och sammansättning. Genom en sådan anordning komme vi emellertid att riskera, att hela lagen om försäkring för olycksfall i arbete skulle kunna fällas genom att kamrarna stannade i skiljaktiga beslut rörande detta råds sammansättning och organisation. Det förefaller mig, som om det vore ett vägspel att gå den vägen, och det kan, såvitt jag förstår, icke alls föreligga någon grundad anledning att tillgripa sådana utomordentliga säkerhetsåtgärder, som man inom utskottet gjort i detta fall.

På dessa grunder hemställer jag, herr talman, om bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vilket yrkande är detsamma som är framställt i den av oss vid utlåtandet fogade reservationen.

Ang lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Herr Lindman: Herr talman! Det är ingalunda förhållandet, såsom herr Lindqvist nyss sade, att vi vilja saken blott därför att här är fråga om vetorätt för första kammaren i detta fall. Här gäller det främst den enkla frågan: skall riksdagen vara med om att tillsätta en högsta domstol, utan att detta sker genom lag? Detta är, enligt min uppfattning, en ren orimlighet, och jag ber därför att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Branting: Herr talman! Jag var något inne på den här frågan, när jag hade ordet i förmiddags, så jag vill endast hänvisa till vad jag då yttrade rörande själva sakfrågan. Jag vill påpeka, vad som påminnes om i reservationen, nämligen att såsom en konsekvens av utskottets ståndpunkt i fråga om § 5 måste utskottet i en följande paragraf, nämligen § 37, föreskriva, att denna lag skall träda i kraft från och med året efter det lag, som i § 5 sägs, blivit utfärdad. Därav synes mig följa, att herr Lindqvist hade alldeles rätt, när han nyss framhöll, att det kommer ändå med nödvändighet att bli så, att ifall det hakar sig på något sätt mellan kamrarna beträffande konstituerandet av detta försäkringsråd, så *kan* hela lagen äventyras. Det är under dessa förhållanden givet, att de, som icke önska en sådan anordning, böra kunna nöja sig med vad Kungl. Maj:t här föreslagit. Jag tror icke, att herr Lindman vill driva den satsen, att Kungl. Maj:t här begått en så svår blunder, något som man med hänsyn till hans senaste anförande möligen skulle kunna tro vore hans mening. Kungl. Maj:t har nog haft ögonen öppna för nödvändigheten av att försäkringsrådet i den mån, som det är en högsta domstol, skall vara väl sammansatt och sammansatt med hänsyn till de viktiga intressen, som det har att även i det avseendet bevaka.

Jag ber sålunda att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman! I utskottet uppstod fråga om, huru det skulle gå till, när Konung och riksdag skulle tillsätta detta råd, och när vi inom utskottet fingo klart

*4na lag om
försäkring för
olyckfullt i
arbete m. m.*

(Forts.)

för oss, att detta råd skulle kunna tillsättas genom gemensam votering, stod det för oss alla tydligt, att något sådant kunde vi icke gå med på. Den, som läst vad detta råd får för uppgifter — och det har för övrigt tidigare här i dag omtalats, vilken utomordentligt stor befogethet detta råd skall få — för honom måste det stå klart, att det vore orimligt att tillsätta en dylik högsta domstol genom gemensam votering.

Nu säger herr Lindqvist, att om kamrarna stannade i olika beslut, skulle detta helt simpelt och enkelt falla hela lagen, och att man sålunda icke skulle kunna tillsätta något råd. Det är emellertid en hel del befattningar, som tillsättas på detta sätt, såsom justitieombudsman, riksgäldsfullmäktige, riksbanksfullmäktige m. fl., och inte har det visat sig någon fara därvidlag beträffande olika meningar inom kamrarna. Hur det än är blir det alltid så, att dessa tillsättas i alla fall, och det har ju icke visat sig någon svårighet i den delen.

Jag kan för min del icke annat än på det allra bestämdaste framhålla, att det skulle vara synnerligen olämpligt, om genom gemensam votering på detta sätt en högsta domstol skulle kunna tillsättas, varför jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Branting: Herr talman! Den siste ärade talaren upprepade gång på gång, att det här kunde bli fråga om att tillsätta en högsta domstol genom gemensam votering. Ingenting kan väl vara mera felaktigt. Vad det här gäller är, att de närmaste bestämmelserna angående denna högsta domstol, detta försäkringsråd, skola fastställas genom överenskommelse mellan Konung och riksdag. Jag är övertygad, att om Konung och riksdag behandla en sådan sak, komma de att göra det med full hänsyn till de i verkligheten föreliggande förhållandena och med hänsyn till, att det icke sker någon människa orätt; att alltså denna domstol blir så konstituerad, att den verkligen kan med förtroende mottagas av dem, som sedermera bli föremål för dess domslut. Jag kan således icke godkänna den argumentation, som här förts av herr Pettersson i Bjälbo.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Det har betonats av såväl herr Lindman som herr Pettersson i Bjälbo, att det här gäller att framskapa en ny högsta domstol. Jag må säga, att man ställer väl ändå detta försäkringsråd på ett något för högt plan, när man jämför detsamma med en högsta domstol, ty jämförelsen gäller väl vår nuvarande högsta domstol. Visserligen är det sant, att besluten i mål, som hänskjutas till detta försäkringsråd, icke kunna överklagas, men försäkringsrådet kommer väl att röra sig på ett ofantligt begränsat område, när det gäller avdömandet av tvister. Jag tycker därför, att det passar ganska illa i stycke att ställa detta råd

i jämbredd med högsta domstolen. Det låter naturligtvis mycket bra att så göra, när man vill advocera för den nyss sagda vetorätten, men fråga är om det kan betraktas välbetänkt, att binda försäkringsrådets tillkomst med villkoret om särskilt stiftad lag.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Om man nu emellertid ser på utskottets utlåtande i övrigt, så finner man, såsom det redan erinrats om, att konsekvenserna av stadgandet i § 5 visa sig just i § 37, där det klart utskrivs, att denna lag skall träda i kraft från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad. Om vi vidare se på tilläggslagarna, så är i alla dessa tre lagar införd samma bestämmelse, nämligen att lagen skall träda i kraft den dag lagen om försäkring för olycksfall i arbete träder i kraft. Det är sålunda kombinerat på det sättet, att om första kammaren vid en blivande behandling av frågan om detta försäkringsråds organisation finner sådant vara med sina intressen förenligt, kan första kammaren säga nej och därmed kullkasta hela denna lag. Men icke kan väl ändå organisationen av detta försäkringsråd anses vara av så utomordentlig vikt, att vi skulle vedervåga hela denna lags fall, i händelse bestämmelserna om försäkringsrådet icke i alla stycken skulle bli precis så som man önskar. Såsom jag förut tillätit mig här framhålla, äro vi här i flera avseende skiljaktiga från Kungl. Maj:ts förslag. Om vi nu emellertid taga Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt, får ju riksdagen sitt medinflytande över organisationen av detta försäkringsråd, och under sådana förhållanden är jag övertygad, att kammaren här icke ett ögonblick skall tveka att ge sitt bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr talmannen, som under herr Lindqvists i Stockholm anförande inträtt och övertagit ledningen av förhandlingarna, lämnade nu ordet till

Herr Lindman, som yttrade: Herr talman! Den siste ärade talaren försökte nu förringa betydelsen av detta försäkringsråd och sade, att detta råd visst icke är jämförligt med högsta domstolen eller regeringsrätten. Jo, herr talman, det är just vad det är. Förut ha de mål, varom här är fråga, gått till högsta domstolen, och något överklagande har ju icke kunnat äga rum, liksom alla ärenden i administrativa frågor gå till regeringsrätten. Alla nu ifrågavarande frågor, vare sig de hittills gått till högsta domstolen eller regeringsrätten, skola numera gå till försäkringsrådet, som på detta område blir en högsta domstol. Sålunda lönar det icke alls mödan, att herr Lindqvist söker förneka, att detta försäkringsråd är en högsta domstol inom sitt område; det är och blir en högsta domstol; och det är min uppfattning, att en högsta domstol icke skall kunna till sättas av Konung och riksdag, utan att det skall ske genom lag.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

Vidare anförde

Herr Cederborg: Jag vill icke på något sätt förringa betydelsen av försäkringsrådet, och herr Lindqvist vill det nog icke heller. Men vad herr Lindqvist här ville framhålla var väl, att det icke finnes någon anledning att här göra en jämförelse mellan försäkringsrådet och högsta domstolen. Vi skola erinra oss, att det finnes åtskilliga grupper av mål, som förut gått till högsta instans, men som nu skola stanna i en instans under den högsta. Det gäller här ett begränsat område, och det gäller framför allt ett område, där det visserligen på en del punkter kommer att krävas en särskild juridisk förfarenhet, men där det i många fall rör sig om rent praktiska spörsmål. Jag är visst med om att träffa så säkra garantier som möjligt för, att försäkringsrådets organisation blir lämplig, men det synes mig, att då man stipulerar, att Konung och riksdag skola bestämma denna organisation, då det således kräves att Konungen och den ena kammaren fatta samma beslut, har man träffat alla de dispositioner, som behövas. Jag tror icke, att jag misstager mig, om jag säger, att här förut avgjorts frågor beträffande organisation av ämbetsverk, även sådana som ha en administrativ domsrätt sig anförtrodd, vilken är lika viktig som den nu ifrågavarande, och där frågorna avgjorts av Konungen och riksdag. Jag vill vidare erinra om det nyligen fattade beslutet i fråga om pensionsstyrelsen, där man just slagit in på den väg, som här ifrågasättes.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Zetterstrand*.

Herr Petersson i Lidingö villastad: Herr talman, mina herrar! Jag hade icke tänkt uppträda i denna fråga, men beträffande det speciella spörsmål, som nu är före, kan jag icke underlåta att säga några ord.

Här göres en skarp skillnad mellan å ena sidan reservanternas och Kungl. Maj:ts förslag, enligt vilket försäkringsrådets organisation skall bestämmas av Konung och riksdag, och å andra sidan utskottets förslag, enligt vilket denna organisation skall bestämmas genom särskild lag. Vad är det egentligen som står emellan dessa två förslag? Vad syftar man på, när man föreslår dessa olika uttryckssätt? Är det verkligen meningen — och det måtte väl vara så, att döma av herrar Lindqvists och Cederborgs yttranden — att organisationen av rådet jämte dithörande frågor, såsom instruktion och övriga föreskrifter angående dess verksamhet, skall kunna beslutas på den gemensamma voteringens väg? I lagfrågan är ju förfarandet ett annat; man går där till sammanjämkning om ock i den mån sådant är möjligt, och jag får säga, att med hänsyn till de funktioner, som äro rådet tillämnade, synes det mig icke rimligen kunna ifråga-

sättas, att beslut om rådets ställning och befogenheten skall kunna fattas i den ordning som är vanlig beträffande en löne-reglering eller dylikt, d. v. s. på den gemensamma voteringens väg. Det vore ytterst betänkligt och skulle ha sina farliga konsekvenser med sig om man företog sig att bestämma en domstols kompetens och verksamhetsområde genom gemensam votering. Jag skall be att få erinra om en sak, som herrarna ha att besluta om senare i kväll och som är i viss mån jämförlig med den föreförevärande, och det skulle särskilt intressera mig att få veta om de herrar, tillhörande vänstern, som nu så livligt tala för Kungl. Maj:ts förslag i denna fråga, anse sig böra intaga samma ställning i den andra fråga, som jag här åsyftar. Denna senare fråga gäller rekvisitionslagen. Det är i den fråga om att anordna en riksvärderingsnämnd, som skall vara högsta instans i alla de värderingsärenden, som kunna förekomma i följd av de rekvisitioner, som kunna göras för krigsmaktens behov. I det för riksdagen framlagda förslaget angives blott att en sådan riksvärderingsnämnd skall finnas, och meningen var att dess befogenheter i olika hänseenden skulle fastslås instruktionellt. Men när ärendet kom till utskottet, yrkades där ifrån vänsterhåll alldeles bestämt, att icke allenast riksvärderingsnämndens tillvaro utan även gränserna för dess befogenhet och framför allt grunderna för dess sammansättning skulle intagas i själva rekvisitions-lagen, som ju av riksdagen antages i lagform. Nämnden är en institution, vilken såsom sista instans har domsrätt på ett visst begränsat område och mycket mera begränsat, än vad fallet är med det område, som det här gäller. Vill man ovillkorligen att i fråga om riksvärderingsnämnden grunderna för dess sammansättning och befogenheten skola stå i den lag, vilken vi om några timmar skola här behandla, så bör detsamma gälla även i fråga om den lag som nu är före. Det från vänsterhåll framställda yrkandet i rekvisitionslagen gingo vi med på, och utskottets förslag är avfattat i enlighet härmed. Det vore då en mycket märkvärdig konsekvens om vänstern nu skulle driva den satsen, att det råd, varom nu är fråga och som skall ha en domsrätt av större omfattning och i frågor av större vikt, än vad det i rekvisitionslagen kan bli tal om, det bör få sin organisation bestämd icke genom särskild lag, utan såsom en vanlig administrativ organisation.

Jag har velat säga detta för att ytterligare stryka under det enligt min uppfattning riktiga slut, vartill utskottet i denna fråga kommit.

Herr Cederborg: Herr talman! Jag ber att få rätta en missägelse, som jag råkade göra i mitt förra anförande, då jag slutade detsamma med att yrka bifall till utskottets förslag; min mening var naturligtvis att yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Herr Lindqvist i Stockholm: Jag nödgas säga några ord med anledning av det inlägg, som herr Petersson i Lidingö villstad här gjorde och däri han påstod, att om vi nu antaga Kungl. Maj:ts förslag, riskera vi, att frågan om försäkringsrådets organisation och om grunderna för dess verksamhet kan avgöras genom gemensam votering. Jag vill erinra om, att det ligger på kammarens bord ett utlåtande, som vi ha att behandla sedan detta förslag om olycksfall i arbete blivit genomgånet och i vilket utlåtande finnes framlagt ett förslag rörande pensionsförsäkringsfondens placering och förvaltning. Detta är, synes det mig, ett förslag, som man mycket väl kan säga vara ett motstycke till den fråga, som nu föreligger angående försäkringsrådets organisation. Men jag tänker, att ingen här i kammaren har den uppfattningen, att vi skulle kunna avgöra frågan om grunderna för pensionsförsäkringsfondens förvaltning genom gemensam votering. Därtill tror jag icke finnes någon möjlighet annat än eventuellt beträffande den stat, som där är upptagen.

Nu är det så, att om vi taga Kungl. Maj:ts förslag beträffande denna paragraf, kommer Kungl. Maj:t nästa år med förslag rörande organisationen av försäkringsrådet det skulle väl heta »förordning om» eller »grunder för försäkringsrådets organisation» eller något dylikt, och då får riksdagen pröva den saken på alldeles samma sätt, som riksdagen i år prövar frågan om pensionsförsäkringsfonden. Riksdagen fattar beslut i frågan och avgör den i den mån riksdagen har inflytande på densamma, men bestämmanderätten ligger i sista hand hos Kungl. Maj:t. Men det är väl oriktigt att nu säga, att om man tar Kungl. Maj:ts förslag, har man också uttalat, att gemensam votering här bör få förekomma. Det synes mig, som sagt, vara mycket tvivelaktigt om gemensam votering i dylikt fall kan få förekomma.

Herr Lindman: Jag nödgas begära ordet ännu en gång på grund av den rent av orimliga jämförelse, som herr Lindqvist här gör mellan fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden och detta försäkringsråd. Det går väl ändå icke att få någon ledamot av denna kammare att tro, att denna jämförelse är annat än orimligt haltande. Fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden skola tillsättas för att placera fondens penningar. De ha sålunda icke det ringaste att göra med människors väl och ve. Här är däremot fråga om personer, som klaga över riksförsäkringsanstaltens beslut och som säga: vi ha icke fått vår rätt. Det är vanligt här i Sverige, att när människor icke fått sin rätt, få de gå till domstol för att få den: de gå först till underrätten, sedan till hovrätten och kanske också till högsta domstolen och då veta de, att därmed är den högsta trygghet skapad, för att de verkliga skola få sin rätt. Här är det fråga om rena rättstvister, och det går väl icke an att jämföra detta försäkringsråd med en sådan institution som fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, vilka allenast ha det visserligen i och för sig mycket viktiga uppdraget att placera denna fonds tillgångar.

När regeringsrätten, med vilken detta försäkringsråd är fullt jämför-
ligt, fastän regeringsrätten har ett större och mera vidsträckt om-
råde, än vad försäkringsrådet kommer att ha, här beslutades i riks-
dagen, så var det genom särskild lag. Jag kan icke känna mig i
någon den allra ringaste mån övertygad av vad som här blivit an-
fört av motparten, utan det är alltjämt min mening, att det rikti-
gaste är, att man nu förfar på samma sätt som förut.

*Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)*

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet v o n S y d o w:
Herr talman, mina herrar! Jag tror, att kammaren sysselsätter
sig med subtiliteter vid diskussionen om den ena eller andra formu-
leringen av denna paragraf. Vare sig man antar Kungl. Maj:ts el-
ler utskottets förslag, lär det vara alldeles tydligt, att den huvud-
sakliga delen av denna fråga måste regleras genom lag, nämligen
den del, som avser försäkringsrådets doms rätt. Jag vill nämna, att
när denna fråga var föremål för behandling inom lagrådet, sades det
under hand, att uttrycket i Kungl. Maj:ts förslag »bestämmas av
Konung och riksdag» icke var lyckligt valt med hänsyn till nyss-
nämnda omständighet. Men å andra sidan förklarade man, att däri
kan anses ligga, att den väsentliga delen av organisationen skall reg-
leras genom särskild lag. Vare sig man tar det ena eller andra alter-
nativet, blir således resultatet egentligen detsamma, och för min del
har jag ingenting att erinra mot utskottets förslag.

Herr vice talmannen D. P e r s s o n: Herr talman! Man kan
naturligtvis tvista om, vad som är lämpligast härvidlag, huruvida
organisationen skall bestämmas av Konung och riksdag eller om den
skall bestämmas genom särskild lag. Men vi ha i vår reservation
framhållit den våda, som dock skulle vara förenad med det förslag,
som utskottet här framfört, och ingen har kunnat förneka riktigheten
av den synpunkt, som är framhållen i såväl reservationen som också
herr Lindqvist nyss framfört, nämligen att tillämpningen av denna
stora försäkringslag skulle kunna äventyras genom att t. ex. första
kammaren vägrar sitt bifall till en sådan lag om försäkringsrådets
organisation. Ingen har heller, såvitt jag hört, kunnat påstå, att
detta försäkringsråd skulle bliva av sämre kvalitet, därest det till-
sattes på det sätt, som Kungl. Maj:t har föreslagit, utan det lär nog
i varje fall bli precis detsamma. Men det ligger dock en garanti i
Kungl. Maj:ts förslag, att lagen kan få träda i kraft å tid, som vi
ha förutsatt, och i detta förhållande finner jag ett alldeles särskilt
skäl för att yrka bifall till vår reservation, vilken innebär detsamma
som Kungl. Maj:ts förslag.

Herr P e t e r s s o n i Lidingö villastad: Herr talman, mina
herrar! Herr Lindqvist antydde, att det kanske icke vore så alldeles
säkert, att bestämmelserna om försäkringsrådets sammansättning och
befogenheter, skulle kunna bli föremål för gemensam votering i hän-
delse kamrarna därom fattat skiljaktiga beslut. Ja, därutinnan är
jag fullständigt ense med herr Lindqvist. Jag tror, för min del att

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

rent konstitutionellt måste man stanna vid att försäkringsrådets sammansättning och verksamhet äro ämnen som måste behandlas och avgöras såsom en lagfråga. Man kommer till det resultat, som herr statsrådet nyss angav, att, det må skrivas i denna dag vad som helst, så kommer man dock icke ifrån att försäkringsrådets organisation och slutliga befogenhet om den i sig skall upptaga även domsrätt grundlagsenligt måste fastslås genom en lag. Om denna lag skall hava civillags form eller beslutas såsom ekonomisk lag utan att lagrådet höres över den, är i detta sammanhang likgiltigt, ty i varje fall komma kamrarna att ha sin i lagfrågan stadgade beslutanderätt, och skiljaktiga meningar komma att slitas på vanligt sätt genom sammanjämkning, om och i den mån sådan är möjlig. Men om det är riktigt, förfaller alldeles herr vice talmannens åtrådda garanti, den garanti, som han tror sig finna i Kungl. Maj:ts förslag. Är det nämligen så, att saken i alla fall helt eller delvis skall ordnas genom lag, så är därmed också vad herrar reservanter velat vinna genom sitt yrkande om bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna del illusoriskt, ty skall någon punkt i organisationen och befogenheterna för detta råd bestämmas genom lag, så är faran för, att första kammaren skall fälla den, lika stor vare sig det ena eller det andra nu skrives in i lagen. Är man ense om att vissa delar måste beslutas i lagform, så förstår jag icke, att man kan ha något att invända mot det slut, utskottet kommit till. Jag har förut talat om rekvisitionslagen; och vill nu härom hänvisa till lagutskottets utlåtande nr 46 sid. 20, 21 och 22. Där kunna herrarna se, hur som bestämmelser om riksvärderingsnämnden och om gränserna för dess verksamhet och befogenhet infogats i lagen just av det skälet, att riksvärderingsnämnden skulle få en makt och myndighet som i mycket är likartad den, som ifrågasatts för försäkringsrådet. Jag tror alltså att allt tal om att några särskilda garantier för lagens bringande till praktisk tillämpning skulle vinnas genom bifall till Kungl. Maj:ts förslag är utan verklig grund.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Herr talman! Jag vill endast tillägga den kompletterande upplysningen, att man inom första kammaren efter de meddelanden, som där lämnades, från reservanternas sida frånträdde det yrkande, som gjorts på denna punkt.

Herr Branting: Herr talman! Jag skall också lämna den upplysningen, att inom utskottet var man, då denna sak diskuterades, ense om att det fanns vissa delar av denna ifrågavarande organisation av försäkringsrådet, som borde bestämmas på sådant sätt, att därför krävdes särskild lag. Vad som gjorde, att vi icke kommo om sams var, att man icke ville från förstakamarsidan säga ifrån, att det rörde endast vissa fundamentala bestämmelser eller, såsom man uttryckt det: »Försäkringsrådets organisation bestämmas av Konung och riksdag». Detta syntes oss vara att gå för långt, och därför höllo vi på Kungl. Maj:ts förslag. Hade man i detta avse-

ende varit litet mera tillmötesgående, så tvivlar jag icke på att en uppgörelse i denna i och för sig ingalunda så svåruppgjorda sak kunnat komma till stånd.

Eftersom herr Petersson i Lidingö villastad flera gånger erinrat om rekvisitionslagen, så vill jag säga, att hade frågan legat så, att man kunnat redan nu arbeta in i denna lag något om själva grunderna för försäkringsrådet, så hade det utan allt tvivel blivit gjort, och hela denna tvistefråga hade därmed varit avförd från dagordningen.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr talmannen propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf, dels ock på godkännande av det förslag till paragrafens avfattning, som framställdt i Kungl. Maj:ts proposition i ämnet; och förklarade herr talmannen sig anse svaren ha va utfallit med övertvägande ja för den senare propositionen. Då votering emellertid begärdes av herr Lindman, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner 5 § i särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete i dess av Kungl. Maj:t föreslagna lydelse, röstar

Ja:

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt utskottets förslag till lydelse av nämnda §.

Omröstningen utföll med 111 ja mot 56 nej; och hade kammaren alltså godkänt paragrafen med den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen.

Överskriften till 1—5 §.

Godkändes.

För 6 § var av Kungl. Maj:t föreslagen denna lydelse:

6 §.

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dylikt;

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

b) sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad, och ej heller utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, efter sjukdomens upphörande, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade.

Utskottet föreslog följande avfattning av paragrafen

6 §.

Har arbetaren — — — utgivnas:

1) om olycksfallet — — — minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet — — — minst en tiondel. *På därom av den skadade gjord ansökan, må försäkringsrådet, där synnerliga skäl äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav skall till den skadade utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.*

Kan vid sjukdom — — — skadade.

Vid paragrafen funnos fogade reservationer:

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo, som hemställt, att åt paragrafen måtte givas följande förändrade lydelse:

Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall, på grund av försäkringen, till honom i ersättning utgivas:

1) om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan *under mera än sextio dagar efter olycksfallet, från och med den sextioförsta dagen och så länge sjukdomen varar:*

a) erforderlig läkarvård jämte läkemedel och andra till arbetsförmågans höjande nödiga hjälpmedel, såsom kryckor, enklare konstgjorda lemmar, glasögon och dyligt;

b) sjukpenning för varje dag, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel;

2) om olycksfallet, *efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, vare sig denna varat sextio dagar efter olycksfallet eller icke*, medfört under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan:

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

livränta under tiden å ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan två tredjedelar av den skadades årliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att livränta ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel.

I stället för livränta eller del därav må med försäkringsrådets medgivande till den skadade utgivas ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder; dock att, där den skadades arbetsförmåga genom olycksfallet nedsatts med mer än 15 %, livränta eller del därav må utbytas mot kapital endast på framställning av den skadade och under förutsättning, att försäkringsrådet finner betryggande säkerhet vara för handen, att utbytet länder den skadade till verkligt gagn.

Kan vid sjukdom läkarvård ej utan oskäligen omgång eller kostnad anskaffas, må i stället annan lämplig vård beredas den skadade;

av herr *von Koch*, som med instämmande av herr *Cederborg* inom utskottet yrkat om bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat i fråga om karenstiden; samt

av herrar *Branting*, vice talmannen *D. Persson*, *Lindqvist* i Stockholm och *Holmström*, som hemställt, att paragrafen måtte erhålla följande avfattning:

Har arbetare — — — utgivas:

1) Om olycksfallet — — — arbetsförmågan:

a) erforderlig läkarvård — — — dylikt;

b) Om sjukdomen varar mer än tre dagar efter dagen för olycksfallet, utgår sjukpenning för varje dag sjukdomen varar, utgörande vid förlust av arbetsförmågan ett belopp, motsvarande två tredjedelar av den skadades dagliga arbetsförtjänst, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen; dock att sjukpenning ej utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en fjärdedel.

2) Om olycksfallet — — — arbetsförmågan:

livränta under — — — beräkningsgrunder.

Kan vid sjukdom — — — skadade.

Paragrafen föredrogs, varefter

Herr *Lindqvist* i Stockholm yttrade: Herr talman! Såsom kammarens ledamöter torde finna, äro vi nu framme i detta lagförslag vid själva den stora tvistepunkten, d. v. s. arbetsgivarnas sköna tanke att kunna få bibehålla en karenstid av 60 dagar, under vilken de endast skulle åläggas ersättningsplikt vid inträffat olycksfall. Det förekommer i denna paragraf en hel del olika yrkanden, och när nu hela paragrafen är föredragen

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

i ett sammanhang, är det självfallet, att man nödgas, när man har ordet, yttra sig om de olika delarna i paragrafen. Det torde väl sedan bli så, att vi votera om varje särskilt stycke i paragrafen. Jag deltog icke under förmiddagen i den principdebatt, som då fördes, och jag skall icke nu rulla upp den stora tvist, som finnes mellan oss och reservanterna, vilka kräva, att i lagen skall införas en bestämmelse, som fritager arbetsgivarna från försäkringsplikt under de första 60 dagarna. Jag skall endast be att få säga, att om vi skulle antaga vad herr Lindman och hans medreservanter föreslagit, jämfört med utskottets förslag i övrigt, bleve följden den, att när en arbetare drabbas av olycksfall, skall han först i enlighet med Kungl. Maj:ts och utskottets förslag underhålla sig själv i fyra dagar. Under fyra dagar får han ingen som helst ersättning; han får leva hur han kan. Därefter skall han, om sjukdomen fortfar, efter herr Lindmans förslag, icke vara tillförsäkrad högre belopp än 1 krona 50 öre om dagen, oaktat sjukdomen kan fortfara så lång tid som in till 60 dagar från olycksfallets inträffande. Skola vi gå på den linjen, tror jag icke vi ha anledning säga eller stryka under vad herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrat, att vi komma att stå i främsta linjen bland de europeiska länderna i fråga om social lagstiftning på detta område. Då tror jag snarare vi kunna säga, att det blir ett på stället marsch, och vi komma att stå ungefär vid vad vi hava, högst obetydligt förbättrat. Villigt vill jag erkänna, att vad som ligger i Kungl. Maj:ts förslag i övrigt skänker fördelar i fråga om livränta vid olycksfall, men jag konstaterar, att 90 procent av olycksfallen äro av övergående natur och falla under den bestämmelse, som herr Lindman föreslagit, att vi skulle antaga.

Därför är det, herr talman, som jag för min del vill anhålla, att andra kammaren måtte i denna punkt bifalla vad utskottet föreslagit, d. v. s. under punkt 1) i 6 § besluta, att ersättning skall utgivas, »om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan», i stället samt att kammaren alltså ej må biträda herr Lindmans m. fl. reservation.

Vidare har från vår sida framlagts ett förslag med hemställan, att riksdagen måtte i paragrafens punkt 1 b) göra den förändringen, att vi skulle återgå från Kungl. Maj:ts av utskottet nu godkända förslag och återfalla på vad ålderdomsförsäkringskommittén i första omgången föreslagit. Kommittén hade nämligen föreslagit, att om sjukdomen varat i tre dagar, så skulle sjukersättning utgå från och med första dagen. Kungl. Maj:t och utskottet föreslår däremot, att det skall finnas kvar en karenstid på 4 dagar, under vilken tid ersättning ej utgår. Vi förmena däremot för vår del, att när man är enig om att skyldighet påvilat arbetsgivare att sörja för arbetare, som träffas av olycksfall i arbetet, så bör man se till, att ersättningen utgår på sådant sätt, att den av olyckan drabbade arbetaren själv utöver vad han lider genom olycksfallet icke drabbas av

ekonomiska svårigheter och bekymmer. Det är klart, att för en del arbetare skall det vara svårt att skaffa sig nödtorftigt uppehälle under de 4 dagar, under vilka de icke skola få någon ersättning, och för stora grupper arbetare måste det bliva förenat med betydande uppoffringar, om de själva skola svara för sitt uppehälle under denna tid. Vi anse, att det icke finnes något rimligt skäl att taga denna karenstid. Det säges, att det skulle medföra lindring vid beredandet av ersättningen, om man icke toge de 4 dagarna, men när man skall bygga upp ett helt system för en sådan reglering, så är det väl naturligt att, där detta icke stöter på ööverstigliga hinder, man tar hand om arbetaren även under dessa 4 dagar. Anmälningsskyldigheten blir densamma som om sjukdomen varar över 4 dagar, ty då träda lagens bestämmelser i kraft. Anmälningsskyldighet föreligger naturligtvis redan förut, i det att denna anmälning skall ske omedelbart, då sjukdomsfall inträffar, och regleringen kommer först efter sjukdomsfall. Under sådana förhållanden tror jag icke, att skillnaden skulle bliva så stor, om man har denna karenstid eller ej.

Det är därför, herr talman, som jag i denna punkt yrkar bifall till den av herr Branting m. fl. i denna punkt framlagda reservationen.

Då jag hoppas att icke mera behöva begära ordet beträffande denna paragraf, så vill jag slutligen säga, att rörande det stycke i paragrafen, vari det föreslås, att livränta skulle kunna få förvandlas till kapitalutbetalning, har herr Lindman och hans medreservanter väsentligt avvikit från vad utskottets majoritet enat sig om. Då jag tillhört majoriteten i detta avseende, så ber jag att få tillstyrka vad den yrkat med avslag på herr Lindmans förslag. Samma är förhållandet med det förslag, som återkommer i hans reservation i första stycket av punkten 2.

Herr talman! För att icke upptaga tiden, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till vad utskottet i sin helhet föreslagit med undantag av utskottets förslag i punkten 1 b), där jag yrkar bifall till den av herr Branting m. fl. avgivna reservationen.

Vidare anförde

Herr Lindman: Herr talman! Först skall jag be att få uttala mig om den korta karenstiden. Herrarna veta, att av vissa skäl, som vi angivit och vilka skäl jag anser vara mycket goda och talande, vi föreslagit ett bibehållande av en karenstid av 60 dagar, under vilken arbetsgivaren skulle ha ersättningsmen ej försäkringsplikt. Det är i många länder, som man infört karenstid; i vårt land ha vi nu en karenstid på 60 dagar.

Att man därjämte bibehåller en kort karenstid, omfattande de första dagarna efter olycksfallet, och under vilka dagar ingen ersättning alls utbetalas, är icke något så orimligt. Kommittén

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

hade föreslagit den till 4 dagar, om sjukdomen på grund av olycksfallet ej räckte mer än 4 dagar, men ville ge ersättning för dessa dagar om sjukdomen räckte även den femte dagen. Jag vill erinra om, att det är en stark frestelse enligt detta förslag för dem, som på grund av ett lindrigare olycksfall bliva sjuka under låt oss säga 3 dagar, att söka utsträcka sjukdomen till att räcka i 5 dagar, ty då få de ersättning även för de 4 första dagarna, under vilka de varit sjuka. Har en arbetare varit sjuk i 5 dagar, får han sålunda ersättning, men har han endast varit sjuk 4 dagar, så får han icke någon ersättning. Han skall sålunda ha varit sjuk i ett visst antal dagar för att komma i åtnjutande av ersättning enligt utskottets förslag. Detta kommitténs förslag har upptagits i herr Brantings m. fl. reservation emot utskottets, som är lika med Kungl. Maj:ts och som föreskriver att ersättning alls ej skall utgå under de 4 första dagarna.

Beträffande utbytet av livränta mot kapital vill jag säga, att jag varit mycket tveksam i denna fråga och ställt mig undrande, huruvida det kan vara lyckligt och lämpligt för dem, som uppbära livränta, även om den är liten, att få den utbytt mot ett kapital. Min tvekan i detta fall har uppkommit därigenom att jag ansett, att ett kapital, som man får på en gång, lätt kan gå förlorat, så att man har intet kvar, men har man en livränta, så kan den icke konsumeras utan finnes så länge invaliditeten varar. Nu kan det icke nekas, att det under vissa förhållanden skulle vara lyckligt och lämpligt för en person att erhålla ett sådant kapital, t. ex. en person, som blivit skadad på sådant sätt, att han kan vara fullt färdig att utöva ett visst yrke, ehuru icke det, som han förut sysslat med; i detta fall kunde han kanske genom erhållande av ett kapital på en gång skaffa sig utbildning i det nya yrket eller skaffa sig ett eget hem eller på annat sätt sörja för sig. Därför har jag gått med på förslaget, att livränta under vissa förhållanden skulle kunna utbytas mot ett kapital. Det är också utskottets mening, att så skulle kunna ske. Utskottet har satt starka garantier i detta avseende, och detta tror jag, är fullständigt riktigt. Detta skall endast ske i undantagsfall och endast efter prövning av försäkringsrådet på den skadades egen ansökan. Vad som ligger i reservationen är, att då det gäller mycket små livräntor, det av försäkringsrådet skulle kunna bestämmas, att dessa livräntor kunde utbytas mot kapital. Jag får för min del säga, att det naturligtvis finnas vissa skäl, som tala för detta.

Sedan ha vi frågan om karenstiden. Jag ämnar icke länge uppehålla mig vid den frågan. Men jag vill säga några ord beträffande åtskilligt, som invänts mot saken på förmiddagen, särskilt av herr statsrådet och chefen för civildepartementet. Han framhöll, att det är ett obevisat påstående, då reservanterna säga, att de korta olycksfallen höra och skola höra till sjukförsäkringen. Ja, det kan man ju säga. Det är obevisade

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

påståenden, om man så vill. Men med samma skäl kan man säga om motsatsen, att det är obevisade påståenden. Att en person säger, att det ena är lämpligt och riktigt, och en annan säger, att det andra är lämpligt och riktigt, kan man naturligtvis taga till intäkt likaväl för den ena uppfattningen som för den andra. Nu har emellertid chefen för den tyska riksförsäkringsanstalten sagt, att det är icke så lämpligt att ha dessa kortvariga sjukdomsfall under sjukhusen, och det tvivlar jag visst icke på. Jag tror det är fullkomligt riktigt, att Kvigstad, vilken herr Branting åberopade, sagt, det kan vara lämpligare, att detta handlägges av olycksfallsförsäkringen. Men jag vill också säga, att om kommittén velat taga reda på, huru det förhåller sig i främmande länder, så skulle man fått ett bättre omdöme om denna sak. Men, mina herrar, kommittén har tagit reda på, huru det är i varje land, allenast på grund av den litteratur som finnes i ämnet och att efter den lagstiftning som finns sökt giva en skildring av förhållandena. Men kommittén har icke genom resor sökt bilda sig en uppfattning, om det är bra som det är i det ena eller andra landet. Efter min uppfattning ligger det en mycket stor betänklighet i detta. Då en kommitté arbetar så lång tid och är sammansatt av så intresserade personer som denna, så hade man kunnat vänta, att den försökt studera förhållandena i de olika länderna i verkligheten. Jag menar därför icke, att hela kommittén skulle rest ut själv och studerat den saken, men det syns mig, att det varit utomordentligt önskvärt, om man hade haft någon som gjort det. När man talar om utländska auktoriteter, kan man ju också tala om, vad chefen för den holländska riksförsäkringsbanken uttalat. Han har ju sagt motsatsen. Det är alltså icke så lätt att i det fallet säga, vilket som är rätt och vilket som är orätt. Men då emellertid herr statsrådet har uttalat, att detta är obevisade påståenden, och därmed velat förringa betydelsen av de skäl vi framhållit, så vill jag dock säga, att i den kungl. propositionen står det att det måste med ganska hög grad av sannolikhet i detta hänseende antagas komma att bli gällande allenast för en kort övergångstid av några få år. Mina herrar, det är just på det vi byggt vårt förslag, därför att det är någonting övergående och därför att det icke är, som herr Branting anförde i förmiddags, någonting definitivt.

Jag skall icke besvara kammaren vidare med att utveckla detta, utan jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den reservation, som jag med flera vid denna paragraf har avgivit.

Herr Cederborg: I avseende å vad herr Lindman yttrade beträffande möjligheterna att utbyta livränta mot kapital, ber jag få påpeka, att redan utskottets förslag innebär ett tillmötesgående i viss mån av de önskemål man kan ha i detta avseende, så långt de kunna anses vara berättigade. Att gå utöver vad utskottet ifrågasatt, tror jag icke är lämpligt. Be-

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

träffande själva frågan om karenstiden, skall jag följa herr Lindmans föredöme och icke vidare uppehålla mig vid den punkten. Jag vill endast påpeka, att jag tror, att den utredning som här lämnats beträffande den utländska lagstiftningen och dess verkningar, är fullt tillräcklig. Det är sant, som herr Lindman säger, att det här gäller ett provisorium, och att man då icke bör binda sig, men det behöver man ej heller göra genom bifall till utskottets förslag.

Beträffande slutligen den reservation, som är avgiven av herr Branting m. fl. i syfte att få bort de fyra första dagarnas karenstid, vill jag säga, att om kammaren, som jag antager och hoppas, kommer att ifråga om försäkringsplikt eller ersättningsplikt under karenstiden sluta sig till utskottsmajoritetens mening, så innebär ju det ett godkännande av den uppfattning, som här hävdats av riksförsäkringsanstalten. Har man tilltro till denna anstalts förmåga att på ett tillfredsställande sätt lösa de uppgifter, som komma att ställas på anstalten, så synes det mig, att man då också bör taga hänsyn till vad som från denna anstalts sida i andra avseenden anförts. Kan det vara skäl att riskera möjligheten för anstalten att på ett tillfredsställande sätt lösa sin uppgift genom att här beträffande de 4 första dagarna frånga det förslag, som är från anstaltens sida förordat och sedan av Kungl. Maj:t upptaget? För min del tror jag det icke. Och jag vill påpeka, att det lär icke gå för sig att se den frågan ensam för sig. Denna bestämmelse om 4 dagars karenstid måste, såvitt jag kan förstå, ses i sammanhang med de bestämmelser, som på olika ställen föreslås angående de förmåner, som skola tillkomma den skadade vid olycksfall i arbetet, maximuminkomstens och sjukpenningens belopp m. m.

Jag tror, att man gör oklokt, om man tar upp en strid om denna punkt. Det förefaller mig vara vida klokare, om man satte in sin kraft på dessa andra av mig antydda punkter till stöd för den mening utskottsmajoriteten omfattar.

Härmed var överläggningen slutad. Efter av herr talmannen till en början framställd proposition beträffande ingressen till förevarande paragraf blev densamma av kammaren godkänd.

Vidare gav herr talmannen i fråga om mom. 1) första stycket av paragrafen propositioner först på godkännande av utskottets förslag till avfattning av berörda stycke samt vidare på godkännande av stycket i den lydelse, som föreslagits i den av herr Lindman m. fl. vid paragrafen avgivna reservationen; och blev utskottets förslag av kammaren godkänt.

Härefter godkändes, på därom given proposition, mom. 1) stycket a) av paragrafen.

Med avseende å mom. 1) stycket b) framställde herr talmannen nu propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse

se av denna del av paragrafen, dels ock på godkännande av det förslag till avfattning av motsvarande del av paragrafen, som innefattades i den vid paragrafen av herr Branting m. fl. avgivna reservationen; och godkände kammaren jämväl i denna del utskottets förslag.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(*Fort.*)

Slutligen gav herr talmannen vidkommande mom. 2) propositioner först på godkännande av denna del av paragrafen med den av utskottet föreslagna avfattningen samt vidare på godkännande av berörda del i den lydelse, som reservationsvis föreslagits av herr Lindman m. fl.; och blev utskottets förslag även nu godkänt.

Enligt utskottets förslag skulle 7 § hava följande lydelse:

7 §.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas:

a) begravningshjälp med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock ej med mindre än *sextio* kronor;

b) livräntor till efterlevande, nämligen:

till änka eller änklings, när äktenskapet slutits före olycksfallet, en livränta från dödsfallet, så länge livräntetagaren lever ogift, å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst;

till varje den avlidnes minderåriga barn, *evad det fötts inom eller utom äktenskapet*, en livränta från dödsfallet, till dess barnet uppnått femton års ålder, å ett årligt belopp, motsvarande en sjättedel av arbetsförtjänsten, samt

till den avlidnes fader eller moder eller, om båda leva, till dem gemensamt, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete huvudsakligen beroende och annan till livränta berättigad ej finnes, en livränta å ett årligt belopp, motsvarande en fjärdedel av arbetsförtjänsten;

dock att, där livräntor till efterlevande skulle, för år räknat, sammanlagt överstiga två tredjedelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, de skola, i förhållande till vad på en var livräntetagare belöper, nedsättas till detta belopp, så länge anledningen till dylik nedsättning fortfar, *samt att livränta till änklings ej utgår, där han väsentligen åsidosatt den honom gentemot hustrun åliggande försörjningsplikt eller väsentligen åsidosätter sin försörjningsplikt mot makarnas barn. Skall av skäl, som nu sagts, livränta till änklings ej utgå, må försäkringsrådet besluta, att livräntan i stället skall utgå till den avlidnas minderåriga barn.*

Till änka eller änklings, som *uppbär livränta och* före fyllda sextio år ingår nytt äktenskap, utgives ett kapital för en gång, motsvarande tre fjärdelar av den avlidnes årliga arbetsförtjänst.

Uti avgiven reservation hade herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo föreslagit att ur 7 § mom. b) i utskottets förslag måtte utgå

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

det stycke, som började med »till den avlidnes fader» och slutade med »av arbetsförtjänsten».

Sedan paragrafen föredragits, yttrade

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr Lindman m. fl. har vid denna paragraf avgivit en reservation, att ur utskottets förslag skall utgå det stycke, som börjar med »till den avlidnes fader» och slutar med »av arbetsförtjänsten». Med stöd av den motivering, som vi reserveranter där ha anfört, skall jag be att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindqvist i Stockholm: Det är ju en nyhet, som är införd här och under vilken det ligger rent mänskliga känslor, kan man säga, då här föreskrives att ersättning skall utgå till den avlidnes fader eller moder, därest de för sitt uppehälle varit av den avlidnes arbete beroende. Som jag tror andra kammaren skall vara tacksam för att utskottet tagit upp och infört detta stadgande i sitt förslag, skall jag därför be att i korthet få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lindqvist i Kosta: Herr talman! Det finnes en detaljpunkt så att säga i denna paragraf, som jag ber att få fästa uppmärksamheten något vid. I slutet av denna paragraf finnes det stadgat, att om ett olycksfall medför en arbetares död, skall, om han eller hon efterlämnar omyndiga barn, till dessa utgå en årlig livränta, tills barnet fyllt femton år. Man har härmed velat fastslå rätten till ersättning för det förlorade familjestödet, och man har velat fastslå, att denna rätt bör finnas, intill dess barnet kan sig självt försörja. Denna princip, att barnet bör ha understöd efter en avliden fader eller moder, att det bör ha detta intill dess det kan sig självt försörja, anser jag för min del är fullt riktigt. Ja, den enda riktiga. Men denna rätt finnes icke för barnet, om utskottets förslag här blir antaget, då nämligen åldersgränsen är satt så lågt som till femton år. Den socialdemokratiska gruppen har väckt en motion, däri bland annat föreslagits en ändring i denna paragraf, nämligen att åldersgränsen skulle höjas till 18 år. Denna motion har icke av utskottet blivit tillstyrkt. Ja, det synes, som om den inom utskottet tillvunnit sig ganska litet beaktande, då icke någon reservation blivit avgiven till förmån för denna motion.

Utskottets skäl för sitt avslagsyrkande, sådana de framställas i utskottsbetänkandet, synas mig vara mycket, mycket svaga. Utskottet besvarar motionärernas yrkande i samband med ett svar på en av herr Lindley i första kammaren väckt motion berörande helt andra förhållanden än höjning av åldersgränsen.

Utskottet säger i sitt svar: »Även om de ändringar i beloppen och den höjning av åldersgränsen, som av motionärerna påyr-

kats, i och för sig vore önskvärd, skulle desamma dock komma att medföra en så väsentlig ökning av försäkringspremierna, att utskottet för sin del anser sig böra avstyrka bifall därtill.» I fråga om det berättigade eller icke berättigade av en höjning av åldersgränsen säger utskottet således varken ja eller nej. Men även om det vore berättigat, vill icke utskottet vara med därom — om jag fattat rätt — då det enligt utskottets uppfattning ställer sig för dyrt.

Ett sådant resonemang som utskottet här för, har jag för min del mycket svårt att fatta. Ett faktum är, att de allra flesta barn äro oförmögna att försörja sig själva vid en så tidig ålder som femton år, en ålder då de nyss sluppit ur skolan, och således blott en mycket kort tid kunnat deltaga i förvärvsarbetet. Det kan ju möjligen gå i vissa fall, då barnen få plats ute på landet hos jordbrukare eller på dylika platser; där kan det finnas möjlighet för ett och annat barn att försörja sig redan vid denna tidiga ålder. Men det går icke för barn, som ha sin sysselsättning i städerna, det går icke för barn, som sysselsättas inom industri och dylik rörelse.

Ha vi rätt att fordra så mycket mer av lönearbetarklassens barn än av andra samhällslagers barn? Nej, det finnes så långt jag minnes icke någon samhällsgrupp, där man ordnat med änke- och pupillkassor och sagt, att livräntan till barnen skall upphöra redan vid femton års ålder. Det fanns en tid intill 1901, då änke- och pupillkassan för en stor kår, folkskollärarkåren, stadgade 16-årsgränsen. Men detta år, 1901, föreslog Kungl. Maj:t i proposition till riksdagen, att pension efter avliden folkskollärare skulle utgå till hans barn intill dess barnet fyllt 21 år. Till svar på denna proposition sade då riksdagen, att den funne 16-årsgränsen väl lägg, men då en höjning skulle innebära en rubbning av kassans ekonomiska ställning, ansågs försiktigheten bjuda, att man stannade vid 18 år. Detta blev också riksdagens beslut.

En sådan åldersgräns, 18 år, lär också vara stadgad för åtnjutande av motsvarande pension från telegrafverkets änke- och pupillkassa samt från statens järnvägstrafiks änke- och pupillkassa och har jämväl pläгат bestämmas för åtnjutande av pensioner, som i särskilda fall av riksdagen beviljats till löntagares efterlevande barn.

I civilstatens änke- och pupillkassa upphör pensionsrätten för son vid fyllda 21 år och för dotter vid 25 år. I elementarlärarnas änke- och pupillkassa upphör rätten till pension för båda könen vid fyllda 21 år, och hos föreningen till understöd för änkor och oförsörjda barn efter häradshövdingar, landssekreterare och landskamrerare utbetalar man pensioner till dotter så länge hon lever ogift och till son till 21 år. I prästerskapets änke- och pupillkassa, i arméns nya änke- och pupillkassa samt i änke- och pupillkassan vid Stockholms stads ämbetsverk är pensionen för söner och ogifta döttrar begränsad till 21 år.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Jag har velat draga fram dessa reglementen för att något visa huru det är ordnat här i samhället för skilda grupper. Huru olika, när man jämför dessa grupper, som jag nu nämnt, med lönearbetargruppen!

Vi stå nu här i dag vid behandlingen av denna viktiga lag, och om den nu skulle leda till ett positivt resultat, är det väl troligt, att denna lag kommer att gälla en lång tid framåt. Icke kan det väl då vara riktigt, att, när vi i denna lag skola bestämma en livränta för barnen, bestämma denna så, att den för arbetarklassens barn upphör redan vid 15 år, då man för de allra flesta andra samhällsgrupper har bestämt en betydligt högre ålder vid ordnande av förhållandena med livränta och pension åt dessa andra grupper. Men nu är det ju många som anse, att arbetarklassens barn icke ha samma rätt som andra samhällsgruppers barn här i landet. Ja, säger kanske någon, de andra samhällsgruppernas barn, de behöva icke gå ut i förvärvsarbetet så tidigt utan få stanna kvar ännu länge i skolorna. Och vad skolorna beträffar anser många, att folkskolan blir tillräcklig för arbetarklassens barn; de kunna åtnöja sig med denna, ofta en mycket bristfällig sådan. Och så bli dessa barn genast efter det de inhämtat minimikurserna kastade ut i förvärvsarbetet i samma utsträckning som vuxna.

Vi ha dock ett kommittéförlag rörande yrkes-, ungdoms- och fortsättningsskolor, och som vägröjare för dessa fortsättningsskolor har ju riksdagen för några dagar sedan antagit en kungl. proposition om något friare former för dessa fortsättningsskolor. Det är möjligt således, att det även för dessa gruppers barn, om vilka jag här talat, möjlighet kan yppa sig till en utväg att få en påbyggnad till folkskolan, en bättre skola än de f. n. ha. Men då böra vi också se till, när vi skriva denna lag, att vi ha ögonen öppna, så att vi icke ställa det omöjligt för dessa barn att komma till sådana skolor på grund av mer eller mindre föräldrade bestämmelser beträffande dessa livräntor och pensioner.

När det säges, att det blir för dyrt att höja åldersgränsen till 18 år, så vill jag införa det faktum att det stora flertalet barn icke kan försörja sig vid 15 års ålder fråga: Vem skall då underhålla dem? Jo, samhället. Vart skall ett barn vända sig när det mist sin far, sitt stöd, familjens försörjare? Det är icke riktigt att säga, att detta, hur behjärtansvärt det än är, icke går att genomföra, därför att premierna skulle bli för höga.

Av dem som yttrat sig över kommitténs förslag, då det varit ute på remiss, ha också på vissa platser gjorts samma erinringar som jag nu framfört. Således har Malmö arbetarekommun liksom styrelsen för svenska träarbetareförbundet uttalat sig för högre åldersgräns. Likaså anser direktionen för sjömanshuset i Malmö skäl föreligga att upptaga denna sak till prövning.

I vissa utländska lagar har man också, såvitt jag funnit,

bestämt en högre åldersgräns än 15 år; sålunda har man i Holland och Schweiz en högre åldersgräns än utskottet föreslagit.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ja, herr talman, jag har vid behandlingen av denna paragraf, icke kunnat annat än fästa uppmärksamheten på en oegentlighet, som jag ansett föreligga här. Jag förstår alltför väl, att även om jag framställer ett yrkande om ändring, så har det icke stor utsikt att vinna riksdagens bifall, men då jag anser, att ett yrkande likväl bör framställas, och att det möjligen har utsikt att gå igenom i andra kammaren, skall jag ändock framställa ett sådant. Jag ber således få yrka bifall till utskottets hemställan med den ändringen, att i punkten b) där det heter: »till dess barnet uppnått femton års ålder», orden »femton års ålder» måtte ändras till »aderton års ålder». Detta mitt yrkande står i överensstämmelse med den motion, som är väckt av herr Eriks-son i Grängesberg m. fl.

Herr Branting: Herr talman, jag tror, att vi alla medundertecknare sympatisera med denna motion, om vilken den senaste talaren yttrade sig, och vi äro honom tacksamma för den utveckling han givit av huru denna sak ligger, liksom för hans starka betonande inför kammaren av nödvändigheten att komma till en ändring i det förhållande han här berört. Det lider icke ringaste tvevel, att det är ett föråldrat tillstånd, att försörjningsplikten för barnen skall upphöra redan vid 15 års ålder, och så som utvecklingen av de ungas krafter och färdigheter under nuvarande förhållanden måste fortgå, blir det ett underklassmärke, att denna utveckling skall behöva avklippas vid en alltför tidig ålder. Det står också i rak strid med de strävanden till fortsättningskolor och fortsatt utbildning av alla slag, som riksdagen med all rätt söker uppmuntra.

Men detta är en sak. En annan är huruvida det är möjligt, att i en sådan speciell lag, som här är fråga om, bryta ut och göra andra bestämmelser än som gälla i den allmänna lagen. Jag tror, att denna fråga bör upptagas på annat sätt än som en specialbestämmelse i olycksfallsförsäkringslagen, och trots att man lyckats på speciella områden, för vissa kårer, införa mera humana och tidsenliga bestämmelser, är det dock icke lika lätt att i en lagstiftning av den art, varom här är fråga, införa en annan åldersgräns än den som är stadgad i den allmänna lagen, där åldersgränsen är orubbad.

När vi inom utskottet sökte försvara motionen på denna punkt, var det emellertid icke blott dessa synpunkter vi måste tillerkänna ett visst avseende, utan det var framförallt en annan synpunkt, som det blev nödigt att anlägga. Vi måste nämligen säga oss, att det dock var svårt att på ett kraftigt sätt driva ett yrkande om bifall till motionen, då det saknades all utredning rörande kostnaden för en förlängning med de här avsedda tre åren av understöden åt barnen. Det är givet, att det kommer att medföra vissa kostnader — om de bli större eller mindre är omöjligt att yttra sig om i saknad, som man är, av varje som helst utredning på detta område — och det kan icke hjälpas, att vi därför skulle haft en något svag position,

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

ifall vi reserverat oss i överensstämmelse med det yrkande, som framförts i detta avseende av motionären.

Jag tror emellertid, att det har varit till gagn för den gemensamma saken, att frågan bragts på tal även i sammanhang med olycksfallsförsäkringslagen, och jag ber att få uttrycka en förhoppning om, att det livliga intresse för densamma, som helt säkert finnes inom vidsträckta kretsar här i andra kammaren, skall lyckas föra denna sak framåt under kommande år, så att den tiden icke behöver vara alltför avlägsen, då man kan ändra olycksfallslagen på denna punkt, sedan vi fått en ändring av den allmänna lagens föreskrifter till bättre överensstämmelse med tidsandans krav i detta avseende.

Under nuvarande förhållanden ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Norman: Redan under principdebatten tillät jag mig erinra om det tillägg utskottet gjort i 7 § mom. b) tredje stycket, sådant detta var formulerat i Kungl. Maj:ts förslag. Enligt utskottets förslag skall sålunda livränta utgå till den avlidnes minderåriga barn, »evad det fötts inom eller utom äktenskapet». Motsvarande bestämmelse i nu gällande lagstiftning kräver, att barnen skola vara födda i före olycksfallet slutet äktenskap. Då jag icke kan vara med om, att ett avsteg från nu gällande lagstiftning sker i detta hänseende, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Lindman m. fl. avgivna reservationen, med den ändringen, att orden i 7 § mom. b) tredje stycket: »evad det fötts inom eller utom äktenskapet» ersättas med orden: »som fötts i före olycksfallet slutet äktenskap».

Herr Eriksson i Grängesberg: Jag blev ytterligt förvånad, när jag i förmiddags hörde herr Norman yttra sig om denna sak, och jag trodde icke, att han skulle framhärda och göra ett sådant yrkande, som han nu framställt, ty jag hade icke tänkt mig, att det fanns i andra kammaren någon ledamot, som verkligen ville stiga fram och hävda en så gammal och barbarisk uppfattning, som herr Norman gjort. Det är här icke fråga om sådana lösaktiga förhållanden, som han talat om, utan det är fråga om *barnen*, och nog får man säga, att det går förskräckligt långt, när man vill straffa barnen, därför att deras fader och moder icke varit lagligen vigda. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen först proposition beträffande paragrafens ingress samt mom. a); och godkände kammaren nämnda delar av paragrafen i enlighet med utskottets förslag.

På av herr talmannen härefter given proposition rörande mom. b) ingressen och det närmast därefter följande stycket blev utskottets förslag jämväl i dessa delar av kammaren godkänt.

Vidare gav herr talmannen propositioner å de under överläggningen framkomna yrkandena angående det stycke av mom. b), som börjar med orden »till varje den avlidnes» och slutar med orden, »av arbetsförtjänsten, samt»; och godkände kammaren utskottets förslag till avfattning av berörda stycke.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Sedan herr talmannen härfpå i fråga om det stycke, som börjar med orden »till den avlidnes fader» och slutar med orden »av arbetsförtjänsten», framställde propositioner dels på godkännande av utskottets förslag till lydelse av nämnda stycke dels ock på bifall till det yrkande, som i avseende å samma stycke framstälts uti den vid paragrafen fogade reservationen, blev utskottets förslag av kammaren godkänt.

Slutligen blev på därom framställd proposition återstoden av föreliggande paragraf godkänd.

8 §.

Godkändes.

Beträffande 9 § hade utskottet hemställt om följande lydelse:

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som i 6 och 7 §§ omförmäles, utgör hela den avlöning — vinstandelar, där sådana förekommit, inräknade — som den skadade under ett år, räknat tillbaka från olycksfallet, åtnjutit av arbetsgivaren *i den verksamhet, i vilken olycksfallet inträffat*. Har under längre eller kortare tid av året den skadade icke av arbetsgivaren använts till arbete, eller kan avlöningen för någon tid av året på grund av bristfällig utredning eller av annan anledning ej bestämmas, beräknas avlöningen för den tid till belopp, som med hänsyn till avlöningen i arbetsorten under motsvarande tid för en arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete som den skadade eller eljest med hänsyn till omständigheterna prövas skäligt. Lag samma vare, där den skadade under någon tid av året, på grund av tillfälligt övertidsarbete eller annat särskilt förhållande, åtnjutit väsentligt högre avlöning, eller, på grund av sjukdom eller annan oförvållad anledning, åtnjutit väsentligt lägre avlöning än sådan arbetare, *eller där vid tiden för olycksfallet hans arbetsförmåga redan var nedsatt på grund av tidigare olycksfall i arbete*, så ock där den skadade för yrkesutbildning eller endast tillfälligtvis använts till det arbete, i vilket olycksfallet inträffat, eller den skadade är minderårig.

Utgöres avlöning helt eller delvis av naturaförmåner, uppskattas dessa förmånens värde efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten ettusen åttahundra kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

den årliga arbetsförtjänsten *fyrhundrafemtio* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en trehundredel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten.

Reservationer hade dock avgivits:

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo, som föreslagit, att paragrafen måtte erhålla följande ändrade avfattning:

9 §.

Den årliga arbetsförtjänst, som — — — — eller den skadade *fyllt sextio år* eller är minderårig.

Utgöres — — — tillämpliga.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten *ettusenfemhundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger den årliga arbetsförtjänsten *trehundra* kronor, skall den beräknas till detta belopp.

Med den i 6 § 1) omförmälda dagliga arbetsförtjänst förstås en *trehundrasextiofemtedel* av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten; samt

av herr *Nilsson* i Bonarp, som förklarar sig så till vida biträda herrar *Lindmans* m. fl. vid denna paragraf antecknade reservation, att han ansett, att den årliga arbetsförtjänsten, där den understige 300 kronor, skulle beräknas till detta belopp.

Sedan paragrafen föredragits, yttrade:

Herr *Lindman*: Vid denna paragraf har jag jämte några andra utskottsledamöter återigen avgivit en reservation, beträffande den ersättning, som skall utgå. Kammaren behagade finna, att i denna paragraf är bestämt, att ersättningen skall utgå med två tredjedelar av årsinkomsten eller dagsförtjänsten, att den högsta arbetsförtjänsten för år av utskottet liksom i *Kungl. Maj:ts* förslag beräknats till 1,800 kronor, men att minimiförtjänsten av utskottet blivit satt till 450 kronor, medan den enligt *Kungl. Maj:ts* förslag skulle vara 300 kronor. Vi reservanter ha påyrkat, att siffran 1,800 skulle sänkas till 1,500, men att *Kungl. Maj:ts* förslag skulle bibehållas oförändrat ifråga om de 300 kr. Skälet varför vi framställt detta yrkande, som ju innebär en nedsättning och därför naturligtvis icke varit angenämt att göra, ligger uteslutande däri, att vi anse, att man icke kan och icke bör bestämma ersättningen väsentligt mycket högre än vad fallet är i våra grannländer. Det förekommer exempelvis i Norge, att ersättningen utgår med ett beräknat maximum av 1,200 kronor. Och det är i alla fall en sak att tänka på, om det bör vara så väsentlig skillnad mel-

lan två länder, som ligga så nära varandra och arbeta under så likartade förhållanden. Hur ersättningen beräknas i Finland skola vi icke tala om — där är den mycket otillfredsställande och betydligt lägre än här blivit ifrågasatt. I Danmark utgår den på helt annat sätt och är likaledes avsevärt lägre än vad här föreslås.

Slutligen är det en annan fråga, som jag i detta sammanhang vill föra fram. Grundprincipen för ersättningarna är enligt Kungl. Maj:ts och kommitténs förslag, att de skola vara två tredjedelar av dagspenningen, resp. årsförtjänsten. Men det blir i alla fall icke två tredjedelar, därför att kommittén i denna paragraf, om vilken det nu är fråga, bestämmer, att med daglig arbetsförtjänst förstås en trehundredel av årsinkomsten. Detta skulle vara fullkomligt riktigt, om ersättningen utginge endast för arbetsdagarna, som ju äro 300. Nu har emellertid utskottet sagt, att dagsförtjänsten skall vara en trehundredel av årsinkomsten, men att ersättningen skall utgå även för sön- och helgdagar. Därigenom stiger ersättningen från två tredjedelar till ett belopp, som kan utgöra ända till 74 eller 75 %. Nu menar jag icke, att man ej eventuellt skulle kunna tänka sig en sådan ersättning, men jag menar, att när man skriver som grundprincip, att ersättningen skall utgå med två tredjedelar, skall man icke genom en annan bestämmelse förtaga verkan av detta stadgande och så att säga på en smygväg föra in någonting annat. Det är efter min uppfattning en brist på uppriktighet från kommitténs sida i detta fall, emot vilken jag velat göra denna erinran, och jag ber nu, herr talman, att få yrka bifall till vår reservation.

Herr Lindqvist i Stockholm: Om kammarens ledamöter verkligen lagt märke till de olika yrkanden, som framställts i den av herr Lindman med flera avgivna reservationen rörande 9 §, skola herrarna otvivelaktigt ha kommit till samma slutsats som herr Branting på förmiddagen sade sig ha kommit till, nämligen att det är en genomgående strävan, som man förspörjer från det hållet, att sänka ersättningarna, att göra ställningen sämre för dem, som skadas av olycksfall i arbete, genom att inskränka de förmåner, som skola tillkomma dem. Man möter för det första ett stadgande, som jag må säga, att det förundrar mig, att reservanterna velat föra in i kammarens förhandlingar. Det yrkades inom utskottet, att man skulle i denna paragraf göra vissa undantag ifråga om ersättningen, och det föreslogs då, att man även skulle göra ett sådant undantag för dem, som fyllt 60 år, det vill säga, att man vid beräkning av den inkomst, efter vilken sjukersättningen skall utgå, skulle räkna med en lägre lön för dem, som fyllt 60 år. Nu veta vi, att förhållandena härvidlag regleras av sig själva, i det att i de kollektiva överenskommelserna mellan arbetsgivare och arbetare oftast är föreskrivet, att undantag från i avtalen stadgad lön

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

skall göras dels för mindre dugliga arbetare och dels för ålderstigna sådana. Alltså är lönen för en arbetare, som nått hög ålder, i viss grad reducerad i förhållande till vad den varit, och det förefaller då ganska märkligt, att man det oaktat på arbetsgivarhåll, som herr Lindman i detta avseende företräder, icke är nöjd med det, utan fordrar att en arbetare, som uppnått 60 års ålder och därför fått sin lön sänkt, varigenom ersättningen icke blir så stor som eljest, skall ha denna ytterligare avknappad, därför att han icke behöver så mycket att leva av. Jag tror, att kammaren är enig om, att ett sådant yrkande icke bör bifallas.

Vidare har i en annan del yrkats, att den beräknade maxmilönen, som i Kungl. Maj:ts och utskottets förslag blivit satt till 1,800 kronor, skulle sänkas till 1,500 kronor. Nu veta vi, att alla arbetare skola försäkras upp till en inkomst av 5,000 kronor. Om man har 2 eller 3,000 kronors inkomst, skall den enligt utskottets förslag i och för beräkning av ersättningen reduceras till 1,800 kronor, men man nöjer sig icke på högerhåll med detta, utan vill ytterligare pressa ned beloppet till 1,500 kronor. Där se herrarna ett nytt försök till alla de många andra, som äro gjorda, att försämra arbetarnas ställning.

Slutligen har det gjorts ett yrkande, att med den dagliga arbetsförtjänsten skall »förstås en trehundra- och sextiofemtedel av den enligt ovan angivna grunder bestämda årliga arbetsförtjänsten». Jag förstår icke, hur herr Lindman räknar. Jag vet väl, att herr Lindman är en mycket flitig och duktig man, som för visso icke ligger på latsidan. Han är uppe tidigt om morgnarna, säkerligen tidigare än jag, men att han kan komma dit hän att beräkna arbetsinkomsten för alla dagar av året, även sön- och helgdagar, är ett underligt räknestycke, och jag tror sålunda, att vi äro på den rätta sidan, om vi förena oss med utskottet i dess förslag och bestämma dagsförtjänsten till en tredjedel av årsinkomsten i stället för till den trehundra- och sextiofemtedel, som herr Lindman föreslagit.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag oförändrat i denna paragraf.

Herr Lindman: Jag vill bara säga, att jag rakt inte begriper, hur herr Lindqvist räknar, ty om man tar en tredjedel av arbetsförtjänsten och säger, att ersättningen skall utgå därefter för alla de trehundra arbetsdagarna, då blir det två tredjedelar av arbetslönen, som utgår såsom ersättning. Men om man säger, att samma ersättning skall utgå även för sön- och helgdagar, blir det icke två tredjedelar av arbetsförtjänsten, som utgår, utan ända upp emot 80 %. Den uträkningen kan jag stå för. Om herr Lindqvist icke tror på mig, så ber jag att få hänvisa honom till riksförsäkringsanstaltens utredning, vari tydligt anges dessa siffror och där jag förmodar, att man har räknat rätt.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf samt vidare på godkännande av det förslag till paragrafens avfattning, som framstälts i den av herr Lindman m. fl. avgivna reservationen; och godkände kammaren paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Efter nu skedd föredragning av 10 § begärdes ordet av

Herr Lindqvist i Stockholm, som yttrade: Herr talman! I anledning av det beslut som kammaren fattat på förmiddagen med hänsyn till innehållet i 4 §, i fråga om vilken kammaren beslöt, att försäkring skall äga rum endast i riksförsäkringsanstalten, kommer att föranledas en del konsekvensändringar i det nu föreliggande lagförslaget. Jag vill giva kammaren den upplysningen, att jag för min del förutsett detta och i anledning därav hemställt till utskottets kansli att i det föreliggande förslaget verkställa alla dessa förändringar, som betingas av det beslut, som sålunda blivit på förmiddagen fattat, och jag nödgas nu vid föredragning av de olika paragraferna att hemställa om kammarens bifall till dessa ändringar, som bliva en nödvändighet av det förut fattade beslutet. De yrkanden, som jag således kommer att göra, innebära ingenting annat än sådana konsekvensändringar. Dessa ändringar ha blivit uppgjorda och granskade av utskottets kansli. Kammaren kan således otvivelaktigt lita till att det hela kommer att hänga samman, så att det icke blir några luckor, om paragraferna antagas med de ändringar, som jag kommer att föreslå.

I fråga om 10 § har jag intet annat yrkande med anledning av utskottets förslag än om bifall till densamma med de ändringar, som bliva en följd av vad jag nyss anförde. Paragrafen skulle således komma att lyda: »Riksförsäkringsanstalten äger rätt att när helst och under så lång tid, sådant finnes lämpligt, bereda den skadade vård å sjukvårdsanstalt» o. s. v. oförändrat i övrigt.

Nästa stycke skulle lyda: »Har den skadade intagits å sjukvårdsanstalt, äger riksförsäkringsanstalten» etc. oförändrat.

Vidare skulle i tredje stycket ordet »försäkringsinrättning» utbytas mot »riksförsäkringsanstalten».

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med de ändringar däri, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Härefter föredrogs 11 §; och anförde därvid

Herr Lindman: Herr talman! Under 11 § har jag visserligen icke någon reservation. Men det är ett ämne, som beröres i en reservation under punkt c, och detta bör kanske lämpligen upptagas här, och då kan det komma ungefär på ett ut, om jag

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

gör det uttalandet här eller senare under punkt c. Jag ber således att här få göra uttalandet och att få allenast framställa yrkandet under punkt c.

När man ser på innehållet i § 11, så är det två saker, som det gäller att uppmärksamma. Det ena är, att man skall undvika dubbelförsäkring, och det andra är, att arbetsgivaren bör erhålla lättnad i premierna, om han på grund av lag eller egen utfästelse är skyldig att bekosta underhåll av annat slag. Det är ju nämligen så, att en arbetsgivare kan vara skyldig på grund av lag, exempelvis legostadgan eller sjölagen, eller till följd av egen utfästelse att betala ersättning. Bör då detta understöd minskas, eller bör det understöd minskas, som utgår från riksförsäkringsanstalten? Understödet bör nämligen icke utgå på båda hållen. Att det ej skall utgå från båda hållen synes vara en självklar sak. I utskottet voro vi av den mening, att minskningen skall avse det understöd, som utgår från riksförsäkringsanstalten, och därmed skulle således även följa en minskning i premien för den arbetsgivare, som skall betala understöd. Det är sålunda klart här, menar jag, att man anser, att icke dubbelförsäkring kan komma i fråga, och att icke heller dubbelt understöd skall utgå.

Sedan kommer emellertid en annan fråga, nämligen den, om understöd skall utgå från sjukkassa på grund av *arbetarens eget* bidrag. Kommittén har haft den mening, att när arbetaren erhåller själv ett understöd från sjukkassan på grund av eget bidrag, så skall detta understöd utgå i alla fall. Nu har i denna del rätt olika meningar blivit uttalade. Det har framhållits vikten av att dylik försäkring icke utgår på det sättet, att ersättningen under en sjukdom eventuellt skulle bli större än vad t. ex. lönen är, som utgår under det arbetaren är frisk och har sin dagpenning. Det är mot denna bestämmelse, som vi göra vår erinran i reservationen. Vi anse nämligen, att det bör icke utgå någon dylik dubbelförsäkring, och vi anse, att man kan icke komma ifrån detta på något annat lämpligare sätt, än att man förbjuder sjukkassan att utbetala understöd, när det är fråga om sjukdom på grund av olycksfall. Både kommittén och Kungl. Maj:t har tänkt sig, att så skulle bli fallet i realiteten, och framhållit, att detta är något helt naturligt, och att följden härav sålunda måste bli, att sjukkassan ändrar sina stadgar, så att icke understöd utgår. Men då det sålunda tydligen är meningen, att det skall bli så, så anse vi riktigare, att det rent ut säges ifrån i sjukkasselagen, att beträffande registrerad sjuk-kassa, till vilken staten lämnar understöd, skall understöd icke utgå vid sjukdom på grund av olycksfall i arbete.

Ja, det förekommer ju en annan reservation här också, men den har jag icke att befatta mig med. Jag vill således endast anmärka, att denna reservation går i den riktningen, att understöd skall få utgå från sjukkassan men att sammanlagda understödet icke skall bli större än dagpenningen. Man har tagit

sikte på samma sak, fast man icke fullföljer saken till botten. Det bör ju givetvis vara så, att den ersättning, som i olycksfallslagen bestämmes, utgår med två tredjedelar eller eventuellt något högre, såsom vi hörde vid debatten om föregående paragraf, men att därutöver icke skall utgå ersättning från någon annan anstalt, exempelvis sjukkasseinrättning.

Herr talman, jag har intet yrkande att här göra.

Herr Lindqvist i Stockholm: Ja, herr talman, det är i denna paragraf också ett par små ändringar, som behöva göras i anledning av det förut fattade beslutet. Jag skall tillåta mig att angiva dem. Paragrafens början skulle lyda så: »Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning eller på grund av egen utfästelse skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd, såsom avlöning, pension eller annat underhåll, eller skall sådant understöd utgå från kassa eller pensionsinrättning eller på grund av försäkring i annan försäkringsanstalt än riksförsäkringsanstalten, avdrages — — —» o. s. v. oförändrat.

Vidare kommer samma paragrafs kursiverade del att få följande lydelse: »För understöd vid sjukdom, vilket skall av arbetsgivaren utgivas, sker avdrag, ändå att motsvarande lindring i försäkringsavgiften ej ägt rum, i den mån sådant understöd av arbetsgivaren i vederbörlig ordning utgives, ägande arbetsgivaren av riksförsäkringsanstalten återfå» o. s. v.

Herr Cederborg: Då jag intagit den ståndpunkt, som jag gjort i föregående paragrafer, särskilt den 6 och 9, så har jag icke förbisett de olägenheter, som kunna följa med dubbelförsäkring och som i vissa fall i av myndigheterna avgivna yttranden ganska starkt blivit framhållna. Men för min del kan jag icke under några förhållanden komma till den slutsats, som herr Lindman och hans medreservanter gjort, och det därför, att det förhåller sig så, att, även om man skulle gå på den linje, som herr Lindman antyder, så kan ingen förhindra en person att försäkra sig t. ex. i ett vanligt försäkringsbolag för samma tid och på grund därav uppbära vilken ersättning som helst jämte ersättning enligt denna lag. Det förefaller då vara litet hårt att alldeles avstänga möjligheten för dem att anlita vanlig sjukförsäkring. Å andra sidan ligger det onekligen en viss reson i att icke få dubbelförsäkring från anstalter, vilka bägge åtnjuta statens understöd. Detta kan man emellertid förebygga, om man går på den vägen, att man begränsar allt understöd enligt denna lag plus det understöd, som utgår från registrerad sjukkassa för samma olycksfall, till den dagavlöning, som är beräknad för försäkring enligt denna lag. Ett yrkande av denna innebörd har för övrigt åtminstone subsidiärt framskyntat i den av herr Eriksson i Grängesberg avgivna motionen.

På denna grund har jag jämte herr von Koch i första kammaren under moment 3 yrkat, att det skulle införas i sjukkasselagen

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

en bestämmelse i nu angivna syfte. Vi ha emellertid i vår reservation icke angivit den plats i sjukkasselagen, där detta stadgande skulle införas. Jag ber därför att få tillkännagiva, att det varit vår avsikt, att det skulle införas i 18 § mellan förutvarande andra och tredje styckena.

Herr Holmström: Det har inom utskottet talats mycket om, att i sjukkasselagen skulle införas en bestämmelse, att sjuk-kassa icke skulle få utbetala sjukhjälp för skada, för vilken understöd utgår på grund av olycksfallsförsäkring. Nu skola vi komma ihåg, att arbetsgivaren ju svarar endast för $\frac{2}{3}$ av den risk, som finnes. Arbetaren får ju, när han råkar ut för olycksfall i arbetet, bara $\frac{2}{3}$ av vad han förtjänar, medan han arbetar. För $\frac{1}{3}$ får han själv stå risken. Denna risk söker han få täckt i en sjuk-kassa och betalar själv premierna därför. Det är då givetvis orätt, att han skall gå miste om sin sjukhjälp. Han strävar själv för att söka även vid olycksfall komma upp till samma inkomst, som han har, medan han arbetar. Men det vill man förhindra genom en sådan bestämmelse som denna i lagen. Detta vill jag icke vara med om.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med de av herr Lindqvist i Stockholm däri föreslagna ändringar.

Sedan 12 § härpå föredragits, yttrade

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! I andra stycket av denna paragraf behöver göras en ändring, så att lydelsen blir följande: »Vad riksförsäkringsanstalten enligt denna lag utgivit, äger anstalten söka åter» o. s. v. Jag hemställer om bifall till paragrafen med denna förändring.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med den ändring, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

13 § skulle enligt Kungl. Majt:s förslag hava denna lydelse:

13 §.

Sedan försäkringsinrättningen erhållit underrättelse om olycksfallet, skall inrättningen, ändå att ansökan om ersättning ej blivit gjord, så fort ske kan, besluta om de åtgärder, som för den skadades vård må vara av nöden, samt bestämma den ersättning, som enligt denna lag skall utgivas. Kan ersättningen ej med ledning av inkomna handlingar genast bestämmas, utgives provisoriskt skäligt belopp, utan återbetalningsskyldighet för den, som uppburit beloppet, därest sedermera ersättningen bestämmas till lägre belopp eller ersättning finnes icke böra utgå.

Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av försäkringsinrättningen bestämd, väsentlig förändring i de förhållanden, vilka

voro avgörande för ersättningsbestämmande, må jämkning i ersättningen äga rum. Sådan jämkning må dock ej avse ersättning, som belöper å tiden före den dag, då ansökan därom gjorts, eller, där jämkningen utan ansökan beslutats av inrättningen, före dagen för beslutet.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Beslut om ersättning skall, så fort ske kan, meddelas den ersättningsberättigade och utan hinder av förd klagan tillsvidare lända till efterrättelse.

Utskottets förslag till avfattning av paragrafen överensstämde med Kungl. Maj:ts med undantag däray, att de i första stycket förekommande orden »utan återbetalningsskyldighet» utbyts mot orden »med skyldighet» samt att till nämnda stycke fogats ett tillägg så lydande: »att återbära vad han för mycket uppburit».

Paragrafen föredrogs, varefter

Herr Lindqvist i Stockholm anförde: Herr talman! Vid denna paragraf har av herr Branting m. fl. avgivits en reservation, till vilken jag skall be att få yrka bifall. Den går ut på, att riksdagen skulle besluta antaga denna paragraf med den lydelse, som den har i Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet har nämligen företagit den förändringen, att utskottet föreslagit, att, då t. ex. en person blivit skadad och tillerkännes en provisorisk ersättning eller en ersättning, som icke kan till sitt verkliga belopp bestämmas, och det sedermera visar sig, att han utbekommit något för mycket, vad som sålunda för mycket utbekommit skall återbäras. Vi anse för vår del, att detta skulle medföra ganska stora olägenheter. Om t. ex. en person blivit tillerkänd ett belopp, så förbrukar han självfallet i god tro detta belopp: men efteråt blir kanske konstaterat, att han fått något antal kronor för mycket, och då skall han enligt utskottets förslag ha skyldighet att återbära detta, vilket för honom mången gång otvivelaktigt blir ganska svårt, och under alla förhållanden verkar oegentligt, då han ansett sig vara i sin fulla rätt att förbruka de medel, som han en gång bekommit. Vi ha därför hemställt, att paragrafen återföres till vad som i detta avseende innehålles i Kungl. Maj:ts förslag, där sådan återbetalningsskyldighet icke är föreslagen.

Dessutom är det nödvändigt att göra ett par förändringar i anledning av kammarens beslut rörande 4 §. Jag hemställer sålunda att paragrafens första stycke får följande lydelse: »Sedan riks-försäkringsanstalten erhållit underrättelse om olycksfallet, skall anstalten» o. s. v. till styckets slut lika med Kungl. Maj:ts förslag: att andra stycket får följande lydelse: »Inträder, sedan ersättning till den skadade blivit av riks-försäkringsanstalten bestämd» o. s. v. lika med Kungl. Maj:ts förslag till näst sista raden i samma stycke, där i stället för ordet »inrättningen» insättes ordet »anstalten»; och sista stycket oförändrat.

Jag hemställer sålunda om bifall till Kungl. Maj:ts förslag till lydelse av paragrafen med dessa förändringar.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

Härpå yttrade

Herr Lindman: Beträffande det sista har jag naturligtvis ingenting att erinra. Beträffande det första vill jag blott säga, att det ju i alla fall är en rätt egendomlig princip, herr Lindqvist och hans medreservanter förfäktat, när de säga, att om det av misstag blivit utbetalt något för mycket eller om ersättning utbetalts till någon, som icke alls skall ha sådan — t. ex. ett provisoriskt understöd i tio dagar, under det sjukdomen kanske varar endast tre eller fyra dagar — så skall detta icke återbetalas. Det spelar naturligtvis icke så stor roll, och vad riks-försäkringsanstalten beträffar, så gör det inte så mycket, om det blir på det sättet. Men nog är det principvidrigt, att det skall vara så. Så fort det blir fråga om detta, har herr Lindqvist genast till hands, att det icke är rätt, att det skall återbetalas. Jo, det är just vad som rimligen borde ske. Detta är emellertid en sak, som icke alls vidkommer arbetsgivarna, ty det är riks-försäkringsanstalten, som skall utbetala detta. Men det kommer givetvis att medföra en rent praktisk påföljd, nämligen den, att riks-försäkringsanstalten naturligtvis kommer att bli mera försiktig och omtänksam, när det gäller att utbetala sådana provisoriska understöd, vilket säkerligen icke alltid blir till den skadades båtnad.

Vidare anfördes ej. Efter av herr talmannen givna propositioner i ämnet godkände kammaren Kungl. Maj:ts förslag till avfattning av förevarande paragraf med de däri av herr Lindqvist i Stockholm föreslagna ändringar.

14 §; överskriften till 6—14 §§.

Godkändes.

Vidare föredrogs 15 §. Därvid anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Här är det endast de förändringar att göra, som äro konsekvenser av det förut fattade beslutet, och då skulle 15 § första stycket lyda som följer: »Avgift för försäkring enligt denna lag skall, evad försäkringen omfattar en eller flera arbetare, av riks-försäkringsanstalten bestämmas till belopp, som med hänsyn till arbetets farlighet i allmänhet och till de särskilda förhållanden, under vilka det bedrives, efter försäkringstekniska grunder provas vara erforderligt för betäckande av den risk, som försäkringen avser; och kan förty avgiften ökas eller minskas i den mån förändring i försäkringsrisken äger rum.» Vidare bör i andra stycket näst sista raden ordet »försäkringsinrättningen» utbytas mot ordet »riks-försäkringsanstalten».

Jag hemställer om bifall till paragrafen med dessa förändringar.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med de ändringar däri, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Efter det 16 § nu föredragits, yttrade

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Det är samma förhållande här, att jag icke har annat yrkande än om bifall till utskottets förslag med den ändring, som betingas av det förut fattade beslutet, och den innebär, att andra stycket i paragrafen utgår, och paragrafen alltså får den lydelse, som innefattas i första och nuvarande tredje stycket av utskottets förslag till paragrafens lydelse.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med den av herr Lindqvist i Stockholm föreslagna ändringen.

17 § föredrogs härpå. Därvid anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Ja, det är inte heller här något annat förslag till ändring än det, som betingas av beslutet rörande § 4. I enlighet därmed bör paragrafens första stycke få följande lydelse: »Arbetsgivaren är pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet och till riksförsäkringsanstalten lämna sådan uppgift» o. s. v. oförändrat enligt utskottets förslag. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag med den ändringen.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med den ändring, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

18 §.

Godkändes.

För 19 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit denna lydelse:

19 §.

Riksförsäkringsanstaltens beslut om försäkrings- eller tilläggsavgifts belopp skall, även där beloppet blivit allenast provisoriskt bestämt, utan hinder av förd klagan, tillsvidare lända till efterrättelse. Vinnes nedsättning i eller befrielse från avgift, återbetalas vad för mycket blivit erlagt.

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten förordnas av Konungen. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, som förvaltas enligt grunder, som bestämmas av Konung och riksdag.

Uti en vid paragrafen fogad reservation hade herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo föreslagit, att åt andra stycket av paragrafen skulle givas följande förändrade lydelse:

Angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten *bestämmas av Konung och riksdag*. Avgifter, som icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, förskjutas av statsverket och indrivs i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat.

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr *Lindman*: Herr talman! I 19 § avhandlas frågan, hur försäkringsavgifterna skola erläggas, och därvidlag är av Kungl. Maj:t och likaså av utskottet föreslagen den bestämmelsen, att »angående tid och sätt för erläggande av avgiften för försäkringar i riksförsäkringsanstalten förordnas av Konungen». Nu ha vi emellertid haft den uppfattningen och ha fortfarande den uppfattningen, att det är en sak av stor vikt och betydelse, hur det blir bestämt angående uppbördens av dessa försäkringspremier. Det är av vikt icke blott för försäkringsorganisationen — d. v. s. riksförsäkringsanstalten, såsom nu blivit bestämt — och för arbetsgivarna, utan det är av betydelse även för staten i finansiellt hänseende. Därför ha vi den uppfattningen, att riksdagen icke bör uteslutas från medbestämmanderätt i en fråga som denna, och det är ett yrkande i sådan riktning, som vi framställt i reservationen på sid. 98, där vi hemställa att ifrågakvarande stadgande får den lydelsen, att »angående tid och sätt för erläggande av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten bestämmas av Konung och riksdag».

Jag ber, herr talman, att få hemställa om bifall till detta yrkande.

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Herr talman! Det skulle ju kanske icke vara så mycket att säga om det av herr *Lindman* framställda förslaget, ty jag tror nog, att andra kammarens ledamöter i allmänhet äro ense om att man skall sörja för riksdagens medinflytande på alla ärenden så långt sig göra låter och icke utan vidare hänskjuta avgörandet till Kungl. Maj:t. Men här gäller det ju endast bestämmandet av tid och sätt för erläggande av avgifterna, och det förefaller dock, som om man, när man kräver, att detta skall bli ett för Konung och riksdag gemensamt ärende, gått något för långt ut på detaljernas område ifråga om riksdagens medinflytande. Därför har jag för min del bidragit till att paragrafen fått den lydelse den har enligt utskottets förslag, och jag ber alltså att få yrka bifall till utskottets förslag oförändrat.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr tal-
mannen givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, god-
kände kammaren paragrafen i den av utskottet föreslagna lydelsen.

*Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Överskriften till 15—19 §§.

Godkändes.

Vid nu skedd föredragning av 20 § begärdes ordet av

Herr Lindqvist i Stockholm, som yttrade: Herr talman!
Här förekommer åter en konsekvensändring. I paragrafens fjärde
rad bör nämligen ordet »försäkringsinrättningen» utbytas mot or-
det »riksförsäkringsanstalten». Jag yrkar bifall till paragrafen
med den förändringen.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med den ändring
däri, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Härefter föredrogs 21 §; och anförde därvid

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! I denna pa-
ragraf kräves det åtskilliga förändringar. Jag skall tillåta mig
föredraga paragrafen med den lydelse den bör ha med hänsyn
till de nödvändiga förändringarna. Första delen skulle då lyda:
»Där olycksfallet medför eller skäligen kan antagas medföra
påföljd, som enligt 6 eller 7 § föranleder ersättning, åligger
det arbetsgivaren eller arbetsföreståndaren att, sedan han från
den skadade eller eljest erhållit underrättelse om olycksfallet,
ofördröjligen därom hos riksförsäkringsanstalten göra skriftlig
anmälan enligt formulär, som av anstalten fastställles.» I pa-
ragrafens fortsättning skall vidare göras en del ändringar så att
den får följande lydelse: »Då anmälan göres, skall samtidigt el-
ler, där så ej kan ske, så snart som möjligt därefter till riksför-
säkringsanstalten insändas genom arbetsgivarens försorg, men på
anstaltens bekostnad», o. s. v. oförändrat till styckets slut i en-
lighet med utskottets förslag. Vidare ber jag att få hemställa
att i tredje stycket göres den förändringen att på styckets
andra rad ordet »för-» uteslutes och på tredje raden ordet »säk-
ringsinrättning» uteslutes och ersättes med »riksförsäkringsan-
stalten» samt att ordet »inrättningen» uteslutes och ersättes med
ordet »anstalten». Jag hemställer om bifall till paragrafen med
dessa förändringar.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med de av
herr Lindqvist i Stockholm däri föreslagna ändringar.

Sedan 22 § härfpå föredragits, yttrade

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Herr Lindqvist i Stockholm: I denna paragraf nödvändiggöres att på paragrafens andra rad ordet »försäkringsinrättningen» utbytes mot »riksförsäkringsanstalten» och att på styckets femte rad ordet »försäkringsinrättningen» utbytes mot »riksförsäkringsanstalten». Jag hemställer, herr talman, om bifall till paragrafen med dessa förändringar.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med den ändring, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Efter det 23 § nu föredragits, anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Här ber jag endast att få göra det ändringsyrkandet, att på första raden ordet »försäkringsinrättning» utbytes mot ordet »riksförsäkringsanstalten». Jag hemställer om bifall till paragrafen med den förändringen.

Vidare yttrades ej. Kammararen godkände paragrafen med den ändring däri, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Överskriften till 20—23 §§; 24 §.

Godkändes.

25 §.

Utskottet hade föreslagit att paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

25 §.

Ställer sig den skadade icke till efterrättelse anordning eller föreskrift om vård å sjukvårdsanstalt eller om läkarvård, som givits på grund av denna lag, må, där skadan väsentligen förvärrats därigenom, att den skadade i följd därav kommit att sakna lämplig vård, den i denna lag stadgade ersättning skäligen nedsättas.

Lag samma vare, där genom försummelse av den skadade under rättelse om olycksfallet enligt 20 § icke lämnats.

Uti en vid denna paragraf avgiven reservation hade herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo yrkat, att första stycket i denna paragraf måtte erhålla följande förändrade lydelse:

Har den skadade genom grov vårdslöshet förorsakat olycksfallet, skall ersättningen enligt 6 § skäligen nedsättas.

Paragrafen föredrogs, varpå

Herr *Westman* yttrade: Herr talman! Utskottets majoritet har i denna paragraf anslutit sig till kommitterades förslag

och borttagit det av Kungl. Maj:t insatta första stycket i paragrafen.

Frågan gäller, huruvida den omständigheten, att den skadade genom grov vårdslöshet själv ådragit sig skada, skall föranleda till någon inskränkning uti rätten till ersättning. Som bekant föreskrives i nu gällande lag, att ersättning icke i något fall skall utgå, där den skadade ådragit sig skada genom grov vårdslöshet. Även om man kan anse, att detta stadgande är alltför strängt och i vissa fall har lett till obilligheter, vill jag å andra sidan påstå, att det strider mot den allmänna rättsuppfattningen hos oss att borttaga varje påföljd i ersättningsavseende för grov vårdslöshet, och att ett dylikt borttagande kan leda till icke mindre betänkliga påföljder än den nu gällande strängare bestämmelsen. Kommitterades förslag, i vilket varje påföljd för grov vårdslöshet borttagits, föranledde, såsom i kungl. propositionen påpekats, tämligen allmänna gensagor ifrån dem, som yttrat sig över förslaget. I dessa yttranden framhölls, att borttagandet av varje stadgande om påföljd för grov vårdslöshet antagligen skulle orsaka en större oaktsamhet å arbetarnas sida, och att det ur allmän synpunkt vore synnerligen beklagligt, om en social lagstiftning skulle leda till att öka vårdslösheten och oaktsamheten å arbetarnas sida. Även riksförsäkringsanstalten gjorde för sin del anmärkningar och fann, att det med skäl kunde ifrågasättas, huruvida icke något stadgande beträffande grov vårdslöshet borde införas i lagen. Riksförsäkringsanstalten föreslog, att man åtminstone borde stadga, att om den skadade själv vållat olycksfallet genom uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse meddelade föreskrifter till förhindrande av olycksfall, så skulle den till arbetaren eljest utgående ersättningen kunna indragas. På grund av de anmärkningar, som således hade framställts, intog Kungl. Maj:t i första stycket i denna paragraf en bestämmelse, som huvudsakligen anslöt sig till vad riksförsäkringsanstalten föreslagit, en bestämmelse av innehåll, att om olycksfallet föranletts därutav att den skadade icke ställt sig till efterrättelse gällande föreskrifter om åtgärder till undvikande av olycksfall eller därav, att den skadade varit av starka drycker berusad, ersättningen enligt 6 § kunde skäligen nedsättas eller indragas. Jag fäster uppmärksamheten på att här endast är fråga om ersättning enligt 6 §, sålunda ersättning till den skadade själv i form av sjukpenning eller livränta, men att däremot enligt Kungl. Maj:ts förslag även i sadana av Kungl. Maj:t omnämnda fall av grov vårdslöshet ersättning dock alltid skulle utgå till efterlevande. Sålunda har bestämmelsen om grov vårdslöshet beträffande de efterlevandes rätt till livränta icke någon påföljd. Men även mot denna avfattning av paragrafen kan med skäl framställas berättigade anmärkningar, och lagrådet har enhälligt vid granskning av förslaget uttalat sig för att man borde införa en bestämmelse om att vid fall av grov vårdslöshet ersättning borde kunna ned-

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

sättas eller helt indragas. En ledamot av lagrådet påpekade med rätta, att bestämmelsen, såsom den avfattats i det kungl. förslaget, kunde föranleda till en indragning av ersättningen även i de fall, då arbetaren åsidosatt en ordningsföreskrift, utan att detta åsidosättande kunde anses innebära grov vårdslöshet. Jag delar fullständigt den meningen och anser det därför vara vida bättre att i lagen rent uttalas, att vid fall av grov vårdslöshet ersättning enligt 6 § skall nedsättas på sätt jämväl yrkats i den vid denna paragraf fogade reservationen. Nu har man invänt häremot, att det skulle kunna medföra vissa svårigheter i tillämpningen att tolka uttrycket »grov vårdslöshet», och man har velat hänvisa till att fall skulle förekommit, då domstolarna ställt sig ganska tveksamma i fråga om tolkningen av detta begrepp; men jag vill då påpeka, att hädanefter varje fall, då tillämpning av denna paragraf kan förekomma, skall bedömas av det föreslagna försäkringsrådet, där man kan vänta att icke någon sträng eller hårddragen tolkning av bestämmelsen skall göras, och där man också kan ha rättighet att vänta, att en fullt enhetlig tillämpning efter billighetssynpunkt skall komma att äga rum.

Jag skall, herr talman, på grund av vad jag nu anfört, be att i denna paragraf få yrka bifall till den av herr Lindman m. fl. avgivna reservationen.

Härefter anförde

Herr Törnkvist: Herr talman, mina herrar! I § 24 av denna lag, närmast föregående paragraf sålunda, stadgas, att, om ett olycksfall uppsåtligen förorsakats av den skadade, utgår ej ersättning. Där ha vi sålunda en fast formulerad bestämmelse, att, där den skadade själv uppsåtligen förorsakat olyckan, utgår ingen ersättning. Den nu föredragna § 25 skulle gälla grov vårdslöshet. I denna paragraf skulle införas bestämmelser motsvarande dem i nu gällande lag. Utskottet anser, att detta gamla stadgande ej bör införas i den nya lagen, huvudsakligen eller uteslutande av det skäl, som under den tid, denna lag gällt, mot detta stadgande ej minst i denna kammare förebragts i motioner, nämligen att genom bestämmelsen förorsakats sådana svårigheter ej allenast för arbetarna utan även för försäkringsanstalterna och arbetsgivarna, att den ej bör intagas i denna lag. Jag vill endast erinra därom, att emellan lagen och arbetarna står något, som man kanske tidigare ej tillräckligt beaktat, nämligen arbetsgivarens vilja, arbetsföreståndarens vilja jämte arbetspraxis, och dessa starka krafter, som sålunda stå mellan lagen och arbetarna, gör sig dagligdags gällande på arbetsplatserna, och några bestämda, på förhand givna slutsatser om nu föreslagna bestämmelses verkningar äro därför omöjliga. Man kommer alldeles på felaktiga vägar. Jag vill härvid endast erinra om, att vid arbetets praktiska utövning kan en särskild liten detalj av arbetet kräva ett särskilt anordnat skydd. Arbetaren kan hän-

visa till, att detta arbete kan han ej utföra, om ej det av honom begärda skyddet anordnas. Det kan då inträffa, att man säger, att om han ej vill utföra arbetet ändå, får någon annan övertaga arbetet, och konsekvensen av ett sådant nekande kan bli, att arbetaren avskedras, och då tager han hellre risken. Om ett olycksfall inträffar, kan man vara övertygad om, att även om man med en teoretisk bevisföring kan komma till det resultat, att här ej föreligger grov vårdslöshet, så är bevisföringen ej fri, utan bakom står risken att råka ut för misstänksamhet för att vilja tillfoga arbetsgivaren skada. Man kan anföra exempel på, huru arbetare skadats under sådana förhållanden. Det finnes sådana exempel på tillämpningen av denna bestämmelse, som motivera, att den ej införes i lagen, då den alltid i sina konsekvenser drabbar arbetarna.

Jag vill, herr talman, från dessa synpunkter, som kunna vidare utvidgas, yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. På av herr talmannen givna propositioner å de under överläggningen förekomna yrkandena godkände kammaren utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf.

Efter det 26 § nu föredragits, yttrade

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag hemställer om sådan ändring i utskottets förslag, att i första stycket orden »den försäkringsinrättning, i vilken försäkringen ägt rum», utgå, och ordet »riksförsäkringsanstalten» insättes i stället, och vidare att i andra stycket ordet »Försäkringsinrättningen» utbytes mot ordet »riksförsäkringsanstalten». I övrigt yrkar jag bifall till paragrafen.

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med de av herr Lindqvist i Stockholm föreslagna ändringar.

27 § föredrogs härpå. Därvid anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag hemställer, att paragrafen godkännes i enlighet med utskottets förslag med den förändring, att ordet »försäkringsinrättningen» i styckets första del utbytes mot ordet »riksförsäkringsanstalten», samt att i 6 raden av samma stycke ordet »inrättningen» utbytes mot ordet »anstalten».

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med de ändringar, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Efter nu skedd föredragning av 28 § yttrade

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Beträffande 28 § medför det på förmiddagen fattade beslutet i 4 § den

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

konsekvensen, att denna paragraf i sin helhet skall utgå, varom jag hemställer, att kammaren må besluta. Som följd av ett sådant beslut kommer, att efterföljande paragrafer böra få en förändrad paragrafbeteckning, och jag hemställer sålunda, att det samtidigt nu måtte av kammaren beslutas, att de efterföljande paragraferna i lagen skola givas den beteckning, som blir en följd av, att 28 § uteslutes.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll vad herr Lindqvist i Stockholm sålunda föreslagit.

Härefter föredrogs 29 §; och anförde därvid

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag med den förändring, att sista stycket i denna paragraf utgår.

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med den av herr Lindqvist i Stockholm däri föreslagna ändring.

30—32 §§; *överskriften till 24—32 §§.*

Godkändes.

Sedan 33 § härpå föredragits, yttrade

Herr B ä r g i Katrineholm: Herr talman! I den reservation av herr Branting m. fl., som är fogad till betänkandet i denna paragraf, hemställes, att försäkringsrådet jämväl skulle utgöra högsta instans vid avgörandet av mål, som röra sådana arbetare i statens eller kommunernas tjänst, som i en föregående av mig berörd reservation beträffande 3 § avses, däri hemställts om befrielse från försäkringsplikt för dessa arbetare. Då nu emellertid kammaren har bifallit utskottets förslag i denna paragraf, bortfaller givetvis förutsättningen för ett yrkande om bifall till här ifrågakvarande reservation. Jag vill dock i detta sammanhang uttala den förhoppningen, att de statsförvaltningar och kommunala styrelser, vilkas arbetare äro undantagna från lagens tillämpning, vid avgörande av tvistemål i sådana frågor komma att taga all möjlig hänsyn till de prejudicierande fall, som avdömts av försäkringsrådet, och att dessa komma att lända till ledning vid prövningen av dylika späsmål. Jag tror mig även våga uttala den förhoppningen, att även domstolarna icke skola vara fullständigt okänsliga för de synpunkter, som komma att anläggas av försäkringsrådet.

Jag kan således i frågans nuvarande läge icke yrka på bifall till reservationen.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag hemställer om sådan ändring av paragrafens lydelse, att orden å

första och andra raderna »eller försäkringsbolag, som i 4 § avses», utgå. Jag ber vidare att få tillägga, att det förefaller mig, som om, sedan kammaren förklarar sig icke kunna bifalla den av herr Branting m. fl. framförda reservationen vid 3 §, det följer som en konsekvens därav, att man ej heller kan bifalla reservationen här. Jag skall därför tillåta mig att i anledning av det förut fattade beslutet yrka bifall till utskottets förslag med den ändring jag nu föreslagit.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Vidare anfördes ej. Paragrafen godkändes med den ändring, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Överskriften till 33 §.

Godkändes.

Vidare föredrogs 34 §. Därvid anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets förslag med den ändring, att första stycket i paragrafen får följande lydelse: »Underlåter arbetsgivare eller arbetsföreståndare att fullgöra något av vad honom enligt 17, 21 eller 22 §§ åligger, straffes med böter.»

Vidare yttrades ej. Kammaren godkände paragrafen med den ändring, som föreslagits av herr Lindqvist i Stockholm.

Överskriften till 34 §.

Godkändes.

För 35 § var av Kungl. Maj:t föreslagen denna lydelse:

35 §.

Vill arbetsgivare, som till arbete använder annan arbetare än i denna lag avses, i riksförsäkringsanstalten försäkra honom för olycksfall i arbete, vare därtill berättigad. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring, som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Utskottet föreslog följande avfattning av paragrafen:

35 §.

Arbetsgivare vare berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i denna lag avses för olycksfall i arbete dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om den i 6 § omnämnda tid, under vilken sjukpenning från försäk-

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

ringsinrättningen ej utgår, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring må ock av bolag, som i 4 § avses, meddelas för delägares arbetare.

Har försäkring som ovan sägs, ägt rum, skall vad i denna lag finnes stadgat i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas, må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag som i 4 § avses.

Vid paragrafen voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Mannheimer, Lars Olsson, von Koch och Cederborg*, vilka ansett, att det stadgande, som av utskottet tillfogats i sista stycket av paragrafen icke bort införas;

av herrar vice talmannen *D. Persson, Lindqvist* i Stockholm och *Holmström*, vilka föreslagit att riksdagen, med godkännande i övrigt av utskottets förslag till lydelse av paragrafen, måtte besluta, att tredje stycket däri skulle utgå; samt

av herr *Branting*.

Paragrafen föredrogs, varefter

Herr *Lindman*, anförde: Herr talman! I sista stycket av denna paragraf har genom ett förbiseende kommit att saknas ett tillägg, som bör komma till. Det är så, att riksförsäkringsanstalten sysslar med försäkring av fiskare, och det har ej varit meningen att de skulle uteslutas från möjligheten att erhålla försäkring hos riksförsäkringsanstalten liksom förut. Jag hemställer därför, att till sista stycket fogas följande tillägg: »Dock att utan hinder härav må meddelas olycksfallsförsäkring för fiskare enligt vad därom särskilt är stadgat», samt yrkar godkännande av utskottets förslag med nämnda tillägg.

Härpå yttrade

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Herr talman! Det förefinnes vid denna paragraf en reservation av herr *Daniel Persson* m. fl., uti vilken det yrkas, att sista stycket i denna paragraf skall utgå. Som vi märka har utskottet i denna paragraf vidtagit en del förändringar i Kungl. Maj:ts förslag. Det har sålunda å ena sidan föreskrivits, att arbetsgivare skall äga rätt och befogenhet att försäkra sina arbetare uti de i lagen angivna försäkringsanstalterna icke allenast för olycksfall i arbetet utan även för olycksfall utom arbetet och jämväl för olycksfall i och för utbekommande av ersättning under den i lagen föreskrivna karenstiden av 4 dagar. Mot detta har icke heller rests någon erinran utan samtliga ha bidragit i utskottet till detta utskottets beslut. Men så finnes i denna paragraf ett tredje stycke, som lyder: »Avtal och annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må

ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses.»

Alltså skulle, om riksdagen antager ett sådant stadgande, det utfärdas ett absolut förbud för enskilda att försäkra sig i riksförsäkringsanstalten. Och då sådana försäkringar redan hittills ha förekommit, ehuru visserligen icke i någon större omfattning, så anse vi för vår del, att det icke bör utfärdas ett sådant förbud. Vi tro i övrigt, att man icke behöver föreskriva på vilket sätt försäkring i detta avseende kan få tagas i riksförsäkringsanstalten, då den själfvallet kommer att bevaka de intressen, som den är satt att bevaka, och att man således i det fallet icke behöver några föreskrifter. Det är därför jag hemställer, herr talman, att kammaren måtte besluta, att ur utskottets förslag för det första uteslutes tredje stycket i paragrafen. Därjämte hemställer jag om sådan ändring i anledning av beslutet rörande 4 § att uti det kursiverade stycket ordet »försäkringsinrättningen» utbytes mot »anstalten» och den sista meningen i paragrafens första stycke måtte utgå. Jag hemställer om bifall till paragrafen sådan den blir med den lydelse jag här angivit.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Herr Cederborg: Herr talman! Beträffande tredje stycket av denna paragraf har undertecknad med flera i en vid paragrafen avgiven reservation yrkat, att detta tredje stycke måtte utgå. Men vi ha icke kunnat vara ense med herr Lindqvist i Stockholm och hans medreservanter om den motivering, som de anföra. Vi anse, att det mycket väl kan sättas i fråga, huruvida och i vilken mån riksförsäkringsanstalten skall ägna sig åt sådan försäkring, som i detta stycke avses. Men vi anse, att detta är ett förhållande, som för det första faller helt och hållet utom lagen. Och för övrigt finnes det fullt betryggande garantier emot att i detta hänseende det skulle vidtagas olämpliga anordningar, då sådana icke kunna tänkas införda annat än efter beslut av Konung och riksdag.

Jag ber, herr talman, att få förena mig i det framställda yrkandet att tredje stycket måtte utgå.

Herr Branting: Herr talman! Jag skall för min del icke ha något emot, om tredje stycket helt och hållet utgår. Jag ber dock få nämna, att då det i utskottet gång på gång vid olika tillfällen framhållits, att det var angeläget, att man icke genom den monopolställning som riksförsäkringsanstalten skulle få, gav den alltför stort övertag i konkurrensen med de enskilda försäkringsbolagen beträffande sådana områden, som icke beröras av denna lag i allmänhet, och att man borde se till att icke dess frivilliga försäkringsverksamhet fick ett onödigt övertag, så gjorde jag för min del, för att tillmötesgå de synpunkterna inom utskottet, det yrkandet, att man skulle behålla det tredje stycket med den ändring, att där skulle stå, att avtal om försäkringar till högre er-

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

sättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten. Det är efter min tanke en bestämmelse, som man verkligen kan begära fastställd för riksförsäkringsanstalten, att den icke slår sig på en försäkringsverksamhet alldeles vid sidan av sin egentliga uppgift. Men som förhållandena ligga skall jag som sagt ingenting ha emot, att man helt och hållet tager bort stycket, då jag tager för givet, att slutresultatet i alla fall kommer att bli det, som fått sitt uttryck i den formulering, som jag föreslog och som jag endast med dessa ord velat få antecknad till kammarens protokoll.

Herr vice talmannen D. Persson: Herr talman! Lyckligtvis så uttalade herr Branting, innan han slutade sitt anförande, att han icke hade något emot, att detta stycke utginge. Man har uttalat den önskan, att det skulle göras en viss begränsning, att nämligen riksförsäkringsanstalten icke skulle få rätt att försäkra till högre belopp, än vad som avses i denna lag. Ja, det kan nog så vara. Men för min del så tror jag det bör för en omtänksam arbetare, oaktat han är försäkrad enligt denna lag, vara tillåtet att dessutom få försäkra sig för högre belopp, om han så vill.

Men det var inte därför jag egentligen begärde ordet, utan det var för att för kammarens herrar ledamöter framhålla den stora våda, som det skulle innebära att godkänna det sista stycket. Jag hade tillfälle att, då vi talade om 2 § här, framhålla den alltför starka begränsning, som var gjord i lagförslaget och som följaktligen skulle medföra, att ett stort antal arbetare icke skulle komma att falla under denna lag. Då vore det väl ändå orimligt, vill jag påstå, om de också skulle förbjudas att försäkra sig själva eller deras arbetsgivare skulle förbjudas att försäkra dem i riksförsäkringsanstalten. Så skulle emellertid bli följden här, ty avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas skulle ej få avslutas av riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivare — ja, de senare komma ju inte med här enligt föregående beslut. Således skulle det icke få slutas avtal om annan försäkring än sådan, som ligger inom ramen för denna lagstiftning, såvitt jag kan fatta. Det synes mig vara majoritetens mening, den majoritets nämligen, som här kommit till uttryck genom lottens hjälp. Men det är dock ofantligt viktigt att dessa arbetare, tillfälliga arbetare särskilt, som icke falla under lagen, få tillfälle att begagna statens anstalt, och att arbetsgivaren kan försäkra dem och trygga dem för eventuella olyckshändelser, när de nu icke kunna, som frågan ligger, bliva automatiskt försäkrade, som andra arbetare bliva. Det blir ett stort antal detta. När man då icke heller kan få dem försäkrade på annat sätt, än att det är arbetsgivarens förhållande till tredje man, som konstituerar försäkringsplikt, då skulle det vara högst besynnerligt, om riksdagen skulle fatta beslut varigenom de också skulle förmenas att försäkra sig i riksförsäkringsanstalten och följaktligen hänvisas till enskilda försäkringsinrättningar. Jag förstår icke den omsorg om de

enskilda försäkringsinrättningarna, som kommer till uttryck här i utskottets utlåtande, liksom högerreservanterna givit uttryck åt densamma på så många ställen i sina reservationer. För min del skall jag be att på det allra livligaste få instämma med dem, som yrka avslag på detta sista stycke.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Herr Lindman: Herr talman! Herr vice talmannen säger, att han förstår icke den ömhet om de enskilda försäkringsbolagen, som kommit till synes i utlåtandet här. Jag skall be med anledning därav få erinra herr vice talmannen därom, att redan de kommitterade hade ansett det icke vara behöfligt att i lagen intaga något medgivande för enskild arbetare att för egen räkning taga försäkring i riksförsäkringsanstalten. Därigenom stå sålunda vi, som genom lottens hjälp kommit till majoritet i detta fall, på precis samma grund som kommittén, så den anmärkning, som drabbar oss, drabbar även kommittén.

Men detta förfaringsätt tillämpas nu. Nu ha de rätt att taga sådana försäkringar i riksförsäkringsanstalten efter den nuvarande lagen. Och man har begagnat sig därav också, men till ett ofantligt litet antal. Jag kan icke säga siffran nu alldeles säkert, men jag vill minnas det är 312 stycken. I varje fall är det en siffra som ligger strax över 300-talet. Således förstår var och en, att det, som herr vice talmannen anser vara så ofantligt viktigt, betraktas i själva verket av dem, som söka sådan försäkring, såsom synnerligen oviktigt, ty hade det icke varit oviktigt, så skulle ett större antal ha sökt sådan försäkring. Varför icke kommitterade tagit in detta i lagförslaget var därför, att kommitterade ansågo, att med de bestämmelser som finnas i detta nya förslag torde dubbelförsäkringar icke längre vara behöfliga, vilket de kunna ha varit förut, då ersättningarna voro så låga. Men nu ansåg kommittén att med detta förslag voro de icke längre behöfliga, och ifråga om sjukkasseersättningarna säger kommittén, att de skulle icke ens vara lämpliga. Detta är således kommitténs mening, och jag ber, att herr vice talmannen ville lägga den uppfattningen bredvid högeruppfattningen inom utskottet.

För övrigt uttalade kommittén, att beredandet för enskilda av frivillig försäkring icke skulle höra till denna lag, och därutinnan vill jag ge kommittén alldeles fullkomligt rätt. Ty riksförsäkringsanstalten är tillkommen och skall fungera för att ombesörja den försäkringsplikt, som arbetsgivare enligt den nya lagen komma att ha gent emot sina arbetare. Riksförsäkringsanstalten är således ett ämbetsverk, som är tillskapat utslutande för detta, men riksförsäkringsanstalten varken kan eller bör efter vår mening liksom efter kommitténs mening hålla på med att söka sådana enskilda försäkringar genom sina ombud i konkurrens med de enskilda bolagen. Det är därför, som vi tagit upp detta stycke, i full överensstämmelse med vad kommitterade föreslagit.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr tal-
mannen propositioner på 1:o) godkännande av utskottets förslag till
lydelse av förevarande paragraf, 2:o) bifall till det av herr Lindman
under överläggningen gjorda yrkandet samt 3:o) bifall till det yr-
kande, som framställts av herr Lindqvist i Stockholm; och fattade
kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposi-
tion.

Överskriften till 35 §.

Godkändes.

36 §.

Godkändes.

Kungl. Maj:t hade föreslagit att 37 § skulle lyda sålunda:

37 §.

Denna lag skall träda i kraft *den 1 januari 1918*; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.

I avseende å förevarande paragraf hemställde utskottet, att åt densamma måtte givas denna lydelse:

37 §.

Denna lag skall träda i kraft *från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad*; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag. *Stadgandet i 17 § 1:sta stycket må likväl icke tillämpas, förr än sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beredes skydd mot obehörigt offentliggörande.*

Reservationer hade emellertid avgivits:

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo, som föreslagit, att paragrafen skulle erhålla följande avfattning:

37 §.

Intill dess särskild lag om sjukförsäkring må varda genomförd, äger arbetare, som i denna lag avses, vid sjukdom, som förorsakats av olycksfall i arbete, under de sextio första dagarna efter olycksfallet, så länge sjukdomen varar, av arbetsgivaren erhålla ersättning enligt de i 6 § 1 mom. av denna lag stadgade grunder; dock att sjukpenning i varje fall utgår med en krona och femtio öre för man-

lig och en krona för kvinnlig arbetare och ej utgår under de fyra första dagarna efter olycksfallet, dagen för olycksfallet inräknad.

Är arbetsgivaren enligt annan lag eller särskild författning skyldig att vid skada till följd av olycksfall i arbete utgiva understöd vid sjukdom, eller skall sådant understöd utgå från sjuk-kassa eller på grund av försäkring i försäkringsbolag, må från ersättningen avdragas, vad i anledning av olycksfallet för motsvarande ändamål av arbetsgivaren eller av kassan eller på grund av försäkringen utgives för tid, under vilken ersättningen utgår. Dock må sådant avdrag ifråga om understöd från sjuk-kassa eller på grund av försäkring endast ske, om arbetsgivaren helt och hållet eller till minst en tredjedel bidragit till bestridande av kostnaden för understödet, och ej ske med större belopp än som svarar mot arbetsgivarens bidrag. Beredes den skadade genom understödet naturaförmåner, såsom bostad, fritt uppehälle eller dylikt, beräknas avdraget för dessa förmåner efter de i arbetsorten gällande priser eller efter andra grunder, som finnas tillämpliga.

I fråga om ersättning, som ovan sägs, skall vad i 10, 11, 12, 13, 14, 24, 25, 30 och 31 §§ är stadgat, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Kan den skadade, på grund av arbetsgivarens obestånd eller av annan anledning ej utfå ersättningen, utgives densamma i arbetsgivarens ställe av den försäkringsinrättning, i vilken hans arbetare äro försäkrade enligt 4 §, ägande inrättningen av arbetsgivaren återsöka vad sålunda utgivits. Förlust, som på grund av denna bestämmelse må uppkomma för riksförsäkringsanstalten, ersättes av statsmedel.

Denna lag — — — lag;

av herr vice talmannen *D. Persson, Lindqvist* i Stockholm och *Holmström*, vilka föreslagit att riksdagen måtte godkänna paragrafen enligt den lydelse, som innefattades i Kungl. Maj:ts förslag;

av herr *Branting* med samma yrkande; samt

av herrarna *Mannheimer, Lars Olsson, v. Koch* och *Cederborg*, vilka yrkat att paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918, dock att — — — offentliggörande.

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr *Branting*: Herr talman! Jag ber få yrka bifall till § 37 i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag.

Herr *Lindman*: Ja, herr talman, det här nyss framställda yrkandet har avseende på frågan om införande i tryckfrihetsförordningen av vissa bestämmelser, innan lagen skulle träda i kraft. Därmed förhåller sig på det sättet, att enligt 17 § i lagen så är arbetsgivare pliktig att när som helst, på därom framställd begäran, till försäkringsrådet eller till riksförsäkringsanstalten

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

lämna uppgifter om arbetet och de förhållanden, under vilka det bedrivs, som om arbetarnes antal, arbetstid och avlöningsförhållanden o. s. v. Detta erfordras för att riksförsäkringsanstalten skall kunna beräkna premierna och ersättningsbeloppen. Riksförsäkringsanstalten äger på grund av samma paragraf rätt att taga del av arbetsgivarens avlöningslistor och förteckningar. Den kan undersöka de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs, genom tillsynsmyndigheten. Eller, då sådan myndighet icke finnes, kan den anordna sådana undersökningar själv. Nu säger utskottet, att utskottet anser att arbetsgivare icke kan vara skyldig att framlägga uppgifter, som kunna avse affärshemligheter, med mindre de genom uttryckliga bestämmelser i tryckfrihetsförordningen undandragas offentligheten. Ut i 37 § i utskottets förslag är därför intaget ett stadgande, som lyder så: »Stadgandet i 17 § 1:sta stycket må likväl icke tillämpas, förrän sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beredes skydd mot obehörigt offentliggörande.»

Nu vore det väl efter min uppfattning ändå ganska orimligt, att en anstalt, som är tillkommen av denna anledning, skulle kunna genom sina organ eller genom tillsynsmyndigheten, d. v. s. yrkesinspektörerna, komma och göra undersökningar, och arbetsgivaren genom lagen skulle vara pliktig att lämna upplysningar och uppgifter, som sedermera skulle ligga fullständigt öppna för alla konkurrenter till beskådande i riksförsäkringsanstalten. Det är klart att majoriteten i denna kammare kan fatta sitt beslut som den vill. Det har den gjort i dag hela vägen utan att taga ringaste hänsyn till vad som från andra sidan framförts. Men jag vågar säga, att nog är det väl ändå en ganska billig begäran, när man från vårt håll framställer ett anspråk att denna ändring skall ske i tryckfrihetslagen. Jag vet mycket väl, att den ärade talare, som nu begärt ordet och som kommer att få det efter mig, kommer att säga, att det är alldeles klart, att vi vilja icke hindra detta och vilja icke motsätta oss ändringen. Men genom en viss erfarenhet blir man naturligtvis försiktig. Och därför ha vi ansett, att det bör dock medgivas av denna kammare, att icke en sådan lag skall träda i kraft, förrän en sådan ändring i tryckfrihetsförordningen är gjord som införts beträffande uppgifter, som arbetsgivare är skyldig att lämna till den officiella statistiken, på det sätt, att de skola vara undandragna offentligheten i fem år. Jag håller före, att det är verkligen bra litet, som begäres, när man, då en dylik lag kommer till stånd, önskar erhålla ett sådant skydd, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindqvist i Stockholm: Som kammarens ledamöter torde finna, så kan icke kammaren med det beslut, som fattades angående 5 §, godkänna utskottets förslag till lydelse i denna paragraf i dess första del, ty där står det skrivet, att denna para-

graf skall träda i kraft från och med året efter det lag, som i 5 § sägs, blivit utfärdad. Alltså nödgas kammaren i det avseendet med hänsyn till sitt förut fattade beslut frångå den lydelsen av paragrafen. Och då är ingenting annat att göra än att återgå till Kungl. Maj:ts förslag, som säger, att denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag. Till detta ber jag att få yrka bifall.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Men jag må säga, att då jag gör det, hade jag ursprungligen tänkt, att vi skulle kunnat få denna för den svenska kroppsarbetande klassen så utomordentligt betydelsefulla lag att träda i kraft vid en tidigare tidpunkt, ty väntan på en sådan lag har sanneligen blivit så otroligt lång, så det hade icke varit för mycket, om arbetet kunnat bedrivas så, att lagen kunnat träda i kraft tidigare än den 1 januari 1918. Nu är det emellertid så, att reglerna för försäkringsrådet äro icke ännu uppgjorda, och det kan självfallet icke ske på den tid, som nu är kvar av innevarande riksdag. Det kan följaktligen äga rum först nästkommande riksdag, och detta är den tvingande omständighet, som gör, att vi icke kunna få lagen att träda i kraft tidigare än den 1 januari 1918. Det var endast för denna tvingande omständighet, som jag för mitt vidkommande ansett att man måste böja sig.

Men så kommer nu till detta nya stadgande i paragrafen enligt utskottets förslag rörande denna ändring i tryckfrihetsförordningen; men det har herr Branting redan förut sagt, att icke någon av dem, som nu yrka avslag på detta, hyser den uppfattningen, att icke arbetsgivarna skola få skydd och stöd av tryckfrihetsförordningen för de handlingar de lämna ut, som kunna befinnas vara av sådan art, att de böra hållas hemliga. Det är alldeles självfallet, och jag vill också betona, att det mena och vilja vi alla. Men det är *en sak*. En *annan* är att skriva ut i denna lag, att man gör vissa betydelsefulla stadganden beroende av huru snart denna ändring i tryckfrihetsförordningen kan hinna införas. Om herrarna titta på 17 §, så skola ni finna, att där är föreskrivet att arbetsgivaren är skyldig att lämna uppgift bl. a. om antalet arbetare, deras inkomst och dylikt, för att försäkringsavgiften skall kunna beräknas. Det återfinnes i det stycke, som nu utskottet föreslår, den bestämmelsen, att denna paragraf icke skall tillämpas förrän ändringen i tryckfrihetsförordningen är genomförd. Därvid synes det mig — jag vet icke om de utskottsledamöter, som fattat det beslutet verkligen tänkt på detta — att därmed åstadkommes ett sådant förhållande, att kanske riksförsäkringsanstalten icke skulle kunna organiseras eller hela systemet planläggas så, att när 1918 ingår, man skulle vara färdig att begynna med verksamheten i enlighet med lagens bestämmelser. Detta är anledningen och ingen annan att jag hemställer, att icke detta stycke skall medtagas. Och på dessa grunder hemställer jag, att kammaren måtte besluta,

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

ätt paragrafen skall få den lydelse, som återfinnes i Kungl. Maj:ts förslag.

(Forts.)

Herr Lindman: Herr talman! Med anledning av det beslut som fattades angående § 5, finner jag det naturligtvis riktigt att en ändring göres på det sätt, som herr Lindqvist här nämnt. Jag ber således få ändra mitt yrkande så, att jag hemställer, att paragrafen måtte erhålla den lydelse, som innefattas i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen: »Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1918; dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, vilket därförinnan inträffat, bedömes enligt äldre lag.» Därefter skulle komma sista punkten i utskottets förslag, den som lyder: »Stadgandet i 17 § 1:sta stycket må likväl icke tillämpas, förrän sådan ändring i tryckfrihetsförordningen vidtagits, att i nämnda stadgande omförmälda uppgifter beredes skydd mot obehörigt offentliggörande.»

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf, 2:o) bifall till det av herr Lindman i fråga om paragrafen under överläggningen senast framställda yrkandet samt 3:o) godkännande av paragrafen i den av Kungl. Maj:t föreslagna avfattningen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Överskriften till 36 och 37 §§; rubriken.

Godkändes.

Utskottets under 2:o)—4:o) upptagna lagförslag.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten A) förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslagen.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten C).

Uti de under förevarande punkt avgivna reservationerna hade föreslagits,

av herr Lindman m. fl.,

att åt 15 § 1 mom. i lagen om sjukkassor den 4 juli 1910 måtte givas följande förändrade lydelse:

Sjukka — — — medlem), ej heller sjukhjälp för sjukdom,

för vilken ersättning utgår enligt 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete; samt

av herr von Koch m. fl.,

att på lämplig plats i sjukkasselagen måtte införas ett stadgande av följande lydelse:

Utgår i anledning av olycksfall sjukpenning enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, må från registrerad sjukkasse för samma olycksfall icke utgå högre sjukhjälp än att densamma jämte sjukpenningen enligt nyssnämnda lag motsvarar den dagliga arbetsförtjänst, efter vilken sjukpenningen beräknats.

Punkten föredrogs, varpå

Herr Cederborg yttrade: Herr talman! Under hänvisning till mitt yttrande vid föredragningen av 11 § av detta lagförslag, skall jag be att få förorda bifall till den av herr von Koch m. fl. i en särskild reservation gjorda framställningen att i 18 § sjukkasselagen måtte införas ett stadgande av den lydelse, som reservationen angiver och som åsyftar att då sjukpenning utgår enligt denna lag, skall från registrerad sjukkasse ej få utgå högre sjukhjälp än att densamma jämte sjukpenningen motsvarar den dagliga arbetsförtjänst efter vilken sjukpenningen beräknas.

Vidare anförde

Herr Lindman: Herr talman! I överensstämmelse med vad jag hade äran anföra vid behandlingen av § 11, får jag hemställa att till 15 § 1 mom. i lagen om sjukkassor den 4 juni 1910 måtte läggas det stadgande, som föreslås i den av mig med flera vid denna punkt avgivna reservationen, nämligen »——— ej heller sjukhjälp för sjukdom, för vilken ersättning utgår enligt 6 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete.»

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag har den bestämde uppfattningen, att man har tillräckligt reglerat de här förhållandena med de bestämmelser, som återfinnas i 11 § i den nu beslutade lagen. Jag kan inte finna det vara alls välbetänkt att gå så tillväga, som i herr Lindmans motion föreslås, att nu göra en sådan ändring i sjukkasselagen, att man absolut skall förbjuda personer att försäkra sig i sjukkassor för sådan ersättning, som här avses. Jag tror att det skulle i sjukkassorna komma att åstadkomma en ganska stor oreda, om man ingrep på det sättet med ett dylikt förbud. Jag kan icke heller finna det vara erforderligt att tillgripa den åtgärden, när vi veta alla, att frågan om obligatorisk sjukförsäkring nu är hänskjuten till utredning. Det är där denna angelägenhet skall prövas, och tills den blir avgjord kunna vi under tiden mycket gott låta förhållandena vara vid vad de äro.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Likaledes må jag säga, om den av herr von Koch m. fl. avgivna reservationen, att om icke 11 § i lagen fått den lydelse, som den fått, så hade det kunnat vara någon anledning att reflektera på ett sådant stadgande. Men när vi nu fått de regler, som där äro uppdragna, så anser jag det icke vara erforderligt att införa en sådan bestämmelse, som där föreslås. Och det är av den anledning, herr talman, som jag hemställer, att kammaren måtte avslå båda dessa här gjorda yrkandena om ändring i sjukkasselagen.

I detta anförande instämde herrar *Branting* och vice talmannen *D. Persson*.

Herr *Cederborg*: Herr talman! Till förtydligande av mitt yrkande ber jag få angiva, såsom jag anförde vid 11 §, att det av mig föreslagna stycket i sjukkasselagen skulle införas i 18 § mellan förutvarande andra och tredje styckena.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen först propositioner beträffande den av herr *Lindman* m. fl. avgivna vid punkten fogade reservationen, nämligen dels på bifall till berörda reservation samt vidare på avslag å densamma; och blev nämnda reservation av kammaren avslagen.

Härefter gav herr talmannen propositioner beträffande det av herr *Cederborg* under överläggningen gjorda yrkandet, nämligen först på bifall till berörda yrkande samt vidare på avslag därå; och avslag kammaren yrkandet ifråga.

Utskottets hemställan i punkten C) bifölls, i vad densamma ej blivit besvarad genom kammarens ovanberörda beslut.

§ 2.

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

Å föredragningslistan fanns vidare upptaget särskilda utskottets utlåtande, nr 2, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 25 april 1916 dagtecknad proposition, nr 207, hade Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att

dels godkänna i propositionen intaget förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond;

dels antaga i propositionen intaget förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i förenämnda lag;

dels ock godkänna i propositionen likaledes intagen arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916.

I sammanhang med berörda proposition hade utskottet till behandling förehåft följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

inom första kammaren:

nr 120, av herrar *von Koch* och *Pers* och
nr 121, av greve *Lagerbjelke*, samt

inom andra kammaren:

nr 281, av herr *Schotte*,
nr 290, av herr *Cederborg*,
nr 291, av herr *Bogren*,
nr 297, av herr *Ekman* och
nr 301, av herr *Lindqvist* i Stockholm.

Utskottet hemställde,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och i ämnet väckta motioner måtte

A) godkänna i punkten intaget förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond;

B) antaga i punkten intaget förslag till lag om ändrad lydelse av 12 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring;

C) godkänna i punkten intagen arvodes- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden, att gälla tills vidare från och med den 1 juli 1916;

D) besluta, att de inom första kammaren väckta motionerna nr 120, av herrar *von Koch* och *Pers*, samt nr 121, av greve *Lagerbjelke*, ävensom motionerna inom andra kammaren nr 281, av herr *Schotte*, nr 290, av herr *Cederborg*, nr 291, av herr *Bogren*, nr 297, av herr *Ekman*, och nr 301, av herr *Lindqvist* i Stockholm, i den mån dessa motioner icke blivit besvarade genom utskottets under A), B) och C) gjorda hemställan, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro fogade åtskilliga reservationer angående särskilda delar av utskottets förslag.

Sedan herr talmannen anmält detta ärende till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Lindman*, som anförde: Herr talman! I avseende å föredragningsättet tillåter jag mig hemställa, att de med A, B, C och D betecknade avdelningarna och utskottets hemställda föredragas var för sig; att ifråga om avdelningen A först var för sig föredragas de med romerska siffrorna I till och med VI betecknade och därefter stadgandet om tiden för ikraftträdandet; samt att vid behandlingen

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

av avdelning A: I överläggningen må få röra sig om utlåntagandet i dess helhet.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

(Forts.)

I enlighet härmed företogs först till behandling det i punkten A) innefattade *förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omförmälda fond.*

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till grunder för fondens förvaltning var av följande lydelse:

I. Den del av fondens medel, som ej erfordras för bestridande av dess utgifter, skall redovisas i

1) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svenska staten;

2) Sveriges allmänna hypoteksbanks eller Konungariket Sveriges stadshypotekskassas obligationer;

3) obligationer eller andra skuldförbindelser, utfärdade eller garanterade av svensk kommun, som till lånets upptagande eller garanterande erhållit Konungens tillstånd;

4) skuldförbindelser, för vilka fonden äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom femtio procent av senast fastställt taxeringsvärde eller inom sextio procent av sådant värde, som efter särskild värdering fastställs av de under II här nedan omförmälda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden;

5) skuldförbindelser, utfärdade av centralkassa för jordbrukskredit, vilken i enlighet med bestämmelser, som Konungen meddelar, vunnit godkännande från det allmännas sida;

6) sådana andra värdehandlingar, vilka Konungen i särskilda fall efter framställning av fullmäktige prövar erbjuda fullgod säkerhet;

7) fordringar hos bank i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas;

8) lån till företag, som äro ägnade att i pensionsförsäkringens intresse befördra folkhälsan — såsom anordnande av sjukhus, sanatorier, ålderdomshem, bostäder för mindre bemedlade m. m. — och som enligt fullmäktiges prövning anses erbjuda nöjaktig säkerhet; samt

9) fastigheter, vilka med Konungens medgivande förvärvas för användning till förebyggande eller hävande av arbetsoförmåga hos befolkningen.

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel redovisas på sätt under 1) omförmäles, och må högst en fjärdedel redovisas på sätt under 8) angives samt högst en trettiondel såsom under 9) sägs.

Fullmäktige böra även vid andra placeringar än de under 8) och 9) omförmälda särskilt söka tillgodose sådana allmännyttiga företag, som avse att i pensionsförsäkringens intresse befördra folkhälsan.

Skulle något år avvikelse från ovan angivna gränser för medlens placering hava ägt rum, skall rättelse vidtagas så snart lämpligen kan ske.

Utan hinder av vad ovan stadgats må, till skyddande av fordran, å offentlig auktion eller fondbörs inköpas egendom, som är för fordringen utmätt eller pantsatt. Egendom, vilken sålunda till skyddande av fordran inköpes, skall åter avyttras, så snart lämpligen kan ske.

II. Frågor om placering av fondens medel enligt vad ovan sagts samt om förändring av sådan placering handläggas av särskilda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

Dessa fullmäktige skola vara till antalet sju och utgöras av generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen såsom ordförande,

dennes ställföreträdare,

tre av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka två skola äga erfarenhet på det finansiella området samt den tredje insikt och erfarenhet i sociala frågor,

en av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt för tre år i sänder utsedd, på det finansiella området erfaren person, samt

ordinarie chefen för den byrå inom pensionsstyrelsen, som har att handlägga ärenden angående fonden, eller, därest denne byråchef är generaldirektörens ställföreträdare, den byråchef i pensionsstyrelsen, som av Konungen förordnas.

Härjämte förordnas av Konungen två suppleanter samt utses av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt en suppleant. För de fullmäktige, som tillhöra pensionsstyrelsen, utses en suppleant av styrelsen.

Fullmäktige utse årligen inom sig vice ordförande.

För besluts fattande om placering av fondens medel på sätt under I 8) eller 9) omförmäles erfordras, att minst fem fullmäktige äro om beslutet ense.

III. Verkställandet av fullmäktiges beslut, bokföring av fonden samt övriga för fondens förvaltning erforderliga åtgärder ombesörjas av pensionsstyrelsen.

IV. Därest vid sådan utredning, som av pensionsstyrelsen verkställts jämlikt 12 § i lagen om allmän pensionsförsäkring, framgått att överskott förefinnes, bestämmer Konungen efter framställning av pensionsstyrelsen och efter fullmäktiges hörande, huru stor del av berörda överskott må användas för bestridande av kostnader för åtgärder, ägnade att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan, och skola dessa medel ställas till pensionsstyrelsens förfogande att av styrelsen för angivna ändamål disponeras i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Konungen meddelas.

V. Kostnaden för ersättning åt fullmäktige och deras suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga och annat biträde, värdering i anledning av fastighetsbelåning samt förvaring av fondens värde-

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

handlingar ävensom tryckningskostnader och andra expenser bestri-
das av fondens medel enligt fastställd stat.

VI. De närmare bestämmelser, som härutöver erfordras för
fondens förvaltning, meddelas av Konungen.

Dessa grunder skola lända till efterrättelse från och med den
1 juli 1916, dock att av de medel, som inflyta under åren 1917—
1926 och som skola placeras, minst en tredjedel skall redovisas på
sätt under I 1) omförmäles samt att från ingången av år 1919 in-
till utgången av år 1926 minst en tredjedel av fondens medel skall
vara på nämnda sätt redovisad.

Utskottets förslag överensstämde med Kungl. Maj:ts utom i av-
seende å

dels punkten II., som enligt utskottets förslag skulle lyda så-
lunda:

II. Frågor om placering av fondens medel enligt vad ovan
sagts samt om förändring av sådan placering handläggas av sär-
skilda fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden.

Dessa fullmäktige skola vara till antalet sju och utgöras av
generaldirektören och chefen för pensionsstyrelsen såsom ord-
förande,

dennes ställföreträdare,

fyra av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av
vilka två skola äga erfarenhet på det finansiella området, en äga
erfarenhet i sociala frågor samt en utses med uppgift att särskilt
företråda de försäkrades speciella intressen samt

en av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemen-
samt för tre år i sänder utsedd, på det finansiella området erfaren
person.

Härjämte förordnas av Konungen tre suppleanter samt utses
av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret gemensamt en
suppleant. För de fullmäktige, som tillhöra pensionsstyrelsen, utses
en suppleant av styrelsen.

Fullmäktige utse årligen inom sig vice ordförande.

För besluts fattande om placering av fondens medel på sätt
under I 8) eller 9) omförmäles erfordras, att minst fem fullmäktige
äro om beslutet ense;

dels ock övergångsbestämmelsen, åt vilken i utskottets förslag
givits denna avfattning:

Dessa grunder skola lända till efterrättelse från och med den
1 juli 1916.

Reservationer hade avgivits:

beträffande punkten I

av herr *Widell*, som i anslutning till vad som föreslagits i herrar
greve Lagerbjelkes och *Ekmans* i ämnet väckta motioner hemställt
att det stycke, som började med orden »Av förenämnda medel», måtte
erhålla följande lydelse:

Av förenämnda medel skall minst hälften redovisas — — —
— sägs;

av herrar *Cederborg* och *von Koch*, som under åberopande av sina i ämnet väckta motioner yrkat, att för placering i lån till staten måtte stadgas ett maximum av en fjärdedel och att sålunda stycket närmast efter mom. 9) måtte erhålla följande lydelse:

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.
(Forts.)

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel och högst en fjärdedel redovisas på sätt under 1) omförmäles — — — —
— sägs;

av herr *Lindqvist* i Stockholm, vilken med instämmande av herrar *Branting*, vice talmannen *D. Persson* och *Holmström* föreslagit, att riksdagen måtte, med godkännande i övrigt av utskottets förslag under I i förslag till grunder för förvaltningen av omförmälda fond, besluta giva stycket närmast efter mom. 9 följande lydelse:

Av förenämnda medel skall minst en sjättedel och högst en fjärdedel redovisas på sätt under 1) omförmäles, och må högst en fjärdedel redovisas på sätt under 8) angives samt högst en trettiondel såsom under 9) sägs;

beträffande punkten II

av herrar *Lindman*, *I. E. G. Svensson*, *Antonsson*, *C. F. Beckman*, *Norman*, *Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i Bjälbo, som hemställt, att riksdagen måtte bifalla vad Kungl. Maj:t under II föreslagit;

av herr *Widell*, som föreslagit, att punkten II måtte erhålla följande ändrade lydelse:

Frågor — — — — — pensionsförsäkringen.

Dessa — — — — — ställföreträdare,

tre av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka två skola äga erfarenhet på det finansiella området samt den tredje insikt och erfarenhet i sociala frågor, samt

en av fullmäktige i riksbanken och en av fullmäktige i riksgäldskontoret för tre år i sänder utsedd, på det finansiella området sakkunnig person.

Härjämte förordnas av Konungen två suppleanter — — —
— ense;

av herr *Lindqvist* i Stockholm, med vilken herrar vice talmannen *D. Persson* och *Holmström* samt i det läge frågan befunne sig herr *Branting* förenat sig och som yrkat, att riksdagen med bifall till utskottets förslag i övrigt under A) II måtte besluta,

att tredje punkten i andra stycket under A) II i utskottets förslag skulle erhålla följande lydelse:

fem av Konungen för tre år i sänder förordnade personer, av vilka tre skola äga erfarenhet på det finansiella området, en äga erfarenhet i sociala frågor samt en utses med uppgift att särskilt företräda de försäkrades speciella intressen;

att fjärde punkten i samma stycke i utskottets förslag skulle utgå; samt

att åt tredje stycket skulle givas följande lydelse:

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Härjämte förordnas av Konungen en suppleant för envar av dessa fem ledamöter. För de fullmäktige, som tillhöra pensionsstyrelsen, utses en suppleant av styrelsen;

beträffande övergångsbestämmelsen

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, C. F. Beckman, Norman, Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i Bjälbo, vilka hemställt, att riksdagen måtte godkänna Kungl. Maj:ts förslag till övergångsbestämmelse jämväl i den del, som avsåge placering av fondens medel i lån till staten.

Efter föredragning av *punkten I* yttrade:

Herr E k m a n: Herr talman, mina herrar! Jag kan väl förstå, att vid denna timme kammaren icke kan vara särskilt böjd för att åhöra något längre anförande, i all synnerhet som, såvitt jag kan döma, den uppfattning, åt vilken jag givit uttryck i en här i kammaren av mig framburen motion icke torde omfattas med något egentligt intresse av kammarens flertal, liksom den icke heller rönt något understöd inom det särskilda utskottet. Jag skall med anledning härav fatta mig så kort som möjligt, men jag har icke kunnat underlåta att vid detta tillfälle giva uttryck åt de allvarliga bekymmer jag känner över det sätt, varpå detta ärende blivit behandlat.

Detta ärende har inkommit den 27 april till kammaren, således rätt sent för att detta mycket allvarliga ärende skulle hinna genomgå en tillfredsställande och grundlig behandling. De ekonomiska synpunkterna ha vid ärendets behandling inom utskottet enligt mitt förmenande så gott som helt skjutits åt sidan. Icke heller Kungl. Maj:t har ägnat dem något vidare ingående intresse. Jag har för några dagar sedan och i annat sammanhang i denna kammare tillåtit mig fasta uppmärksamheten på de ekonomiska förhållanden, under vilka vi nu befinna oss och vilka enligt min tro komma att råda åtskilliga år framåt. Dessa ekonomiska förhållanden innebära allvarliga svårigheter för staten att kunna erhålla de lånemedel staten behöver. Och jag tillät mig då påpeka, att man med hänsyn till detta förhållande borde vid beviljande av anslag, avsedda att bestridas med lånemedel, gå försiktigt tillväga. Här har jag i den nyss återopade motionen tillåtit mig peka på en annan sida av saken. Här kunde nämligen ha erbjudit sig ett tillfälle för staten att åtminstone under de närmaste åren genom lån kunna erhålla en del av de betydande medel, som pensionsförsäkringsfonden kommer att disponera över. Givet är, att dessa medel därigenom skulle komma att väl förräntas och att det ändamål, som man också avsett med deras placering, att få dem säkert placerade, skulle på bästa sätt tillgodoses. I den motion, som framförts av greve Lagerbjelke i första kammaren och av mig i denna kammare, ha vi hemställt, att hälften av de medel, pensionsförsäkringsfonden skulle komma att disponera över, skulle komma att få av staten upplånas och sålunda också av staten förräntas. Kungl. Maj:t har föreslagit att endast en sjättedel skulle kunna få härför användas, och vid detta belopp har också utskottets majoritet stannat. De fin-

nas inom utskottet, som ansett det lämpligt begränsa detta belopp till högst en fjärdedel, alltså även görande en begränsning uppåt, och därigenom omöjliggöra, även om fondstyrelsen skulle komma att finna det med fondens egen fördel förenligt, att placera dess medel i statslån, att göra detta utöver en viss begränsning. Jag skall emellertid vid detta tillfälle endast sysselsätta mig med utskottets eget uttalande.

Kungl. Maj:t hade, dessutom tänkt sig ett övergångsstadgande, varigenom under åren 1917—1926 minst en tredjedel av medlen skulle kunna få disponeras som statslån. Häremit har utskottet ställt sig avvisande, alltså utan att visa någon som helst förståelse för den allvarliga ekonomiska situation, i vilken vi nu befinna oss och komma att befinna oss under flere år framåt.

Vid sidan av dessa hänsyn till den nuvarande situationen nödgas jag även ett ögonblick uppehålla mig vid den framtida situationen. Fondens medel komma att uppgå till belopp så stora enligt beräkningarna, att det väl sällan om ens någonsin har förekommit, att vi här inom riksdagen rört oss med fondmedel till sådana belopp. Redan 1925 är fonden beräknad att uppgå till ett belopp av omkring 174 miljoner kronor. Fem år senare beräknas den ha stigit till 276 miljoner kronor. År 1945 beräknas den uppgå till 674 miljoner kronor, och sträcker jag mig så långt fram i tiden, som till 1960, uppgår fondens medel till över 1,000 miljoner kronor. Det är givet, att så stora summor, lagda i händerna på en fondförvaltning så sammansatt, att inom densamma icke de finansiella synpunkterna ha utsikt att kunna göra sig tillräckligt gällande, att så stora summor skola kunna, om de icke med tillräcklig omsikt och finansiell överblick användas, inverka på hela finanslivet i vårt land förryckande och måhända till stor skada. Vi ha då också tänkt oss, att det skulle ligga i riksdagens intresse, att de institutioner, som, direkt sorterande under riksdagen, ha med finansiella förhållanden att göra, bankofullmäktige och riksgäldsfullmäktige, skulle tillmätas det förtroendet, att de i denna fondstyrelse finge tillsätta var sin ledamot. Även emot denna tanke har såväl Kungl. Maj:t som utskottet ställt sig avvisande och ansett det vara tillräckligt, att dessa två institutioner gemensamt skulle få i styrelsen insätta en ledamot. Fondstyrelsen, som skall bestå av sju personer, därav fyra av Kungl. Maj:t utsedda, av vilka två särskilt förfarna på det finansiella området, kommer härigenom med all sannolikhet icke att inom sig sluta mera än högst tre personer, som äro särskilt på det finansiella området förfarna, och således komma de finansiella synpunkterna att inom fondstyrelsen förläggas inom minoriteten. Jag är ingalunda blind för önskvärdheten av att med dessa medel i främsta rummet skall kunna tillgodoses de ändamål, för vilka de äro speciellt avsedda, men jag vågar tro, att med hänsyn till de ytterligt stora belopp, vartill fondens medel komma att uppgå, skall detta kunna ske även med tillämpning av de synpunkter, som i de av greve Lagerbjelke och mig väckta motionerna antytts, nämligen även om åtminstone hälften av dessa medel placeras i statspapper.

Herr talman! Jag skall inskränka mig till dessa få ord av de

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.
(Forts.)

hänsyn, som jag i början av mitt anförande antydde, men jag har icke velat underlåta att säga dessa ord vid detta tillfälle, och jag skall icke heller underlåta att vid den nu föredragna punkten yrka bifall till den av herr Widell avgivna reservationen, som sammanfaller med min uppfattning i dessa frågor.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Frågan om den stora pensionsfondens förvaltning har ju varit föremål för mycken överläggning och mången tvist framför allt beträffande tvenne särskilda saker. Sålunda hava meningarna med hänsyn till själva placeringsbestämmelserna för fonden fullständigt gått isär, då en del av medborgarna här i landet rest det kravet och med kraft förfäktat det, att så stor del som möjligt av denna pensionsfond skulle användas för täckande av svenska statens lånebehov, under det att andra förmena — och till dem hör jag — att denna pensionsfond ingalunda vare sig är skapad för ett sådant ändamål eller bör i större utsträckning kunna få tagas i anspråk därför. En annan tvist har stått och står fortfarande om själva fondförvaltningens sammansättning. Därvidlag har pensionsstyrelsen med kraft och styrka förfäktat den meningen, att hela fondförvaltningen, hela det administrativa arbetet skulle vila hos pensionsstyrelsen, och att man borde inrätta ett institut, där visserligen vissa fullmäktige skulle utses att deltaga i besluten om utlåning och placering av fondmedlen, men att i övrigt det hela skulle förvaltas av pensionsstyrelsen. Jag har för min del tillåtit mig att i den kommitté, som behandlat denna fråga, och sedan i motion till riksdagen föreslå, att förvaltningen av denna stora fond skulle tillsättas en särskild styrelse, som skulle på ett, som jag tror, lämpligare sätt kunna bevaka dessa det svenska folkets tillgångar, som kommit att få namn av pensionsförsäkringsfonden. Det föreligger, när ärendet i dag ligger på kammarens bord, fortfarande tvist i dessa båda avseenden, och jag skall be att få säga några ord särskilt om dessa båda saker.

Jag vill erinra om, att för mycket länge sedan var pensionsstyrelsen av samma uppfattning som jag, att beträffande frågan om placering av fondmedlen i statspapper skulle det föreskrivas i grunderna för placeringen en maximigräns beträffande fondernas placering i sådana säkerheter. Det föreslogs då vid denna tidpunkt av pensionsstyrelsen, att som maximum måtte föreskrivas att högst en femtedel av fonden finge placeras i sådana säkerheter. Sedan dess har visserligen pensionsstyrelsen frångått detta under trycket från annat håll, där man krävt placeringen av pensionsfondens medel i statspapper till högre belopp, och utskottet har ställt sig på den ståndpunkten, att man icke skulle hava någon bestämd maximigräns utan endast bestämma, att minst en sjättedel av fonden skulle vara placerad i sådana papper men att det sedan skulle överlåtas åt fondförvaltningen att bestämma, om en större del av fonden

skulle få placeras i sådana säkerheter eller icke. Trycket i andra riktningen, för att så mycket som möjligt av dessa medel skulle tagas i anspråk för att försträcka staten lån, kommer som vi alla kunna förstå ifrån dem som hava att sörja för, att statens lånebehov blir tillgodosett, nämligen från riksgäldsfullmäktige. De hava ansett, att hälften av den stora fonden skulle användas för täckande av statens lånebehov genom inköp av statsobligationer och andra skuldförbindelser av svenska staten. Både Kungl. Maj:t och den kommitté, som förberett ärendet hava samfällt uttalat, att man måste betrakta fonden som en det svenska folkets gemensamma egendom, vilken självfallet som sådan bör användas på sådant sätt, att den i främsta rummet gagnar de försäkrades speciella intressen. Nu säger emellertid riksgäldsfullmäktige, att hälften av denna fond skall användas för detta andra behov. Jag har för min del hela tiden tillåtit mig hava den uppfattningen, att denna fond, som måste betraktas vara det svenska folkets egendom, eller deras, som erlagt avgifterna till denna försäkring och vilka på grund härav få vid inträffande invaliditet en rätt så ringa ersättning i form av invaliditetsränta eller vid 67 års ålder en ringa penning, jag har hela tiden, säger jag, haft den uppfattningen, att denna fond bör förvaltas på det sättet, att fördelarna därav kunna komma detta folk mer direkt till godo, än vad som sker, om man om också icke direkt lägger pengarna i statskassan, så dock därmed täcker statskassans behov av lånemedel. Vi kunna vara övertygade om, att om grunderna i övrigt skola uppfyllas beträffande fondens placering, så skall det snart visa sig att våra kommuner här i landet komma till denna fondförvaltning med stora och omfattande krav i lånehänseende, då det gäller för kommunerna att tillgodose inom desamma uppkommande behov, t. ex. i fråga om byggande av sjukhus, sanatorier, arbetarbostäder och allt sådant, som avser att höja folkhälsan och gagna de försäkrades intressen. Jag säger, att sådana krav nog komma i så stor utsträckning från kommunerna, att fonden säkerligen, utöver vad i övrigt angives, att den skall användas för, helt kommer att tagas i anspråk för dessa intressen. Jag tror således, att det skulle vara i hög grad olyckligt, om man införde bestämmelser, som binda fondstyrelsen vid förpliktelsen att giva för mycket av fonden för täckande av statens lånebehov. Nu har detta visserligen icke föreskrivits i utskottets förslag, som är Kungl. Maj:ts förslag, utan frågan står, som jag säger, öppen, men efter mitt sätt att se kommer, om icke riksdagen skjuter så att säga en rigel för detta genom att sätta en gräns uppåt, förhållandena att tvinga fondstyrelsen till att lämna så stora belopp för statsändamål, att den icke kan tillgodose andra lika eller mera berättigade lånebehov. Det är, som riksgäldsfullmäktigen herr Ekman nyss sade, att statens lånebehov äro ofantligt stora, och riksdagen bidrager till att göra dem än större genom en hel del beslut, som måste fattas här. Jag har för min del

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

ansett, att detta får staten sörja för på annat sätt. Hade vi icke fått denna pensionsfond, så hade staten måst sörja för att få sina lånebehov tillgodosedda på andra områden och på annat sätt. Jag tror också, att detta skall kunna gå för sig även i framtiden, och anser det därför oriktigt att oroa denna fond på det sätt, man nu tydligen ämnat göra. Det är därför, som jag anser det absolut nödvändigt att skaffa sig denna regel genom en bestämmelse om en maximigräns, och av den anledningen skall jag hemställa, att kammaren måtte bifalla den vid utskottsutlåtandet av mig med flera fogade reservationen i punkt A) I, som har den klämman, att stycket närmast efter I 9) skulle få följande lydelse: Av förenämnda medel skall minst en sjättedel och högst en fjärdedel redovisas på sätt under 1) omförmäles, o. s. v.

Så skulle jag vilja säga några ord om själva fondförvaltningen eller den myndighet, som skall hava hand om denna stora fond. Jag har förut föreslagit, att man skulle få en mera fristående styrelse. Jag vill gå med på den synpunkt som framförts av pensionsstyrelsen, att man bör förbinda denna fondförvaltning så nära som möjligt med pensionsstyrelsen, ty självfallet är, att en hel del av dess verksamhet kommer att bliva av den art, att den bör, som sagt, vara i så nära förbindelse med pensionsstyrelsen, som ske kan. Men när man tar i betraktande, att detta ämbetsverk, som är uppbyggt i anledning av lagen om invaliditet- och ålderdomsförsäkring, redan nu svällt ut till ett sådant omfång, att, efter vad det sagts, vid ett tillfälle byråarnas antal varit uppe vid omkring 40 och för närvarande kanske räkna ungefär halva antalet, och när man betänker i övrigt, vilket arbete som följer med den stora hela landet omfattande folkförsäkringen, synes det mig vara klart ådagalagt, att denna styrelse redan har en så stor arbetsbörda, att man får betänka sig, om det är lämpligt att lägga förvaltningen av denna fond i händerna på denna styrelse. Jag tror att det varit fördelaktigare, om man fått en något mera fristående styrelse. Jag har emellertid icke vunnit gehör för denna uppfattning, och jag vill nu blott uttala en förhoppning om, att mina farhågor skola visa sig vara ogrundade och att, när pensionsstyrelsen får hand om det hela, det skall visa sig vara lyckligt även detta. Men jag har dock icke kunnat böja mig helt, och det är flera som i detta hänseende instämt med mig. Vi hava icke kunnat följa utskottet helt i det förslag som nu föreligger beträffande sammansättningen i övrigt av denna styrelse. Det har i utskottsutlåtandet uttalats, och det har även framhållits tidigare av kommittén och jag tror, att även Kungl. Maj:t har sagt detsamma, att i denna fondförvaltning skall icke något särskilt ämbetsverk hava några vis-sa intressen. Fondförvaltningen skall vara så sammansatt, att den kan anses uteslutande representera de försäkrades intressen. Men det märkliga är, att sedan man sagt detta i olika vändningar, föreslår herr Ekman, att riksgäldsfullmäktige och riksbanks-

fullmäktige skola jämsides med Kungl. Maj:t utse var sin representant i denna fondförvaltning. Utskottet har för sin del följt Kungl. Maj:ts förslag och säger, att förutom de representanter, som Kungl. Maj:t skall utse, skola riksgäldskontoret och riksbanken tillsammans utse en representant. Redan i denna sammankoppling ligger en fara, ty det torde bliva många tråtor mellan dessa båda verk, när de skola försöka ena sig om en gemensam representant. Jag kan för min del icke fatta vad det är, som nödvändiggör en sådan särskild väljareinstitution. När man i övrigt överlåter åt Kungl. Maj:t att utse ledamöter, skall väl Kungl. Maj:t kunna utse även den finansielle sakkunnige, som nu föreslås utsedd av sagda institution. Det är för att få något renare och klarare linjer, som jag tillåtit mig — ehuru jag i endräktens namn frånfällit en del av mina tidigare yrkanden — att vidhålla, att det skall göras en sådan ändring i utskottets förslag under punkten A) II, att Kungl. Maj:t skall utse alla de ledamöter i fondförvaltningen, som icke äro självskrivna, nämligen de två, som skola tillsättas av pensionsstyrelsen. När man utgår från denna grundförutsättning och föreskriver, att Kungl. Maj:t skall förordna tre ledamöter, som hava erfarenhet på det finansiella området, och en, som skall hava erfarenhet i sociala frågor, samt vidare en, som skall speciellt företräda de försäkrades intressen, så följer såsom en naturlig konsekvens av detta, att då skall det överlåtas åt Kungl. Maj:t att utse suppleanter och att, för att styrelsen må kunna hållas kontinuerlig, det bör utses en suppleant för envar av de utav Kungl. Maj:t förordnade ordinarie ledamöterna, ty det är helt naturligt, att om det blir förfall i styrelsen, kan icke t. ex. en person, som icke har finansiell sakkunskap, anses lämplig att ersätta en sådan ordinarie ledamot, som är förhindrad, lika litet som det kan anses lämpligt, att en uteslutande finansiellt sakkunnig skall ersätta den s. k. arbetarrepresentanten, som man tänkt sig skulle få säte och stämma i fondförvaltningen.

Alltså, herr talman, hemställer jag beträffande punkten A) II, att kammaren måtte besluta att giva bestämmelserna om fondförvaltningens sammansättning den lydelse, som är angiven på sid. 25 i utskottets utlåtande uti den av mig m. fl. avgivna reservationen.

Herr Lindman: Herr talman, mina herrar! När man talar om denna fråga, torde det vara skäl i att bringa i erinran vad hela denna sak rör sig om. De inkomster som inflyta utgöras av pensionsavgifter m. m. och å andra sidan skola pensioner utbetalas. Skillnaden mellan vad som sålunda inflyter och det som utbetalas är vad som skall av fondfullmäktige placeras, d. v. s. det är det överskott, som för varje år uppkommer, som skall placeras på lämpligt sätt. Denna fond har således samma karaktär som livförsäkringsfonden i en enskild försäkringsanstalt. Denna är juridiskt anstaltens egendom men anses i själva verket, såsom det ju också

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

rätteligen bör vara, tillhöra de försäkrade, och anstalten får icke disponera över den, som den vill, utan medlen förvaras för de försäkrades räkning under statens kontroll. På samma sätt bör också efter min mening denna fond betraktas. Den är ännu icke så stor. Den är bildad av arbetarförsäkringsfonden, och de avgifter, som hittills inlutit, uppgingo vid detta års början till 56 miljoner kronor. Den växer nu med 8, 10 à 12 miljoner kronor om året, till dess tillväxten stigit ända till 28 miljoner kronor om året. Detta inträffar omkring 1940. Sedan börjar den åter att falla för att år 1970 vara i jämviktssläge, och då uppgår fonden till 1,200 miljoner kronor.

Beträffande placeringen vill jag erinra om en sak, som kan för jämförelsens skull vara av ett visst intresse att observera. Under de närmaste åren uppgå de medel, som fonden har att placera, till ungefär samma belopp som de sammanlagda placeringarna i två av våra största livförsäkringsanstalter, och även när placeringen blir som störst, kommer den aldrig att uppgå till större belopp, än vad samtliga våra livförsäkringsbolag för närvarande hava att placera. Beträffande sättet för placeringen är det uttalat av kommittén och av Kungl. Maj:t att medlen skola placeras mot tillfredsställande säkerhet, och det är vidare sagt, att det skall vara minst den ränta, som är lagd till grund för försäkringarna, samt att fonden är att anse som de försäkrades egendom.

Nu har man här ett ganska vidlyftigt förslag beträffande placeringen av denna fond, och jag går genast in på den fråga, som det här gäller, nämligen hur mycket av medlen som lämpligen böra placeras i statspapper. Det är föreslaget — och därom tyckes icke råda skiljaktiga meningar — att en sjättedel är vad som minst bör vara placerat i sådana papper. Men sedan förekomma två motsatta uttalanden. Det ena är gjort av riksgäldsfullmäktige i de två motioner, som här föreligga, i vilka man föreslår, att man skall placera ända upp till hälften av fonden i statspapper. Det andra är det, som framfördes av herr Lindqvist i Stockholm, nämligen att man icke under några förhållanden bör få placera mer än en fjärdedel i sådana papper.

Jag ber att få säga några ord om sistnämnda förslaget och angiva några skäl emot herr Lindqvists uppfattning. Jag menar nämligen, att det vore oklokt att på detta sätt binda sig, när man har en styrelse, som är sammansatt så som den fondförvaltning, som det här är meningen att skapa. Man bör icke på förhand fastslå några stadganden, som framdeles under olika förhållanden kunna visa sig vara olämpliga. Det kan komma sådana tider, då staten behöver få hjälp från denna fond och då det samtidigt kan vara så ställt, att fondens styrelse icke har något emot att placera ett större belopp i statspapper. Vad tjänar det då till att fastställa ett sådant maximum och på det sättet binda händerna på denna myndighet? Jag anser, att det är oklokt och att man icke handlar med tillräckligt förutseende, om man gör på detta sätt. och jag har den uppfattningen, att när man nu skall utse dessa fullmäktige, till-

sätter man ett slags förtroendemän, som hava att bevaka fondens intressen, och utgår man från den principen, att fonden är att betrakta såsom de försäkrades egendom, är därmed också tämligen klart angivet, hur placeringen skall komma att ske. Jag vill anföra, att pensionsstyrelsen dock uttalat sig för att med den sammansättning av fondens styrelse, som är föreslagen det icke kommer att behövas några bestämmelser om ett maximum. Det är också den uppfattning, till vilken utskottet har kommit, och beträffande punkten I ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vad beträffar den ytterligare ökning, som av herr Ekman är föreslagen, kan jag förstå, att den synpunkten kan göra sig gällande, att då här är mycket pengar att placera och tiderna äro sådana, att staten är i behov av att låna penningar, man skulle få taga dessa penningar och placera dem i statspapper. Ja, det låter naturligtvis icke så tokigt, särskilt i den nuvarande tiden, men jag skulle ändå vilja varna för att gå den väg, som föreslagits från riksgäldsfullmäktiges håll, nämligen att man skulle föreskriva, att en så stor del av fonden skall placeras på detta sätt. Även här har jag den uppfattningen, att man icke för starkt skall binda den myndighet, som skall handhava fonden och dess placering. Fonden har utan tvivel andra mycket viktiga uppgifter att fylla. Det är onekligen så, att om fonden genom kommunerna kan användas till placering i sådana anstalter, som kunna vara erforderliga för folkhälsan, förminskar man därigenom anledningarna till invaliditet. Man stärker så att säga nationens fysiska hälsa och minskar anledningarna till pensionernas utbetalande. Det är således en rent ekonomisk fördel, som man därmed vinner, och jag anser, att man icke bör förbise detta, när det gäller att placera dessa penningar, som äro inbetalta av hela det svenska folket. För övrigt, skulle man vinna så ofantligt mycket på om man skulle sätta det ifrågavarande beloppet så högt som upp till hälften? Det är sant, att riksgäldskontoret skulle få låna dessa penningar, men de kommuner, som behöva medel, finge låna sina pengar på annat håll och därför har jag den uppfattningen, att skillnaden i själva verket icke bliver så stor. Staten har för övrigt lättare att få låna än kommunerna. Detta är det skäl, som enligt min mening talar emot det förslag, som är väckt av herr Ekman och greve Lagerbjelke.

Men även om jag nu har denna uppfattning, är jag å andra sidan anhängare av det förslag, som Kungl. Maj:t framlagt i övergångsbestämmelserna, och det är jag på den grund, att dessa övergångsbestämmelser äro avsedda att tillämpas för de närmast kommande åren. Om staten just nu i dessa tider behöver låna pengar och icke kan göra det annat än inom landet, synes det mig, att denna fond icke bör helt och hållet undandragas från sådan utlåning. Jag menar, att fonden bör här hjälpa till och så att säga räcka staten handen i detta avseende. Dessutom anser jag, att det icke heller för fonden är så olämpligt att placera sina medel i statspapper just nu, därför att räknan på dessa papper är för närvarande ganska

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

hög. Om således fonden nu placerar ett större belopp i statspapper, än vad meningen är, att den skall göra längre fram under årens lopp, har fonden därigenom lyckats göra en för sig ekonomiskt fördelaktig placering med hög ränta.

Slutligen, vad beträffar de andra ändamålen, så blir det i alla fall rätt avsevärda belopp över för utlåning till kommuner och dylikt, och således för placering för sådana andra ändamål, som skulle direkt tjäna fondens syften. Jag har tyvärr icke dessa siffror här, men jag tror, att under åren 1917 och 1918 kan utlåningen för sådana ändamål komma att uppgå till omkring 4,5 miljoner kronor om året. Nu är det ju klart att vid alla dessa anordningar, som för kommunerna kunna komma att behöva göras, man i alla fall icke kan rusa på i en så förfärande hastighet. Det skall förberedas; och anordnandet av en vattenledning eller byggandet av ett sjukhus eller sådant tager i alla fall någon tid, så att, när vi komma fram till år 1919, skola även med dessa övergångsbestämmelser avsevärda belopp stå till förfogande för detta ändamål. Jag anser sålunda, att det är både resonligt och berättigat, att dessa övergångsbestämmelser bli antagna.

Jag ber att slutligen få dröja något vid vad som innehålles i punkt A mom. II nämligen om fondens förvaltning. Här har jag en reservation mot utskottets betänkande. Jag har reserverat mig till förmån för ett förslag, som är lika med det av Kungl. Maj:ts framlagda. Utskottets förslag avser, att i fondmyndighetens sammansättning skall den förändring vidtagas, att i densamma skall ingå en särskild representant för de försäkrade och i stället för denna representant skall man utesluta byråchefen i pensionsstyrelsen. Ja, detta är utskottets förslag. Alla ledamöterna i fondmyndigheten ha ju till uppgift att företräda de försäkrade, vilka i stort sett utgöra hela folket i åldern mellan 15 och 67 år. Ett yrkande på en särskild representant för de försäkrade synes efter min uppfattning därför sakna grund. Skulle man åter med denna förändring avse att i fondmyndigheten bereda plats för en person, som närmare känner till de breda folklagrens liv och deras behov, synes ett dylikt krav vara fyllt i och med Kungl. Maj:ts förslag. Den person, som utskottet vill insätta och som reservanten herr Lindqvist med flera representanter vilja ha insatt, finns där redan enligt Kungl. Maj:ts förslag. Pensionsfunds-kommitterade uttala nämligen i sin motivering för denna sociala ledamot av fondfullmäktige önskvärdheten av att ifrågavarande fullmäktige kunde med den föreslagna fordran på insikt och erfarenhet i sociala frågor förena även praktisk känedom om de mindre bemedlade klassernas behov och levnadsförhållanden, och en så kvalificerad person synes därför vid val av de sju fullmäktige företrädesvis böra komma i åtanke. Det är på grund av detta uttalande, som jag vågar bestämt förklara, att den av herr Lindqvist och utskottet önskade sociala fullmäktigen, så beskaffad som de önska, att han skall vara, finns där redan.

Jag vill vidare säga, att pensionsstyrelsen uttalade också i sitt utlåtande, att det vore önskvärt att vid ifrågavarande fullmäktiges

utseende huvudvikten lades på att han ägde praktisk kännedom i sociala frågor. Ja, någon fara för att den praktiska erfarenheten på det sociala området icke skulle bli representerad inom fondfullmäktige enligt deras av Kungl. Maj:t föreslagna sammansättning synes mig sålunda icke föreligga. Det är nog icke heller därifrån, som detta anspråk kommit. Det är icke ifrån kommitterade och icke från pensionsstyrelsen. Nej, frågan kommer nog från ett annat håll, och jag föreställer mig, att socialfullmäktigen herr Lindqvist väl känner, varifrån detta krav kommit. Det sammanhänger endast med vad jag här på förmiddagen sade, när jag talade om ämbetsverken. Ämbetsverken ha bland annat även en annan egenskap än den jag talade om, nämligen att vilja försöka taga ifrån varandra så mycket som möjligt och därjämte sticka sina fingrar i varandras göranden och låtanden. Nu är det på det sättet, att socialstyrelsen önskar mycket gärna att få vara representerad i denna fonds förvaltning genom en av dem utsedd person eller av någon ledamot. Men denna tankegång är efter min uppfattning alldeles förkastlig att låta ämbetsverk sitta och vara med om saker, som de icke ha med att göra, därför att det leder till komplikationer och icke till klarhet och enkelhet i linjerna mellan ämbetsverken. Detta är en byråkratisk uppfattning, och såsom herrarna väl veta är det ingenting som är så lätt som att bli byråkrat. Det har till och med gått så långt, att denne socialfullmäktige, herr Lindqvist, blivit anstucken av att han sitter med i detta ämbetsverk och blivit så att säga byråkratiserad i så måtto, att han anser, att socialstyrelsen bör ha en ledamot med bland fondfullmäktige. Men, mina herrar, denna sociala ledamot blir väl i alla fall den teoretiskt sociala ledamoten och jag ber att få fråga: varför kan icke pensionsstyrelsens tjänsteman få anses representera detta område likaväl som socialstyrelsens ombud i denna fråga? Jag har den uppfattningen, att pensionsstyrelsens ledamöter kunna säkerligen göra det fullt lika väl och kunna göra det även bättre. Det är de, som i främsta hand ha med hela pensionsförsäkringen att göra; och efter min uppfattning har socialstyrelsen icke alls att göra med detta. Men då herr socialfullmäktigen Lindqvist och socialstyrelsen vilja göra anspråk på att få bland dessa fondfullmäktige insatt någon, som liksom för talan för socialstyrelsen, behöver naturligtvis den här andre mannen, om vilken kommitterade och pensionsstyrelsen tala, även beredas utrymme, om han sålunda skall pressas dit. Och om man icke vill öka antalet fullmäktige över de sju, måste plats beredas honom genom att någon annan får avstå sin plats, och då kommer man till det slut, att man helt enkelt tager bort byråchefen i pensionsstyrelsen. Jag håller före, att det är en synnerligen olycklig väg, man här vill slå in på. Denne byråchef, som har att bereda ärendena för denna fonds placering, blir efter min uppfattning en mycket viktig faktor i hela denna penningplacering. Han skall bereda det hela. Man kan icke begära, att dessa fullmäktige skola sitta och bereda ärendena, utan det blir byråchefen, som skall göra det. Han skall efter all vanlig ordning göra det. Ärendena skola sålunda från första stund handläggas av honom, och en

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

allmän regel vid all kollegial behandling är den att en dylik föredragande, som har att förbereda ärendena, även skall ha plats, säte och stämma i den kollegiala styrelsen, i detta fall fondfullmäktige. Han behöver ha det även av ett annat mycket viktigt skäl nämligen det, att om han endast är föredragande men icke ledamot, har han visserligen såsom sådan att föredraga inför fullmäktige, men hans röst och hans ord höras icke någonstans. Han hörs endast inom de väggar, där denna fondstyrelse sitter och beslutar. Men om denna föredragande själv har, såsom brukligt plägar vara, stämma ibland fondfullmäktige, kan han göra sin röst hörd på ett helt annat sätt, läriegenom att han i protokollet över beslutet kan anteckna sin avvikande mening. Han bör alltså efter min uppfattning vara en aktiv ledamot av fullmäktige och får icke vara en sådan operoslig man, som endast har att förbereda ärendena men som varken får deltaga i besluten eller kan nedlägga sitt veto mot ett beslut, om han finner, att det går honom emot.

Om fondfullmäktige få den sammansättning, som Kungl. Maj:t föreslagit, bli alla berättigade intressen representerade. Det blir generaldirektören i pensionsstyrelsen och hans ställföreträdare samt denne byråchef, om vilken jag nyss talat. Vidare komma att där sitta två av Kungl. Maj:t utsedda finansiellt sakkunniga personer. Vidare kommer att där sitta en ledamot, som äger praktisk erfarenhet på det sociala området, just en sådan, som Kungl. Maj:t vill ha, tillsatt av Kungl. Maj:t, och slutligen få riksbanken och riksgäldskontoret sin andel genom att de även få utse en ledamot.

Jag yrkar bifall till punkt A I.

Herr Schotte: Herr talman! Jag skall först, medan herrarna ha i minnet herr Lindmans sista anförande med avseende å fondfullmäktiges sammansättning, yttra några ord om den saken.

Jag får uppriktigt erkänna, att mig tilltalar icke något av de här föreliggande förslagen fullständigt. Jag tycker såsom herr Lindman också gjorde, att det är åtskilligt fog för, att vederbörande byråchef i pensionsstyrelsen kommer med bland fondfullmäktige och att det är nästan mycket att insätta en på det sociala området sakkunnig person och en representant för de försäkrades speciella intressen, bägge utsedda av Kungl. Maj:t. Det förefaller mig därför, som om dessa båda intressen skulle kunna sammanslås till en fullmäktig. Men jag delar å andra sidan utskottets mening, att av de på det finansiella området sakkunniga personerna alla tre lämpligen böra utses — om det nu behöver vara tre — av Kungl. Maj:t, och att således riksbanks- och riksgäldsfullmäktige icke böra ha någon befattning med sammansättningen av fondfullmäktige. Det är kanske icke lönt att nu komma fram med några ytterligare detaljsaker i detta ämne, men jag föreställer mig, att det i närvarande situation skulle vara riktigast, då första kammaren bifallit utskottets förslag, om man gick på den reservation, som framstälts av åtskilliga med-

lemmar av utskottet, herrar Branting, Lindqvist, Holmström och Persson i Tällberg, varigenom man på sammanjämkningens väg komme fram till en lämplig sammansättning av fondfullmäktige och därmed kunde vinna snarare minskat inflytande av det finansiella områdets män och större inflytande av pensionsförsäkringsmedlemmar, tror jag är obehövt, men detta synes mig vara av mindre betydelse. Möjligt är, att om man nu skall hava tre på det finansiella området kunnige, man skulle kunna offra en på det sociala området till förmån för en från pensionsstyrelsen.

Jag skall nu yttra ett par ord med anledning av hela förslaget, sådant det föreligger och särskilt frågan om placeringen i statspapper av vissa fondens medel. Det är ju otvivelaktigt så, att den minskning i försäkringskostnaderna, som man avser att vinna just genom fondens placering, i själva verket bereder staten stora fördelar och fonden jämförelsevis små fördelar. Det är nämligen så, att den minskning i försäkringskostnaderna, som kan uppnås just genom att man tillgodoser åtskilliga allmännyttiga och hälsovårdande företag, blir av mycket stor ekonomisk betydelse för staten, och det är därför i själva verket ett stort ekonomiskt missgrepp att placera alltför mycket av fonden i statspapper. Kommunerna, som nu bidraga så mycket till försäkringen och som också genom sitt ansvar för grundavgiften ha ett särskilt intresse av att denna fonds förvaltning blir ekonomiskt gynnsam för hela pensionsförsäkringen, böra ha lika stor rätt att få del i de medel, som kunna för detta ändamål disponeras, som någonsin staten. Ifråga om denna fondplacering i statspapper verka de under nuvarande svåra konjunkturen dyra ränter och låneförhållandena ändå värre för kommunerna än för staten.

Det kommer också alltid att finnas ett visst motsatsförhållande mellan statens och fondens intressen härvidlag, då fonden strävar efter att få långvariga placeringar för relativt hög ränta, åtminstone under det höga räntesatser råda, under det att staten under dessa höga ränteförhållanden försöker att få så korta placeringar som möjligt. Herr Lindman hade några sifferuppgifter, angående vad som kunde disponeras för lån i allmännyttiga företag med den föreslagna starkare placeringen under vissa år i statspapper, som jag skall be att få meddela något mer exakt, än han uppgav sig kunna göra. Det är med avseende på Kungl. Maj:ts förslag till övergångsbestämmelser. Skulle dessa av riksdagen bifallas, så har redan under 1915—1916 blivit placerade så avsevärda belopp i statspapper, att det icke blir så mycket över att placera i annan ordning, om de nu här föreslagna övergångsbestämmelserna skulle av riksdagen godkännas. Det är så, att under år 1917 skulle det återstå 4,1 miljon för placering till kommuner, landsting och allmännyttiga företag och under 1918 4,4 miljoner. Det är mycket blygsamma belopp, som därigenom av pensionsfonden skulle kunna placeras i företag, som gynna pensionsförsäkringens viktiga ändamål. Och jag tror där-

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förval-
ningen av
pensionsför-
säkringsfon-
den.

(Forts.)

för, att också under nuvarande tidsförhållanden, bör man, låt vara att svårigheterna äro rätt stora för staten, dock se till, att även nu främst gynna det, som är själva pensionsförsäkringens ändamål, och jag kan icke hjälpa, att jag anser, att det belopp på omkring 4 miljoner kronor, som under de närmaste åren skulle stå till buds enligt Kungl. Maj:ts övergångsbestämmelser, är ett alldeles för litet belopp för detta ändamål. Man måste påstå, att det är en mängd landsting och kommuner, som behöva komma i åtnjutande av dylik länehjälp, och det är ett alltför lågt belopp, som med Kungl. Maj:ts förslag skulle bliva tillgängligt för pensionsväsendets intressen. Jag tror därför, att det är riktigt att i avseende på övergångsbestämmelserna icke biträda Kungl. Maj:ts förslag eller det, som därvid är framställt av utskottet.

Det skulle vara mycket att säga om saken i övrigt, men jag skall icke uppehålla tiden. Jag skall be få förena mig i yrkandet om bifall till reservationen i nu berörd del.

Herr Branting: Herr talman! Jag skall inte ge mig in på det som jag tror hopplösa försöket att intressera en del medlemmar av kammaren, som enligt sakens natur icke kunnat ägna något särskilt intresse åt dessa detaljsaker, för desamma. Det blir nog ändå som resultat av allt vad vi här höra av olika personer utvecklas beträffande vissa skiftande ståndpunkter, att den ene *tycker* att det vore bättre ordna det på ett sätt, och den andre *tycker* att det vore bättre ordna det på ett annat sätt.

Det är nog också så, att understundom och särskilt under striden rörande själva sammansättningen av fondstyrelsen har man något ensidigt drivit vissa teorier, om huru detta skulle göras på lämpligaste sätt. Och skillnaden kanske till sist icke blir så ofantligt stor, som exempelvis herr Lindman antyder, att den skulle bli, ifall det skulle komma att gå så, att den föredragande byråchefen från pensionsstyrelsen komme att få säte och stämma i fondstyrelsen eller ifall man till sist stannar vid, att han endast blir föredragande men icke har rösträtt inom fondstyrelsen. Detta är en detalj, som det finns skäl för och emot, men som jag emellertid tror, att det knappast kan vara alltför mycket skäl att gå närmare in på.

Vad som däremot efter mitt sätt att se icke är av så underordnad art utan verkligen har betydelse, det är att man ser till, att det blir allvar av att denna fond skall vara verkligen de försäkrades egendom, och att den skall användas till gagn och fördel för de försäkrade. I mycket hög grad beror hela pensionsförsäkringens mottagande hos folket, och om den skall kunna hålla sig uppe, på, i vilken mån den har förvärvat sig förtroende. Men om den skall vinna mer förtroende, så beror detta i hög grad på, om dessa miljoner, som insamlats, kunna verkligen breda sig fruktbarande ut över landet i form av allehanda anstalter till höjande av folkhälsan och till allmännyttiga företag på detta område och verkligen befinnes göra så mycken nytta, så att

de intressera folket ute i de olika bygderna för hela denna pensionsförsäkringsverksamhet. Det är intet tvivel om, att det därvidlag återstår ett ofantligt arbete att göra. Och det är av högsta vikt, att detta arbete får börjas med det allra första, och det är synnerligen att beklaga, att frågan om denna fondstyrelse har legat så illa till, att det icke varit möjligt att få detta arbete ordentligt i gång redan tidigare. Det är därför tror jag, mycket angeläget, att man kommer nu till ett beslut, som kan möjliggöra att denna fond kommer under en sådan förvaltning, som tager sikte på att största delen skall användas mera direkt för de försäkrades nytta och gagn.

Nåväl, i det fallet möter då här ett annat intresse, det intresse vars talemän var den förste ärade talaren under denna debatt, herr Axel Ekman. Det vare långt ifrån mig att underskatta hans nit för att de synpunkter, som han företrädde, skola tillgodoses, och hans bekymmer för att statens lånebehov icke skola bli tillräckligt beaktade. Men jag tror att han är inne på villovägar när han har i så hög grad kastat sina blickar på denna fond som nu är fallet. Under intrycket av de nuvarande finansiella svårigheterna för staten har utan allt tvivel också Kungl. Maj:t låtit draga sig alldeles för långt in i den ståndpunkten, att betrakta fonden som en utmärkt tillgång, när det är ebb på andra ställen. Men staten har dock så många andra möjligheter att skaffa sig medel, att fylla sina lånebehov.

Här är verkligen ett intresse, som andra kammaren gör klokt i att nu genom sina beslut bevaka, om vi nämligen se till att det icke beredes möjlighet för staten att hugga för sig, om uttrycket tillåtes, så mycket av fonden, som vi i alla fall veta, att det är stark tendens till på sina håll. Genom den övergångsbestämelse, som Kungl. Maj:t har i sitt förslag, har det blivit så olyckligt, som den siste ärade talaren upplyste, att det skulle återstå för åren 1917 och 1918 endast något över 4 miljoner för vartdera året för de mångfaldiga behov till allmännyttiga åtgärder, som fonden eljest i allmänhet skulle vara avsedd för. Allt det andra skulle gå till placering i statspapper! Jag tror det vore bland de olyckligaste beslut man skulle kunna fatta i detta fall, om man så genast från början, just vid starten, skulle kringskära möjligheterna för fonden att göra nytta i detta avseende. Och när jag hör, att första kammaren redan har bifallit övergångsbestämmelserna i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, så är jag dubbelt angelägen om att yrka bifall uti denna punkt, som jag här särskilt har velat fästa uppmärksamheten vid, till den reservation, vid vilken även jag står såsom undertecknare, och som går ut på, att högst en fjärdedel av fonden skulle få lämnas till sådan placering i statspapper.

Vi veta, att det redan är betydligt större summor begärda ur fonden som lån till kommuner och landsting för allmännyttiga institutioner. Det är säkra låntagare för sådana allmännyttiga ändamål. Större summor äro begärda än vad fonden kan beräknas

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

ha till sitt förfogande. Skall man då för åratals på detta sätt kringskära fondens möjlighet att göra nytta ute i landet? Jag hoppas, att andra kammaren icke skall gå med på en sådan åtgärd. Men skola vi kunna i detta fall verkligen driva den synpunkten fram, då är det nödvändigt, att man får ett beslut om denna begränsning till en fjärdedel, i motsättning till det mycket långt åt andra sidan gående yrkande, som blivit antaget av första kammaren.

Jag skall icke i denna timme gå vidare in på en mängd detaljer här. Jag ber endast få fästa uppmärksamheten på detta, som jag tror är det väsentligaste och viktigaste. Och jag tror, att andra kammaren således skulle handla mycket klokt, om den i frågans nuvarande läge bestämmer sig för denna reservation och bestämmer ett maximibelopp av en fjärdedel, som får användas för inköp av statspapper, så får man sedan sammanjämningsvis se, vad därur kan komma. Men hålles det inte igen i den riktningen, att fonden verkligen skall göra nytta på det håll, där det mest behöves och där den är avsedd att göra nytta, då får man se, att resultatet blir, att staten lägger embargo på största delen av dess medel, och att de intressen, som pensionsförsäkringen skulle främja för folkhälsans återställande och tillgodoseende, de intressena bli i själva verket skjutna åt sidan, trots denna mångmiljonfond, som upprättats av folket självt genom deras till varandra lagda slantar.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Herr talman! Jag skall bli fåordig. I fråga om själva placeringen är jag helt ense med herrar Lindman och Branting om själva principen eller att fonden måste placeras med hänsyn därtill att den är de försäkrades egendom. Den måste därför göras fruktbarande på ett sätt, som kommer dessa till godo. Jag vill understryka detta så mycket hellre, som det enligt min mening kan bli en kapitalplacering med synnerligen god avkastning att placera en del av fonden i anstalter avsedda att stärka folkhälsan och minska eller förebygga invaliditet.

Det yrkande, som här framfördes av herr Ekman, torde knappast ha någon resonans i denna kammare. Och då första kammaren icke heller velat vara med om detsamma, skall jag icke vidare uppehålla mig vid den delen av frågan.

Nu har framställts yrkande att ett maximum skulle fastställas för tvångsplaceringen i statspapper. Detta synes ju vara framfört mera som ett bytesmedel i den blivande sammanjämnningen. I princip tror jag icke heller, att det är nyttigt att på det sättet binda fondens fullmäktige, om fondstyrelsen får en lämplig sammansättning. Det kan finnas tillfällen, då det ur fondens synpunkt kan vara synnerligen lämpligt att placera möjligen något mera än en fjärdedel i statspapper. Dessutom är det en annan synpunkt som jag skulle vilja framhålla. Det kan vara farligt att föra in en ny siffra, att

sätta ett maximum. Om man har den siffran, så kan det medföra en viss benägenhet att draga sig framåt mot maximisiffran. Har man endast ett minimum, är det psykologiskt förklarligt, om man håller sig omkring det beloppet.

Vad beträffar de övergångsbestämmelser, som Kungl. Maj:ts framlagt, synes det mig egentligen vara två skäl, som tala för bifall till dessa. Det ena är, att för närvarande en placering i statspapper ur fondens synpunkt är en god placering, därför att dessa papper för tillfället ge en så god ränta. Dessutom är staten just för närvarande i synnerligt behov av placeringsmöjligheter. Saken är vidare den, att redan så stor del av fondens tillgångar placerats i statspapper, att, om icke denna övergångsbestämmelse bifalles, komma under åren 1917 och 1918 överhuvud taget icke några placeringar att ske i statspapper, och detta kan ju ha vissa betänkligheter med sig. Jag förordar alltså Kungl. Maj:ts förslag till övergångsbestämmelser.

Jag skall även be att få yttra några ord om fondfullmäktiges sammansättning. Förslag har väckts, att utbyta fondbyråchefen mot en särskild representant för de försäkrade. Jag skulle i detta avseende vilja upprepa, vad en talare i första kammaren sade, nämligen att nämnda representant, som skall särskilt företräda de försäkrade, får en besynnerlig ställning i förhållande till de övriga sex fullmäktige. Vad skola då dessa andra sex representera? Den väsentligaste olägenheten med det förslaget är, att pensionsstyrelsen skulle komma i ohjälplig minoritet inom fullmäktige, i det att nämnda styrelse endast skulle få två representanter av sju. Pensionsstyrelsen är ju dock den, som är den egentliga bäraren av och har det närmaste ansvaret för hela pensionsverksamheten. Det är därför av synnerligen stor vikt, att den har ett avgörande inflytande även i fråga om fondmedlens placering. Jag vill nämna, att i Tyskland försäkringsmyndigheten har avgjort majoritet inom placeringsmyndigheten. Här har något sådant icke ifrågasatts; pensionsstyrelsen skulle i varje fall bli i minoritet, men enligt propositionen icke så avgjort, som fallet skulle bli enligt det förslag, som nu framkommit. Dessutom vore det till bestämd olägenhet, om fondbyråchefen, d. v. s. den, som skall förbereda och inför fullmäktige föredraga ärendena, icke skulle kunna få det fulla och hela ansvaret vid avgivandet av sitt votum; också av denna anledning anser jag det vara klokt att följa Kungl. Maj:ts förslag även i denna del.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag skulle icke ha begärt ordet, om icke herr Lindman så segt och ihärdigt gjort det påståendet, att socialfullmäktigen Lindqvist har gått socialstyrelsens ärenden här i denna fråga. Jag vet icke, varifrån herr Lindman fått detta, ty om han läser vad jag sagt och skrivit såväl i kommitténs utlåtande som i min motion i ärendet, skulle han ha funnit, att jag böjt mig för de skäl, som redan framfördes i kommittén för den ståndpunkten, att intet

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

ämbetsverk skall vara särskilt företrätt i denna fondförvaltning. Jag hade ursprungligen, när det i kommittén förelåg förslag om att riksbanksfullmäktige skulle ha en representant och riksgäldsfullmäktige likaledes en, påyrkat, att socialstyrelsen även skulle utse en. Jag möttes då av den invändningen, att intet ämbetsverk fick vara särskilt representerat, och detta böjde jag mig för och gick över på det förslaget, att Kungl. Maj:t skulle utse alla fondfullmäktige utom dem från pensionsstyrelsen, vilka skulle vara självskrivna.

Jag har sålunda icke sagt, att socialstyrelsen skall utse någon representant eller hållit på detta inom kommittén. Jag har endast sagt, att, när Kungl. Maj:t förordnar representanter för fondförvaltningen, det mycket väl kan låta sig göras, att en av dessa tages från riksbanksfullmäktige, en från riksgäldsfullmäktige och en från socialstyrelsen. Såsom socialt sakkunnig kan den sistnämnde naturligtvis under alla omständigheter komma i fråga, och Kungl. Maj:t är alldeles obunden enligt de nu föreslagna bestämmelserna och kan taga dessa representanter var som helst. Jag har sålunda icke på något sätt gått någons ärenden i detta fall, såsom herr Lindman sökte göra gällande.

Beträffande sedan herr Lindmans långa förklaring om nödvändigheten att ha pensionsstyrelsens föredragande byråchef såsom ledamot av fondförvaltningen, vill jag säga, att det ligger icke så värst mycket i detta påstående, när man tar i betraktande, att föredragningen inom fondförvaltningen otvivelaktigt kommer att tillgå på det sätt, att denna föredragning sker av den byråchef, vars byrå haft med den *speciella* angelägenhet att göra, som då skall behandlas. Pensionsstyrelsen har sitt arbete uppdelat på det sätt, att den har en hel del byråer; var och en av dessa behandlar olika ämnen, som förekomma inom pensionsstyrelsen. När vi nu se på grunderna för fondförvaltningen, är det alldeles självfallet, att när ett ärende kommit på en byrå, som t. ex. har med sjukvård att göra eller med uppförande av byggnader och sådant, blir det från denna byrå, som föredraganden tages, och om det är ett annat ärende, som tillhör en annan byrå, blir det en person från den byrån. Man har visserligen sagt, att det skulle vara en viss byrå, som skulle ha hand om fondplaceringen, men jag tror dock för min del, att när pensionsstyrelsen har hand om hela placeringen av fonden, det icke blir så, att denna angelägenhet kommer att påvila endast en av byråcheferna.

Nu var det emellertid ganska glädjande — jag vill begagna tillfället att säga detta — att höra herr statsrådet så klart betona, att fonden bör så användas, att den gagnar folkhälsan. Däröfver äro vi sålunda alla ense. Men äro vi ense om detta, då kan jag icke förstå, huru man skall kunna säga, att alla anspråk fyllas, när man kräver, att en betydande del av fondens tillgångar skall placeras i statspapper; ty icke höjer man väl folkhälsan genom att köpa in statsobligationer. Jag kan icke alls

förstå, vad detta har med folkhälsan att göra, och denna min uppfattning delas nog, förmodar jag, av herr civilministern. Skall folkhälsan gagnas, måste man låna ut penningar till kommunerna för byggande av sjukhus, ålderdomshem, fattighus och arbetarbostadshus, framför allt åt de mindre bemedlade, och genom bostadsfrågans lämpligare ordnande bidra till ett sundare liv i arbetarfamiljerna; då höjer man folkhälsan, men det gör man icke, om man köper in statsobligationer för penningarna.

Vidare sade herr statsrådet, att det nu var synnerligen lämpligt att köpa in statspapper ur den synpunkten, att de äro räntebärande. Ja, detta är nog riktigt, men jag tar mig friheten att erinra om de inköp, som redan ägt rum. Det finnes, att av de fondmedel, som hittills varit tillgängliga, har det inköpts statsobligationer, av vilka 6,3 miljoner kronor icke ge högre ränta än 3,59 %. De ge således icke ens så mycket, som man beräknat i fråga om pensionsförsäkringsfonden, vars avkastning man nämligen numera beräknar upp till 4 procent. Det kan naturligtvis inträffa sådana förhållanden även vid inköp av statspapper, att dessa icke kunna betraktas såsom alldeles fullgoda ifråga om ränteavkastningen. Men därom skall jag nu icke tvista. Det kan ju vara fördelaktigt ur en synpunkt att köpa statspapper i stället för att på annat sätt göra penningarna räntebärande, men det är icke den synpunkten, som i detta fall är avgörande.

Jag har icke någon anledning, herr talman, att hemställa om någon ändring i det av mig förut framställda yrkandet.

Herr Hildebrand: Jag skall endast be att få yttra några ord angående placeringen av den här ifrågavarande fondens medel. När jag hörde den siste ärade talaren, liksom när jag hörde herr Branting och även andra, tala härom, fick jag det intrycket, att vi enligt deras mening skulle leva under normala finansförhållanden. Men så är ju icke fallet, utan finanssituationen är ju tvärtom alldeles abnorm. Jag är ense med dem om, att det vore synnerligen lyckligt, om den största delen av fondens medel kunde användas till humanitära ändamål, till stärkande av folkhälsan, men detta måste då vara under normala finansförhållanden.

Om vi se något framåt, vad kunna vi då iakttaga? Jo, att lånebehovet växer år ifrån år och att vi antagligen under flera år framåt bli fullständigt hänvisade till den inhemska lånemarknaden, medan svårigheterna att där placera stora statslån alltjämt ökas. Vi ha under denna situation sett, hurusom andra folk — visserligen krigförande, men oäntligt kapitalstarka — ha fått framhålla såsom en fosterländsk plikt, att enskilda skola placera sina penningar i statspapper, och det har även inskräpts, att också fonders medel skola på detta sätt placeras i största möjliga utsträckning. Om den nuvarande abnorma finanssituationen skall räcka mycket länge, måste man icke då bland möj-

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

ligheterna tänka sig den, att ett land, som ändå är så relativt kapitalfattigt som Sverige, skall, även om det kan fortsätta att vara neutralt, nödgas att även det vända sig till folket, d. v. s. till alla svenska kapitalägare med en vädjan att för fosterlandets skull placera så mycket som möjligt i svenska statspapper? Då måste naturligtvis en sådan vädjan anses gälla även donationer och fonder. Om vi tänka oss, att vi kunna komma fram till en sådan situation, kan det då vara någon reson i, att riksdagen beträffande en stor statsfond i förväg har fastställt ett maximum, utöver vilket en sådan placering icke får ske? Det synes mig, som om detta endast skulle vara till mycket stor skada och att det vore ett olyckligt beslut, om man nu skulle komma därefter. När framtiden är så oviss, som den är, bör man väl ändå hålla olika möjligheter öppna. Vad som därför förefaller mig vara den sämsta lösningen här är att fastställa ett sådant maximum, som nu senast har förordats av herrar Branting och Lindqvist. Mycket talar ju för, enligt min mening, att de av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna godtagas, och jag skulle anse det synnerligen önskvärt ur många synpunkter. Men även om detta icke skulle kunna ske, vore det dock någon reson i att ha en bestämmelse om, att minst en sjättedel av fonden skall placeras i statsmedel, ty då finnes ju en möjlighet att i nödfall gå högre, men att fastställa ett maximum, vore, som sagt, säkerligen ett synnerligen olyckligt beslut.

Här har nu inväntas, att ju mer av fondens medel, som placeras i statspapper, dess mindre kan placeras i kommunala papper. Ja, det är naturligtvis alldeles riktigt, men under abnorma finansförhållanden måste väl ändå statens lånebehov gå före kommunernas, och förhållandena kunna utvecklas på sådant sätt — man må ju hoppas, att så icke blir händelsen — att kommunernas lånebehov måste inskränkas till det allra minsta, för att staten skall kunna placera sina obligationer på den inhemska marknaden.

Jag tror sålunda, herr talman, att det vore synnerligen riskabelt att fastställa ett sådant maximum, som här är förelagat.

Herr Lindman: Herr talman! Beträffande denne, om jag så får säga, teoretiskt sociala ledamot, som enligt reservanternas mening bör sitta såsom representant i fondförvaltningen, har ju herr Lindqvist här meddelat, att han på ett visst stadium av frågans behandling inom kommittén varit av den uppfattningen, men att han fränföll detsamma. Jag förstår då icke, varför man nu skall hålla på att Kungl. Maj:t skall tillsätta såväl en sådan ledamot, som ännu en. Om man låter en sådan ledamot vara med bland de fullmäktige, som Kungl. Maj:t förordnar, kan man ju få just en person, som äger praktisk kännedom om större delen av de försäkrades intressen. En så-

dan person kan således på detta sätt komma dit och kommer också ovillkorligen dit, och därmed har man ju fått den önskan, som från det hållet göres gällande, tillgodosedd, och mot en sådan lösning har jag icke något att invända.

Vad beträffar frågan om fondens placering uti statspapper ber jag endast att därom få säga några få ord. Jag hyser icke den farhåga, som den siste ärade talaren här gav uttryck åt, nämligen att icke staten även under nuvarande förhållanden kan tillgodose sitt lånebehov, ty det beror naturligtvis till rätt väsentlig del på den ränta, som staten betalar. Men då Kungl. Maj:t begär, att dessa övergångsbestämmelser skola intagas på det sätt, som nu är föreslaget, nämligen att man under de närmaste elva åren skall kunna göra en större placering, än vad som sedan är meningen, vill jag endast framhålla, att under denna övergångstid av elva år finnes att placera ett belopp av 157 miljoner kronor. Om av detta, i enlighet med de av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelserna, i statspapper placeras 59,6 miljoner, så återstår att placera för de ändamål, som man anser, att fonden närmast skulle vara till för, d. v. s. i kommunpapper och sådant, icke mindre än i det allra närmaste 100 miljoner kronor. Det synes mig därför, att den rimliga begäran, som Kungl. Maj:t här framställt, borde tillmötesgå, ty det blir ju ett ganska betydligt belopp, nämligen såsom herrarna hörde närmare 100 miljoner kronor, tillgängligt från och med år 1916 till och med år 1926 för dessa andra slag av placering.

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr talmannen propositioner på 1:o godkännande av utskottets förslag i förevarande del, 2:o godkännande av samma förslag med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Widell ifråga om punkten I avgivna reservationen samt 3:o godkännande av utskottets förslag med den av herr Lindqvist i Stockholm reservationsvis föreslagna ändring; och fann herr talmannen den sistnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den under 1:o upptagna propositionen, nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren godkänner punkten I i särskilda utskottets föreliggande förslag till grunder för förvaltningen av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring omfördälda fond med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Lindqvist i Stockholm vid punkten fogade reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt nämnda punkt oförändrad.

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Voteringen utvisade 95 ja mot 66 nej, vadan kammaren godkänt utskottets förslag i förevarande del med den ändring, som föreslagits i den av herr Lindqvist i Stockholm i ämnet avgivna reservationen.

Härefter föredrogs *punkten II*. Därvid anförde

Herr Lindman: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig med flera, att riksdagen måtte bifalla vad Kungl. Maj:t under II föreslagit.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag har redan yttrat mig om denna fråga i principdebatten, men jag ber att få upprepa min hemställan för att det skall bli klart och ber sålunda att få yrka bifall till den av mig med flera avgivna reservationen i denna punkt.

Herr Schotte: Herr talman! Jag ber att få instämma i samma yrkande. Jag gjorde det redan vid den föredragna punkten I. Jag ber således att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av herr Lindqvist med flera.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner på 1:o) godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande punkt, 2:o) godkännande av Kungl. Maj:ts förslag i motsvarande del samt 3:o) godkännande av utskottets förslag med de ändringar däri, som innefattades i den av herr Lindqvist i Stockholm i fråga om punkten II avgivna reservationen; och fattade kammaren beslut i enlighet med innehållet i sistnämnda proposition.

Punkterna III—VI.

Godkändes.

Vid nu skedd föredragning av *övergångsbestämmelsen* begärdes ordet av

Herr Lindman, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig med flera, att riksdagen måtte godkänna de i Kungl. Maj:ts förslag intagna övergångsbestämmelser ifråga om placering av fondens medel i lån till staten.

Härpå anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag skall hemställa, att kammaren måtte besluta, att övergångsbestämmelserna skola ha den lydelse, som är föreslagen i utskottets förslag.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, gav herr tal-
mannen propositioner först på godkännande av utskottets förslag till
övergångsbestämmelsen samt vidare på godkännande av den utav
Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelsen; och fann herr tal-
mannen den förra propositionen vara med övervägande ja godkänd.
Votering begärdes emellertid, till följd varav nu uppsattes, justera-
des och anslogs denna omröstningsproposition:

*Ang. förvalt-
ningen av
pensionsför-
säkringsfon-
den.*

(Forts.)

Den, som vill, att kammaren godkänner övergångsbestämmelsen
i särskilda utskottets föreliggande förslag till grunder för förvaltning-
en av den i 11 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsför-
säkring omförmälda fond, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den av Kungl. Maj:t före-
slagna övergångsbestämmelsen.

Voteringen utvisade 95 ja mot 60 nej, vadan kammaren godkänt
utskottets förslag i förevarande del.

Utskottets hemställan i punkten A) förklarades vara besvarad
genom kammarens ovannämnda beslut.

Punkten B).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten C).

Det av utskottet i nämnda punkt framlagda förslaget till arvo-
des- och omkostnadsstat för fullmäktige för pensionsförsäkringsfonden
var av följande lydelse:

Arvode till fullmäktiges ordförande	kronor	3,000: —
Arvode till de fem fullmäktige, som ej tillhöra pensionsstyrelsen, å 2,000 kronor	»	10,000: —
Arvode till chefens för pensionsstyrelsen ställ- företrädare i hans egenskap av fullmäktig	»	1,500: —
Ersättning till fullmäktiges suppleanter, särskilt anlitade sakkunniga personer och annat bi- tråde, värdering i anledning av fastighets- beläning, förvaring av fondens värdehand- lingar, tryckningskostnader och andra ex- penser, förslagsvis	»	12,000: —
	Summa kronor	26,500: —

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.
(Forts.)

Uti en vid denna punkt avgiven reservation hade emellertid herr Widell föreslagit, att i den av utskottet föreslagna staten arvoden till fullmäktiges ordförande och till chefens för pensionsstyrelsen ställföreträdare måtte uteslutas och i sammanhang härmed statens slutsumma minskas till 22,000 kronor.

Efter punktens föredragning yttrade

Herr Winberg: Herr talman! Såsom framgår av det föreliggande förslaget till arvodes- och omkostnadsstat har utskottet föreslagit bland annat ett arvode till fullmäktiges ordförande 3,000 kronor och dito till chefens för pensionsstyrelsen ställföreträdare i hans egenskap av fullmäktig 1,500 kronor. Då jag för min del icke anser det principiellt riktigt och i förevarande fall icke heller behöfligt, att man på detta sätt genom ett bifall till utskottets hemställan på omvägar åstadkommer en så pass betydande löneförhöjning till ifrågavarande funktionärer, kan jag icke biträda utskottets förslag. Jag håller före, att ifrågavarande uppdrag bör anses ingå i funktionärernas åligganden i övrigt, och anser jag för min del att de löner, varav dessa personer äro i åtnjutande, därav generaldirektören 15,000 kronor, äro så pass stora, att de nuvarande befattningshavarna höra kunna existera på desamma. Det är visserligen sant, att den nu ifrågasatta summan är icke så stor, men själva detta system att tillmäta vissa funktionärer så pass betydande tillägg till deras löner anser jag vara fullkomligt oriktigt. Jag ber sålunda att få yrka bifall till utskottets hemställan med den ändring som innefattas i den av herr Widell gjorda, vid utskottets utlåtande fogade reservationen, vilken innebär, att punkten om arvode till fullmäktiges ordförande och till chefens för pensionsstyrelsen ställföreträdare skall ur staten utgå och att slutsumman upptages i stället för till 26,500 kronor till 22,000 kronor.

Herr Lindman: Herr talman! Jag ber att få yttra mig med anledning av detta, men om herr talmannen tillåter, skall jag först be att med anledning av vad herr Lindqvist nyss yttrade, få göra en liten erinran om en sak, som hör till detta ärende, men som egentligen icke hör till denna punkt. Det är nämligen så, att en motion nr 301 har väckts av herr Lindqvist i Stockholm, i vilken han yttrar: »Som sakkunnig ledamot i sociala frågor torde socialstyrelsen vara i tillfälle ställa lämplig person till förfogande.»

Sedan ber jag få komma in på den fråga, som nu föreligger, nämligen herr Widells reservation, som ju egentligen är den, som förordats av den siste talaren, d. v. s. att icke några sådana arvoden skulle utgå. Jag vill till en början säga, att i denna punkt är hela utskottet enigt med andantag av reservanten, herr Widell. Naturligtvis förstår jag, att man kan göra invändningar i denna punkt på den grund, att man anser, att en tjänsteman

skall vara skyldig att åtaga sig ett uppdrag sådant som det föreliggande, men jag skulle dock vilja säga, att även om sådan skyldighet föreligger, så finnes dock även andra skäl, som böra få göra sig gällande, — andra än de rent formella, det vanliga, att man icke skall gå utöver det som en gång för alla är bestämt — om man nämligen anser det vara praktiskt och riktigt. I detta fall anser jag det vara praktiskt och riktigt att följa utskottet. Men man säger, att detta tillhör deras tjänster. Man kan möjligen säga, att det kan det göra, men man får icke förbise, att här sättas generaldirektören och hans ställföreträdare in i andra befattningar, som äro förenade med stort arbete och stort ansvar. Fondfullmäktige bliva en rent fristående myndighet, och därför kan man med skäl säga, att detta är en tjänst, som icke direkt tillhör den tjänst, som de hava såsom generaldirektör eller ställföreträdare för denne. Billighetsskäl äro enligt min mening mycket starka. Fondens förvaltning kommer att medföra avsevärt ökat arbete både för pensionsstyrelsens chef och för hans ställföreträdare. Då detta stora arbete kommer att åläggas dem, bör också ökat arvode tillkomma dem. De ha icke blott ökat arbete, säger jag, utan även ökat ansvar. Det gäller i första rummet pensionsstyrelsens ordförande, som skall leda fondfullmäktiges arbete men även hans ställföreträdare, som i hans frånvaro får övertaga ansvaret. Även om någon annan skulle utses till vice ordförande, är denne andre ofta icke tillgänglig och för övrigt icke tillräckligt inne i detta arbete, som dessutom har intimt samband med pensionsstyrelsens arbete.

Nu har ju kammaren beslutat, att chefen för fondbyrån icke skall tillhöra fullmäktige, och därför kan jag icke yrka bifall till den reservation, som är avgiven av mig med flera, utan jag får naturligtvis lägga mitt yrkande så, att det avser utskottets hemställan. Men innan jag slutar vill jag tillägga ytterligare ett, nämligen det praktiska skäl, som bör få tala. Då det gäller att få personer, som skola omhänderhava en sådan väldig förvaltning som pensionsstyrelsens och fondens placeringar, skall man icke undandraga dem det arvode för deras arbete, som, det vågar jag påstå, i detta fall är både berättigat och väl förtjänt. Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Herr vice talmannen, som under herr Lindmans anförande övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav nu ordet till

Herr Winberg, som yttrade: Endast ett par ord! Herr Lindman meddelade, att utskottet i denna fråga varit så gott som enigt, då endast en reservant finnes antecknad. Jag vill då säga, att detta visserligen förvånat mig, men det förändrar icke sakförhållandet. Man säger, att såväl billighetsskäl som praktiska skäl tala för utskottets förslag. Vad då billighetsskäl beträffar, finnes det många tillfällen, då dessa i ännu högre grad skulle kunna göra sig gällande, men då man icke senterar dem. Jag

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

anser det därför lämpligt, att kammaren i andra fall, då de kunna göras gällande ännu starkare, måtte hävda dem.

Så framt jag erhållit riktiga meddelanden, har första kammaren efter votering beslutat bifalla herr Widells reservation. Då synes det mig egendomligt, om denna kammare skulle vara mera generös i detta fall än första kammaren.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Vidare anförde

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Det är ju alldeles riktigt, som herr Winberg säger, att då första kammaren nu bifallit reservationen, kan det se underligt ut, om andra kammaren skulle visa sig frikostigare än första kammaren visat sig vara. Men jag tror för min del, att andra kammaren ändå bör följa utskottets förslag. Jag ber få erinra, att det visserligen kan se ut, som om det här skulle bli en stor lön för generaldirektören i pensionsstyrelsen, då han förut åtnjuter en årlig lön på 15,000 kronor, och för oss arbetarrepresentanter är det klart och påtagligt, att en årsinkomst på 18,000 kr., som lönen med arvode skulle uppgå till, verkar avsevärt hög. Men jag för min del har den uppfattningen, att när man får den rätte mannen på rätta platsen, så betyder det ofantligt litet, om man ger något tusental kronor mer till den, som är den rätte mannen. Jag har alltid haft den uppfattningen, särskilt beträffande statens affärsdrivande verk, att lönen kan gärna få vara avsevärt stor, endast man kan besätta platsen med den mest dugande person.

Beträffande chefens ställföreträdare må vi taga i beaktande, att han kommer att stå i ansvar vid alla tillfällen, då chefen icke kan uppehålla befattningen. Då har han ansvaret, och chefen och han få detta stora merarbete, som jag och andra många gånger funderat över huru de skola kunna utföra. Då är det väl icke orimligt, att giva dem ett extra arvode för detta arbete. Jag ser, att en av löne-regleringens ledamöter står framför mig och sannolikt förmenar, att man därmed skulle bryta mot dess heliga principer och skalor. Men jag tror, att även om man tar bort arvodet till pensionsstyrelsens chef och hans ställföreträdare, så komma genom ett bifall till utskottets förslag löne-regleringens skalor ändå att bli brutna, ty det är icke uteslutet, att Kungl. Maj:t utser till ledamot av fullmäktige personer, som sitta som ämbetsmän i andra ämbetsverk. Det finnes finansiellt sakkunniga och socialt sakkunniga sådana personer. Härigenom skulle för dessa tillkomma ett lönetillskott, som riksdagen icke kunde förhindra. Således blir nog den principen bruten. För övrigt anser jag, att det skulle vara nog så betänkligt, om vi i detta fall följde första kammaren, ty vi bruka ju så ofta motsätta oss första kammarens förslag i övriga fall, och jag anser icke att man här bör bryta denna goda regel.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Bogren: Herr talman! Den föregående talaren uttalade sig något om de principer, som denna kammare borde följa. Det synes mig, som om vi just nu stode inför en ny princip, nämligen principen att inrätta nya ämbetsverk. Här föreligger en möjlighet att erhålla ett nytt ämbetsverk med nya befattningar, och det är denna princip som frågan nu gäller. Jag tillät mig, då jag erhöll den Kungl. propositionen, att här i kammaren väcka en motion, vari jag föreslog, att pensionsfonden skulle förvaltas av pensionsstyrelsen. Jag gjorde detta med så mycket större förvissning, som jag i propositionen såg, att departementschefen skänkte denna uppfattning rätt så starka sympatier och rätt så kraftigt uttalade sig därför, men ännu mera därför, att jag var livligt övertygad om, att denna fonds förvaltning borde anses som en integrerande del av pensionsstyrelsens uppdrag, ty dessa medel måste väl icke betraktas såsom statsmedel utan såsom de försäkrades medel, och de som närmast ha att föra de försäkrades talan och bevaka deras intressen finnas sannerligen icke i socialstyrelsen utan inom pensionsstyrelsen. Jag gjorde mig dessutom underrättad i frågan genom pensionsstyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t i maj 1914, men även från annat håll blev jag upplyst om, att hinder icke mötte, att pensionsstyrelsen skulle kunna förvalta fonden.

Nu synes utskottet vilja tillämpa den principen, att upprättandet av ett nytt ämbetsverk är icke något så betänkligt. Utskottet föreslår 26,000 kr. för ändamålet, och detta kan ju synas vara anspråkslöst att börja med, men det känna vi till, att ämbetsverkens stater ha en stor benägenhet att växa och växa. Vi hörde herr Lindqvist säga, att han icke hesiterade för en lön åt generaldirektören i pensionsstyrelsen på 18,000 kr., då man fått den rätte mannen på den rätta platsen. Lönen för denna befattning tänkte man sig ju först till 11,000 kr., men för att man skulle få den rätte mannen på den rätta posten, höjde riksdagen lönen med 4,000 kr. Jag tror, att det varma intresse, som denne man har för de uppgifter, som påvila honom, skall göra, att han icke fäster så mycket avseende vid denna löneförhöjning, som han skulle få, om utskottets förslag i denna del antages.

Ja, herr talman, jag har icke mycket att tillägga, och då vi nu äro inne på söndagen, så vill jag sluta mitt anförande med att instämma i herr Winbergs yttrande och med att yrka bifall till herr Widells reservation.

Herr Hage instämde häruti.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad, framställde herr vice talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt samt vidare på bifall till samma hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Widell avgivna, vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden.

(Forts.)

Ang. förvaltningen av pensionsförsäkringsfonden. för sig. Som votering likväl begärdes, uppsattes, justerades och anslogs en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren bifaller särskilda utskottets hemställan i punkten C) av utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Widell avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 64 ja, men 93 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den av herr Widell avgivna, vid punkten fogade reservationen.

Punkten D.)

Utskottets hemställan bifölls.

§ 3.

Ang. restaureringsarbeten å Ulriksdals slott.

Föredrogs statsutskottets utlåtande, nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående användande av överskott i Djurgårdskassan till vissa restaureringsarbeten å Ulriksdals slott; och yttrade därvid

Herr Ingvarson: Herr talman, mina herrar! Som herrarna finna, har jag och herr Eriksson i Grängesberg anmält en reservation mot utskottets förevarande utlåtande, och trots denna bra nog sena timme nödgas jag med några ord angiva anledningen till att så har skett. Det har icke varit oss möjligt att stillatigande låta detta utlåtande passera, då vi funnit, att grundade skäl föreligga för att fästa uppmärksamheten vid en del omständigheter i sammanhang därmed.

Den som varit i tillfälle att något litet sätta sig in i hithörande förhållanden har säkert kommit under fund med att underhållsarbetena såväl vid Ulriksdal som vid de övriga kungl. slotten, särskilt Drottningholm och Haga, efter vad det vill synas, ställa sig synnerligen dyrbara. Så har framför allt blivit fallet under de senaste åren. Om man ser igenom handlingarna rörande dessa förhållanden under en tid tillbaka, finner man att anspråken förr synas ha varit betydligt mindre än de blivit på senaste åren.

År 1908 skrev riksdagen till Kungl. Maj:t och begärde, att eventuella överskottsmedel i den s. k. djurgårdskassan skulle

få användas för de kungl. slottens underhåll samt anhöll om utredning härutinnan. Samtidigt tillfogade riksdagen, att den velat uttala den meningen, att djurgårdskassans räkenskaper synes böra i vanlig ordning underställas granskning av kammar-rätten och riksdagens revisorer. På grund av denna skrivelse inkom Kungl. Maj:t till 1910 års riksdag med en redogörelse för kassans ekonomiska ställning och tillstånd samt anhöll, att det befintliga överskottet skulle få användas för de kungl. slottens underhåll. — Ifråga om den sistnämnda framställningen åter, nämligen att riksdagens revisorer skulle få granska djurgårdskassans räkenskaper, avhördes ingenting, och har icke heller sedan dess avhörtts något från Kungl. Maj:t.

Riksdagen och dess revisorer ha således fortfarande icke tillfälle att taga någon befattning med eller utöva någon granskning av denna kassas räkenskaper. Emellertid har sedan dess denna kassas överskottsmedel, vilka under de senare årens lopp vuxit rätt avsevärt, fått användas till slottens underhåll, varje gång efter särskild framställning till riksdagen. Och sedan så blivit fallet, synes det, som om behoven vid dessa slott vuxit i synnerligen hög grad. Sedan första gången medel användes för detta ändamål, nämligen 1910, ha, endast under de fem åren t. o. m. 1914, enligt vad som framgår av riksdagens revisorers berättelser, i extra anslag ur djurgårdskassan utgått till underhåll vid Drottningholm 268,228:10 kronor, vid Ulriksdal 159,135:50 kronor, och vid Haga 16,600 kronor. Detta skulle ju i och för sig icke vara så anmärkningsvärt, men man bör ju erinra sig, att detta icke är slutsumman. Till dessa slott utgår ju årligen ett fast anslag på ordinarie stat, nämligen till Drottningholms slott 24,600 kronor — jag minnes icke exakt — till Ulriksdals slott 8,250 kronor och till Haga slott 8,000 kronor. Således, under den nämnda femårs-perioden ha i ordinare anslag utbetalts till Drottningholms slott 123,000 kronor, till Ulriksdals 41,250 kronor och till Haga 40,000 kronor. Härtill komma slottens egna inkomster av trädgårdsskötsel, jordbruk, skog, tomtören, hyror o. s. v. Sålunda ha inkomsterna under samma femårsperiod uppgått, för Drottningholm till 210,066 kronor 48 öre, för Ulriksdal till 94,746 kronor 14 öre och för Haga till 122,849 kronor 72 öre. Om man slår ihop dessa utgifter befinnes det, att utgifterna för Drottningholms slotts underhåll under tiden 1910—1914 uppgått till 601,294:58, för Ulriksdal till 295,131:64 och för Haga till 179,449:72.

Nu ha vi här för ett par veckor tillbaka bifallit en kungl. proposition om anslag till vissa underhållsarbeten vid Ulriksdal, Drottningholm och Haga slott på sammanlagt 91,446 kronor. Utom detta föreligger här till avgörande en ny proposition om anslag på 296,000 kronor till en omfattande restaurering av Ulriksdals slott. Förslag om denna restaurering uppkom redan 1907 och utredning verkställdes då. Emellertid ansåg då överintendentens-ämbetet, att restaureringen mycket väl kunde anstå ett par år,

Ang. restaureringsarbeten
å Ulriksdals
slott.

(Forts.)

Ang. restaureringsarbeten
å Ulriksdals
slott.
(Forts.)

därest några tillfälliga reparationsarbeten utfördes, och detta blev även riksdagens beslut; restaureringsarbetet fick anstå, sedan dessa för övrigt ganska kostbara reparationsarbeten utförts.

Nu har Kungl. Maj:t återkommit med förevarande proposition på detta belopp. Det är icke min mening, det vill jag bestämt betona, att ställa mig som motståndare till ett anslag, som avser att bibehålla slott, som äro nationalegendom och således böra underhållas. Jag har icke någonting emot att anslag för underhåll över huvud utgår. Jag vill även erinra om, att riksdagen för några dagar sedan beslutat, att Ulriksdal skall vara änkesäte för kronprinsessan och därom förekommer icke någon som helst meningsskiljaktighet; icke heller har däremot rests några som helst invändningar. Jag medger, att det i anledning av dessa beslut kan finnas skäl för att företaga restaureringen, men jag vill fästa uppmärksamheten på, att det icke varit möjligt för statsutskottet att på ort och ställe förvissa sig om vare sig det föreslagna arbetets behövlighet eller nödvändigheten av den omfattning man tänkt sig att arbetena skulle få. Men vad jag framför allt vill påpeka är vad jag förut erinrat om, nämligen de synnerligen dryga förvaltningskostnaderna för dessa slott och dessa sammanhänga efter vad jag tror mig veta med det sätt, varpå ledningen av denna förvaltning handhaves.

Jag har fått ett flertal uppgifter, som bestyrka den uppfattningen, att förvaltningen icke är sådan som önskvärt vore. Jag tror mig våga det påståendet, att inkomsterna skulle vara icke så litet större än de nu äro, därest hyror och dylikt beräknades efter nutida priser. Jag tror också, att man skulle avsevärt kunna nedbringa omkostnaderna, om litet större planmässighet tillämpades. Det har lämnats exempel på hur ersättningen för ledningen av arbetena utgått, exempel som äro av den beskaffenhet, att de till fullo klagöra, att det icke är bra ställt som det för närvarande är.

Jag vill icke upptaga tiden med att gå närmare in på dessa exempel, utan endast säga, att vad som kommit till min kännedom, och vad som utgör resultatet av mina studier i frågan, ha bibringat mig den bestämda uppfattningen, att jag icke står till svars med att stillatigande låta detta passera. Jag vill dock icke framställa något yrkande mot vad statsutskottet hemställt, och skall därför nöja mig med att låta det gå, men jag har velat säga detta och uttala den önskan, att man måtte försöka från vederbörligt håll att för framtiden tillse, att det blir bättre reda och ordning i förvaltningen vid dessa slott, så att icke kostnaderna behöva springa i höjden såsom under de senaste åren blivit fallet.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

Härefter föredrogos vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 134, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkt 20 av femte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för anskaffning av flygbåtsmateriel;

nr 135, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för bestridande av vissa omkostnader för riksförsäkringsanstalten för handläggning av ärenden rörande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring; och

nr 136, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglemente för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglemente) jämte två i ämnet väckta motioner.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 5.

Vid nu skedd föredragning av statsutskottets utlåtande, nr 137, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förordning med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot jämte en i ämnet väckt motion, begärdes ordet av

Ang. avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot.

Herr Thorsson, som yttrade: Herr vice talman! Jag ber att få taga kammarens tid i anspråk några minuter för det nu föreliggande ärendet. Jag har tillåtit mig väcka en motion med hemställan att man i den föreliggande lagtexten skulle närmare utforma bestämmelsen angående de värnpliktigas kostnadsfria tjänstledighetsresor, varom riksdagen vid ett föregående tillfälle genom skrivelse till Kungl. Maj:t givit uttryck åt.

Som bekant fattade riksdagen år 1915 ett beslut, föranlett av ett par motioner, vari riksdagen uttalade sig för att de värnpliktige, som inkallats till neutralitetsvakt efter paragraf 28, skulle bland övriga förmåner, som kommo dem till del, erhålla reseersättning eller kostnadsfri tjänstledighetsresa, som det hette, då permission hade beviljats.

Riksdagen uttalade då den önskan, att Kungl. Maj:t om möjligt redan vid 1915 års riksdag skulle ingå till riksdagen med ett förslag, grundat på denna riksdagens skrivelse. Emellertid uteblev en sådan framställning från Kungl. Maj:t, som dock utfärdade en del bestämmelser, varigenom det synes framgå att Kungl. Maj:t ansett sig kunna ordna om denna fråga på administrativ väg.

Uti en till riksdagens militieombudsman avgiven skrift anför emellertid vissa värnpliktiga vid flottans station i Stockholm klagomål över att de förvägrats kostnadsfri tjänstledighetsresa. Av innehållet i handlingarna till detta mål framgår, att vederbörande myndigheter råkat i tvist om huru Kungl. Maj:ts generalorder nr 339 H. 1915 skall tolkas i vad densamma avser de kostnadsfria tjänsteresorna. Stationsbefälhavaren vid Stockholms station anför »att, enär generalordern nr 339 H. 1915, enligt vilken bemålde värnpliktige blivit inkallad, avsåge per-

Ang. av-
löningsför-
måner m. m.
vid marinen på
krigsfot.
(Forts.)

sonal, som blivit beordrad till inställelse jämlikt § 28 värnpliktslagen, och genom sjöförsvarsdepartementets note av den 30 juli 1915 förordnades, att förordningen av den 11 i samma månad med särskilda föreskrifter angående avlöningsförmåner m. m. vid marinen på krigsfot skulle tillämpas jämväl på ifrågasvarande värnpliktiga, vilka alltså *syntes vara berättigade till kostnadsfri tjänstledighetsresa*».

I överensstämmelse med denna uppfattning utfärdades också en order att de ineliggande värnpliktiga som 1915 erhöle jultjänstledighet skulle erhålla kostnadsfri tjänstledighetsresa till hemorten och åter.

Den 2 december 1915 resolverade emellertid då tjänstgörande marinintendenten, att han, efter det han läst författningen, kommit till den uppfattningen, att det icke läte sig göra att till de värnpliktiga utbetala den av riksdagen ifrågasatta kostnadsfria resan, därför att den förordning, till vilken Kungl. Maj:ts förut berörda generalorder hänvisar, avser en viss fördelning av järnvägarna i dels krigsjärnvägar och dels järnvägar i hemorten. Nu hava vederbörande myndigheter givit sin anslutning till marinintendentens uttolkning av Kungl. Maj:ts generalorder. Marinförvaltningen anför bland annat, »att med avseende å omförmälda tjänstledighetsresa hänvisade stadgandet till reglemente för militärtransporter på järnväg, i nämnda reglemente gällde olika bestämmelser, innan krigsjärnvägar avdelats och sedan så skett. Någon indelning av järnvägar i hemorten och krigsjärnvägar, hade i nu pågående mobilisering ej skett», och därför ansåge ämbetsverket de inkallade ej berättigade att erhålla kostnadsfria tjänstledighetsresor. Genom denna synnerligen formalistiska tolkning har således de värnpliktiga, som inkallats för att fullgöra denna för dem mycket kostsamma tjänstgöring, blivit utan den av riksdagen önskade kostnadsfria tjänstledighetsresa.

I anledning härav tillät jag mig väcka en motion, där jag ville ha detta utformat i lagtexten. Emellertid har utskottet på sid. 8 i det betänkande, som vi nu redan behandlat, nämligen nr 136, yttrat, att »utskottet måste finna denna bestämmelse böra tolkas så, att den avser icke endast en utan samtliga i vederbörlig ordning beviljade tjänstledighetsresor, och har utskottet, som under sådant förhållande ansett sig böra inskränka sig till detta uttalande, icke funnit anledning att i överensstämmelse med den av herr Thorsson gjorda framställningen föreslå någon ändring i reglementets nuvarande avfattning.»

Här har utskottet fastslagit, att riksdagen enligt utskottets tolkning oförtydligt beslutat, att de värnpliktiga skulle tillförsäkras tjänstledighetsresa, och det har utskottet varit så övertygat om, att det icke ansett sig böra inskriva detta i lagtexten.

I utskottets utlåtande nr 137, eller det som vi nu behandla, yttrar utskottet på sid. 4: »Vidkommande den av herr Thorsson föreslagna ändringen i § 5 rörande ersättning för värnpliktigs tjänstledighetsresa, får utskottet hänvisa till vad utskottet i

sitt förslag till krigsavlöningsreglemente för armén i samma avseende anför.»

Då det är naturligt, att det icke i denna sena timma av riksdagen, med det brådska arbete, som här är tillfinnandes, finnes någon möjlighet att få en ändring i utskottets utlåtande i den meningen, att man skulle kunna få några förändrade bestämmelser införda i stadgandet, har jag vid detta tillfälle endast velat ytterligare understryka utskottets uttalande. Och fastän herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet, som ju egentligen borde vara här, när vi behandla hans ärende, icke är tillstädes, skulle jag genom detta mitt lilla anförande vilja skicka honom en hälsning, att han, då Kungl. Maj:t ju redan ansett sig kunna på administrativ väg kunna ordna saken, utfärdar en order, så *tydlig* och *klar*, att vederbörande myndigheter icke skola behöva sinsemellan diskutera, huruvida en riksdagens uttalande önskan och beslut skall effektueras eller icke, då det ju ändå är riksdagen, som får betala pengarna.

Vidare anfördes ej. På framställd proposition av herr talman, som under herr Thorssons yttrande återtagit ledningen av förhandlingarna, blev utskottets i utlåtandet gjorda hemställan av kamraren bifallen.

§ 6.

Statsutskottets utlåtande, nr 138, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till skyddskoppypningen föredrogs härefter; och anförde därvid

Ang. anslag till skyddskoppypningen.

Herr Schotte: Herr talman! Trots den sena timmen nödgas jag säga ett par ord i detta ärende, då det förefaller mig utgöra en kraftig karakteristik av den brådska, med vilken statsutskottet på sista tiden fått arbeta.

Statsutskottet har här, ehuru det är fråga om ett ordinarie anslag, vilket således icke årligen prövas, på grund av en i medicinalstyrelsen uppgjord, jag måste säga ganska löslig beräkning, kommit upp till ett erforderligt belopp för skyddskoppypningen av 175,000 kronor — i själva verket är det 237,000 kronor, ty det finnes ju besparingar av anslaget, som första året kunna tagas i anspråk.

Detta resultat förefaller så mycket märkvärdigare, som Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen begärt blott 110,000 kronor och detta naturligtvis också på grund av medicinalstyrelsens då gjorda beräkningar. Sedan gjorde lagutskottet och riksdagen visserligen vissa tillägg till Kungl. Maj:ts förslag, bland dem kanske viktigast att ersättningen till läkarna för ympning i städerna också skulle utgå av statsmedel, men denna ersättning är av medicinalstyrelsen beräknad till blott 25,000 kronor. De övriga 100,000 kronorna åter ha väsentligen så att säga »slags

*Ang avlöningsför-
måner m. m.
vid marinen på
krigsfot.
(Forts.)*

Ang. anslag
till skydds-
koppym-
ningen.
(Forts.)

på». När man betänker att det i det ursprungliga förslaget från Kungl. Maj:t, det i fjol framlagda, beräknades, att kostnaderna för skyddsympningens anordnande skulle gå till 36,000 kronor, så må man säga, att det är raskt marscherat, då man nu är uppe i 237,000 kronor för denna skyddskoppymnings anordnande. Jag fruktar, att här kan ligga ett försök att för ympning och besiktning få mycket högre ersättning än vad som beräknades, när Kungl. Maj:t och utskottet framlade sina förslag. Utskottet har visserligen begärt, att Kungl. Maj:t i en följande statsverksproposition skall upplysa om, vilken ersättning Kungl. Maj:t bestämt för varje ympning och besiktning, och det är ju gott och väl; jag vill hoppas, att utskottet kommer att nagelfara de bestämmelser som i detta avseende kunna bli meddelade. Men i varje fall och, även om det uppenbart är mycket svårt att beräkna detta anslag — det skall jag gärna medge, och det är mycket möjligt, att vi råka ut för överraskningar i både det ena och andra avseendet — så tycker jag, att det är väl starkt att så här på en gång hugga till med 100,000 kronors ökning. Det tyder icke på, att man på ansvarigt håll strävar efter att ordna hela denna angelägenhet så billigt och klokt som möjligt för statsverket. Och det är dock oundgängligt, om icke *hela saken* skall lida.

Jag vill i detta sammanhang erinra om, att då särskilda utskottet i fjol föreslog, att det skulle ställas 3,000 kronor till Kungl. Maj:ts förfogande för att bedriva upplysningsverksamhet rörande skyddskoppymningen, så omfattades detta med välvilja från alla håll. Nu har Kungl. Maj:t i år hoppats att av anslaget å 110,000 kronor eventuellt kunna disponera medel för att sprida lämplig upplysning. När nu det av statutskottet föreslagna beloppet beviljas, så torde Kungl. Maj:t få mer än tillräckligt med medel för upplysning i detta avseende. Hur som helst, vore det enligt min mening bra, om Kungl. Maj:t hade uppmärksamheten riktad på denna upplysningsverksamhet, så att, där direkta rena villomeningar och oriktiga uppgifter från vaccinationsmotståndarna förekomma, medicinalstyrelsen icke betraktade allt dylikt såsom uteslutande beroende på en vidskepelse, som man ej behövde bemöta eller fästa sig vid. Jag tror visst icke, att de uppgifter, som motståndarna till vaccinationen lämna, äro riktiga, tvärtom tror jag, att de i mycket äro väsentligen oriktiga, men vill man slå ned dem, får det icke ske med tigande överlägsenhet, utan då måste det ske på annat sätt, t. ex. så, att medicinalstyrelsen följer med förhållandena och vidtager de åtgärder i vederläggnings- och upplysningsavseende, som antivaccinationens tid efter annan utsända ströskrifter kunna påkalla.

Jag vill slutligen uttala det hoppet, att statsutskottet, fastän det är ett ordinarie anslag, kommer att följande år noggrant uppmärksamma de bestämmelser Kungl. Maj:t kan utfärda rörande ympningsarvodena och se till att hela ympningen ordnas

klokt och så, att kostnaderna bliva i görligaste grad begränsade. Jag har för närvarande intet särskilt yrkande.

Ang. anslag till skyddskoppympningen.
(Forts.)

Herr E. A. Nilson i Örebro: Herr talman! Då den föregående ärade talaren förutsatte, att det höga anslaget huvudsakligen var beroende på det utomordentligt hastiga arbete, som statsutskottet här utfört, så ber jag endast få till kammarens protokoll lämna den upplysningen, att så ingalunda är förhållandet. Den höjning i anslaget, som statsutskottet ansett sig alldeles nödsakad att göra, om den grundsatsen nämligen skulle upprätthållas, som riksdagen velat hävda, att anslag av försöksanslags natur icke böra räknas alltför snävt, den är närmast föranledd av de skärpningar, som lagutskottet gjorde uti vaccinationslagen, och som Kungl. Maj:t icke medtagit i beräkningarna. Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan.

Herr Schotte: Herr talman! Det är nog icke alldeles riktigt så, som herr E. A. Nilson sade. Hade han noga följt med vad jag sade, så skulle han funnit, att jag också framhöll, att vissa skärpningar av lagutskottet skett i Kungl. Maj:ts förslag, samt att den väsentligaste, vad kostnaden beträffar, är, att kostnaderna inom städerna också skulle bestridas av statsverket. Men den kostnaden uppgår allenast till 25,000 kronor. Jag har ej huvudsakligast vänt mig mot statsutskottet, utan det har varit mot medicinalstyrelsens beräkningar jag opponerat. Jag tycker, att man där i verket tagit beräkningarna något för lätt och gjort dem för lättvindigt. Och dessa beräkningar ha sedan legat som grund för utskottets förslag.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 7.

Vidare föredrogs vart för sig:

statsutskottets utlåtande, nr 139, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anvisande av anslag till riksdags- och revisionskostnader m. m.; samt

bevillningsutskottets betänkande, nr 32, angående vissa ändringar i förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften.

Utskottens i nämnda utlåtande och betänkande gjorda framställningar blevo av kammaren bifallna.

§ 8.

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande, nr 44, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation m. m. dels ock i anledning därav väckta motioner; och yttrade därvid

Ang. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation.

Herr Lindhagen: Jag kan icke underlåta, att utöver vad som framgår av de vid betänkandet antecknade reservationerna fram-

Ang. Kungl.
Maj:ts pro-
position med
förslag till lag
om expropria-
tion.

(Forts.)

föra ytterligare i kammaren mitt särskilda beklagande av, att denna så länge avvaktade och så ofta inom riksdagen påfordrade lagstiftning, när den nu äntligen kommer från den sittande regeringen, får ett sådant öde, som framgår av detta betänkande. Det borde väl ha varit vår förpliktelse att göra allt för att upptaga en sådan viktig fråga. Vad som gör saken särskilt betänkelig, är, att detta lagförslag upptager i överensstämmelse med den sedan flera år tillbaka från stora befolkningslager uttalade önskan en särskild rättighet för husägare med hus på ofri grund att kunna förvärva själva marken till sina hus. Det är särskilt vid stationssamhällena i södra Sverige just nu mycket ödesdigra år, ty då stambanorna där anlades uppstodo dessa samhällen. Då fingo en del människor i senare hälften av 1860-talet sina hus på ofri grund. Nu varje år som förgår förlora utan tvivel en del av dessa sina hem eller bli oskäligt betungade för att kunna behålla dem. Men ändå finner riksdagen icke utväg att kunna behandla en proposition, som dock i god tid förelagts riksdagen. Utan althing får stå tillbaka för detta evinnerliga militärväsende, under vilket folket får lida på alla möjliga sätt och vilket till sina verkningar är lika på alla områden. Jag tror emellertid, att hade det funnits god vilja inom utskottet, så hade också denna sak medhunnits. Redan den 19 maj hade utskottet ingenting annat att göra än taga upp denna sak. Men ändå lade man inte manken till. Man skulle naturligtvis ha börjat tidigare. Som saken ligger, är den ohjälpligt förlorad. Men det måtte väl kunna inträffa, att till nästa riksdag denna ständigt återkommande fråga och dessa ständigt överklagade förhållanden måtte omsider kunna få något allvarligt övervägande genom riksförsamlingen.

Herr L ü b e c k: Herr talman! Ehuru delvis ur annan synpunkt, än herr Lindhagen yttrade sig, skall jag be att få uttala ett beklagande av, att denna fråga icke förut kommit före till behandling. Jag vill icke yttra mig om, var skulden ligger till detta mycket beklagliga förhållande, och jag vill inte heller uttala mig om nödvändigheten eller icke av de sociala expropriationer, som utgjorde huvudgrunden till herr Lindhagens yttrande här i saken. Men i detta lagförslag förekomma en mängd ur praktiska synpunkter synnerligen önskliga reformer, som för produktionen i landet skulle vara till stor nytta att få genomförda. Och därför vill också jag uttala ett beklagande att arbetsordningen inom regering och riksdag varit sådan att detta viktiga förslag icke nu kunnat komma före till behandling.

Jag vill i varje fall icke förklara det som skett på samma sätt som herr Lindhagen. Allra minst vill jag tro, att det är behandlingen av de viktiga militärfrågorna, som föranlett uppskovet. Här har nog i kammaren hunnit avhandlas åtskilligt, som varit betydligt mera oviktigt än militärfrågorna.

Herr H o l m d a h l: Herr talman! Det förvånar mig att herr Lindhagen, då han nu sett hur riksdagsarbetet under sista tiden ut-

vecklat sig, fortfarande vill göra gällande, att lagutskottet och riksdagen skulle kunnat medhinna behandlingen av detta stora lagförslag före pingst. Låt oss se, hurudan situationen var den 19 maj, då fråga först förelåg i lagutskottet, huruvida utskottet skulle behandla lagförslaget eller icke. Utskottet hade då att påräkna sex arbetsdagar under maj månad, därifrån dock komme att avgå en dag för justeringen av ett flertal utlåtanden. Under juni kunde man icke påräkna mer än två eller högst tre dagar, allt detta under förutsättning att arbetet skulle vara slut till pingst. Under dessa arbetsdagar skulle detta lagförslag på 107 paragrafer genomgå och behandlas i utskottet, vidare de fyra lagförslag, som av Kungl. Maj:t framlagts i samband med expropriationslagen samt därjämte tio i ämnet väckta motioner. Det var icke möjligt, att allt detta skulle kunnat medhinnas, särskilt om man betänker, att jämväl sekretariatet skulle ha tid på sig för att utarbeta betänkandet, vilket givetvis icke kunde ske i en handvändning. Men saken var ju därmed icke utagerad; ärendet skulle tryckas, justeras och därefter överlämnas till kamrarna för att bordläggas och behandlas. Vidare hade man att påräkna en återremiss till utskottet för sammanjämkning, ty man kunde vara fullkomligt viss om, att kamrarna komme att stanna i olika beslut i åtskilliga delar av lagförslaget. Efter denna nya behandling i utskottet skulle sammanjämningsförslaget åter till kamrarna för slutligt avgörande. Finnes det någon här i kammaren med undantag av herr Lindhagen, som tror, att det varit möjligt att före pingst medhinna allt detta? Det har visserligen framhållits, att lagförslaget så nyligen som år 1913 var föremål för behandling i riksdagen och att diskussionen inom utskottet därför icke behövde bliva så vidlyftig. Men jag ber få påpeka, att inom utskottet äro sju ledamöter nya sedan 1913, och man kan icke förutsätta, att dessa skulle känna sig bundna av sina företrädares beslut.

Herr Lindhagen har påpekat ärendets stora vikt, och jag vill ge honom fullkomligt rätt i detta. Men detta har för mig varit en anledning, varför jag ansett, att denna fråga icke borde upptagas till behandling vid en tidpunkt, då riksdagsarbetet grundlagsenligt borde vara avslutat. Jag förmenar nämligen, att ett så viktigt lagförslag som detta bör behandlas med omsorg och grundlighet och icke i brådskans och trötthetens tecken. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindhagen: Jag vill fästa uppmärksamheten på att detta lagförslag är en gammal bekant. Det är till leda genomdiskuterat i lagutskottet, så att det icke behövde upprepas samma långvariga diskussioner som förut. De sju ledamöter, som kommit till sedan förra gången, hade kanske icke uppehållit debatten längre, än som skäligen var att vänta, ty det är ju vår erfarenhet, att det är egentligen några, som debattera, och de andra höra på. Jag är övertygad om, att det varit mycket möjligt, att saken kunnat gås

Ang. Kungl.
Maj:ts pro-
position med
förslag till lag
om expropria-
tion.

(Forts.)

Ang. Kungl.
Maj:ts pro-
position med
förslag till lag
om expropria-
tion.
(Forts.)

igenom på en dag eller åtminstone två. Det är egentligen ett par tvistefrågor, som debatten hade kommit att gälla. Därtill kommer visserligen den omfattande socialdemokratiska motionen, men det är alldeles givet, att den hade man icke kunnat genomdriva i riksdagen i år utan den hade endast kunnat föranleda yrkande om en skrivelse och om bifall till det särskilda provisoriska lagförslag, som var utarbetat i motionen. Det skulle icke ha uppehållit tiden länge och det borde således ha gjorts ett försök åtminstone. Man skall inte föreställa sig att ärendet blivit slarvigare behandlat nu i slutet av riksdagen än i början av densamma. Det tager bara den tid det tager. Och mer än två dagar eller två sessioner på en dag är jag som sagt livligt övertygad om, att det icke skulle varit möjligt för utskottet att använda på detta lagförslag. Och då hade räddats en hel del personer, som nu kanske bli hemlösa. Vi ha väl något ansvar gentemot dessa människor, så att man inte skall låta riksdagstekniken förkväva det levande livets oundgängliga krav.

Nu torde väl också ligga någon politik bakom detta utskottsutlåtande. Jag har en känsla av att det är olika intressen för sådana här saker. Den sociala expropriation, som föreslås i dessa lagförslag, är icke alla ledamöterna i riksdagen behaglig, och kan man få anstånd och skjuta undan saken så långt som möjligt, så ökar det också på de övriga betänkligheterna, förmodar jag, i någon mån. Det gäller väl helt enkelt denna olyckliga sak med expropriation för Folket hus, som herrarna av högern icke kunna bestämma sig för. I propositionen är saken så krånligt framförd och omgärdad med så många s. k. garantier, att dess räckvidd är ganska problematisk.

Diskussionen härom hade väl dock kommit att inskränka sig inom utskottet till ett fåtal yttranden, under det utskottet nu som förut väl skulle varit fömligen enigt om att hjälpa husägare på annans mark. Det hade således förnämligast blivit diskussion om denna Folkets hus-fråga, och då hade de olika uppfattningarna fått göra sina åsikter gällande, och så hade man fått votera precis, som vi ha gjort här i dag om olycksfallslagen, och då hade den saken varit klar, och då hade vi haft en lagstiftning, som utgångspunkt för vidare strävanden.

Herr Per sson i Norrköping: Herr talman! Då jag varit med i lagutskottet och riksdagen vid ärendets behandling tidigare, men dock nu i det skick, som frågan framkommit, och när den låg som den gjorde, nödgats yrka bifall till utskottets hemställan, skall jag be att få säga några ord. Nog har jag varit mån om att detta förslag skulle komma fram till avgörande. Det är alldeles riktigt, som de föregående talarna sagt, att det är av behovet påkallat, att det blir en ny lag i fråga om expropriationen, som räddar en hel del i svårt läge varande människor från att komma i ett ännu värre läge. Men när förslaget framkom den 19 maj gällde det att avgöra, huruvida man då skulle upptaga det till behandling eller i stället upptaga ett annat förslag, som då även

förelåg. Och då beslöt utskottet upptaga det andra förslaget framför detta — det var för övrigt stadsplanelagen. Sedan när ärendet åter kom före någon dag därefter förelägo endast fyra eller fem möjliga arbetsdagar för utskottet att ägna åt detta stora lagförslag. Och då ansåg utskottet, att det icke fanns möjlighet att ägna lagen en ordentlig behandling under denna korta tid. Och jag försäkrar, att även om vi tagit upp denna fråga i lagutskottet den 19 maj till behandling, så hade icke utlåtandet kunnat föreligga till riksdagens behandling nu, utan först kommit senare. Herr Holmdahl har alldeles rätt i sitt påstående, då han anser, att vi icke hade kunnat komma till eniga beslut i båda kamrarna, utan att förslaget skulle ha fått återgå till sammanjämkning. Och då hade vi fått taga på vårt ansvar att kanhända fördröja riksdagen utöver den tid den annars hade behövt vara här. Och det hade icke varit så alldeles lämpligt vare sig för lagförslaget eller för riksdagens ledamöter i allmänhet.

Ang. Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om expropriation.

(Forts.)

Det är på grund av dessa skäl, som jag ansåg mig nödsakad att biträda det beslut, som utskottet kom till. Man var tvungen till det. Det var icke heller möjligt att tidigare undanskjuta några andra av de förslag, som förelägo inom lagutskottet, ty de rörde, dessa sista lagar som utskottet hade till behandling, just sådana frågor, som ovillkorligen måste avgöras utav riksdagen innan den åtskildes, vadan det icke var möjligt att skjuta på någon av dessa frågor tidigare. Jag har velat lämna dessa upplysningar blott.

I övrigt ber jag få uttala mitt hopp och min önskan, att detta lagförslag utav regeringen förelägges nästkommande riksdag redan i början av riksdagen, så att man då får en ordentlig möjlighet till att komma fram till en lösning, som utav alla olika partier synes önskvärd att komma fram till. Och man får väl hoppas, att vi då skola äntligen lyckas att komma till enighet i detta omtvistade lagförslag.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 9.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 106, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen ävensom i särskilda till riksdagen avlätna propositioner gjorda framställningar om vissa anslag för utgifter för kapitalökning i aveende å statens järnvägar och vattenfallsverk jämte i dessa ämnen väckta motioner.

§ 10.

Till bordläggning anmälades:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 87.

nr 141, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition, nr 219. angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande, dels Kungl. Maj:ts proposition nr 220 angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande, dels ock i dessa ämnen väckta motioner;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående täckande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen samt en i ämnet väckt motion;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av kostnader, som avses i § 63 regeringsformen;

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anvisande av anslag till räntor å statsskulden;

nr 145, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar om anvisande av anslag för avbetalning å statsskulden; och

nr 146, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i anledning av väckt motion om anslag till beredande av lindring i de mindre bemedlades levnadsvillkor;

bevillningsutskottets betänkande, nr 35, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om tonnageavgift, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 55, i anledning av väckt fråga om begränsning eller upphävande av riksgäldskontorets skyldighet att tillhandahålla kassa-förstärkning åt statsverket;

nr 56, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande punkten 3:o av bankoutskottets utlåtande nr 52, angående vissa framställningar rörande tionde huvudtiteln, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna;

nr 57, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bankoutskottets utlåtande nr 53 i anledning av väckt motion angående understöd åt vissa folkskolläraryrörer;

nr 58, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i avlöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar m. m., i vad densamma avser ändring i lagen den 4 juli 1910 angående rätt till pension för tjänstemän vid statens järnvägar; och

nr 59, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bankoutskottets utlåtande nr 54, i anledning av väckt motion angående bearbetning m. m. av viktigare in- och utländskt riksdags-tryck.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

Lördagen den 3 juni, e. m.

99 Nr 87.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,36 på natten.

In fidem
Per Cronvall.
